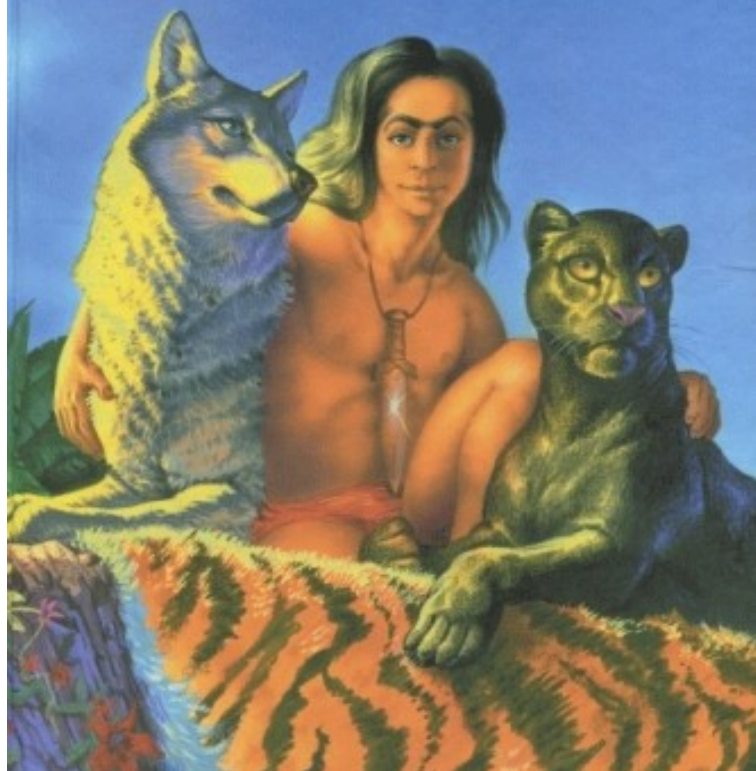

РЕДЬЯРД КІПЛІНГ

МАУГЛІ

РЕДЬЯРД КІПЛІНГ

МАУГЛІ

Повість-казка

Харків
«Прапор»
2004

ББК 84.4 ВЕЛ-44

К42

Випущено на замовлення Державного комітету телебачення і радіомовлення України за Програмою випуску соціально значущих видань

Переказ українською мовою **С. В. Сулими**

Художник **С. В. Овчаренко**

Кіплінг Редьярд

К42 Мауглі: Повість-казка. Переказ укр. мовою С. В. Сулими; худож. С. В. Овчаренко.— Х.: Прапор, 2004.— 128 с.

ISBN 966-7880-05-2.

Казка про індійського хлопчика Мауглі, який немовлям опинився у Джунглях і якого виховала Вовча Зграя. Батько Вовк, ведмідь Балу, пантера Багіра, слон Хатхі — кожен по-своєму любив і дбав про свого улюбленця. Мудрі звірі навчили Мауглі складним законам Джунглів, навчили розуміти мову звірів, птахів, змій.

Розрахована на дітей молодшого і середнього шкільного віку.

ББК 84.4 ВЕЛ-44

© Сулима С. В., переказ українською мовою, 2004.

© Овчаренко С. В., художнє оформлення, 2004.

© ВАТ «Видавництво «Прапор», 2004.

ISBN 966-7880-05-2

Оцифровано: hurtom.com, 2011 р.

Зміст

БРАТИ МАУГЛІ.....	1
ПОЛЮВАННЯ КАА.....	25
«ТИГР! ТИГР!».....	53
ЯК СТРАХ ПРИЙШОВ У ДЖУНГЛІ.....	73
НАШЕСТЯ ДЖУНГЛІВ.....	96
КНЯЗІВСЬКИЙ АНКАС.....	129
РУДІ СОБАКИ.....	153
ВЕСНЯНЯНИЙ ГІН.....	185

БРАТИ МАУГЛІ

У Сіонійських горах стояв спекотний вечір. Батько Вовк прокинувся після денного відпочинку, почухався, позіхнув і випростав отерплі лапи, проганяючи дрімоту. Мати Вовчиця ще дрімала, поклавши велику сіру морду на чотирьох вовчат, а ті вовтузилися й повискували, Місяць заглядав у розщелину печери, де жила вся сім'я.

— Уф! — сказав Батько Вовк.— Час уже на полювання.

Він уже збирався стрибнути вниз, аж тут приземкувата тінь із кошлатим хвостом лягла на поріг і проскиглила:

— Вдалого тобі полювання, о Глава Вовків! Міцних білих зубів твоїм благородним дітям! І нехай вони ніколи не забувають, що в світі є голодні!

Це був шакал, Лизоблюд Табакі. Вовки в Індії зневажають Табакі бо він нишпорить скрізь, сіє

чвари, розносить плітки і не гидує недогризками з сільських смітників.

Проте вони бояться Табакі, бо він часто хворіє на сказ і тоді бігає хащами і кусає всіх, хто тільки втрапить йому на очі. Навіть тигр тікає од Табакі, адже нічого страшнішого за сказ немає для дикого звіра.

— Ну що ж, увійди і подивися сам,— сухо зауважив Батько Вовк.— Та тільки їжі тут нема.

Для вовка — напевне,— сказав Табакі,— а для такого нікчемі як я, і обгризена кістка — ціле багатство. Хе-хе, нам, шакалам, не випадає коверзувати.

Він прокрався вглиб печери, знайшов оленячу кістку і вдоволене заходився коло неї.

— Дякую за частування,— облизнувся Табакі.— Які гарні ваші дітки! Які у них великі очі! А вони ж іще зовсім маленькі! Щоправда, вельможну дитину видно вже змалечку.

«Тьху на твій лукавий язик! — подумалося Батькам Вовкам.— Адже знає, підле створіння, що негаразд хвалити дітей в очі».

Табакі бачив, як збентежилися Мати й Батько Вовки, і радів, що накликав на них біду. Потім, помовчавши, сказав злостиво:

— Великий Тигр Шер-Хан увесь цей місяць полюватиме тут, у горах. Так він сам сказав.

Шер-Хан жив за двадцять миль від печери, біля ріки Вайнгангі.

— За яким правом? — сердито буркнув Батько Вовк.— Закон Джунглів забороняє міняти місце

полювання, заздалегідь не попередивши всіх про це. Розжене нам усю дичину! А мені... мені нині треба старатися за двох.

— Його недаремно прозвали Лангрі (Кульгавий),— спокійно сказала Вовчиця.— Він змалку шкутильгає на одну ногу. Ось чому він полює тільки на домашню худобу. Селяни дуже злі на нього. Тепер він з'явиться тут, люди почнуть ганятися за ним по всіх усядах, а нам і нашим дітям доведеться тікати світ за очі? Красенько дякуємо!

— То чи не передати йому вашу дяку? — вкражливо припав до землі Табакі.

— Геть звідси! — огризнувся Батько Вовк.— Геть! Іди до свого повелителя. Досить каламутити воду.

— Та йду вже,— спокійно відповів Табакі.— А Шер-Хана ви й самі скоро почувєте в заростях. І даремно я ніс сюди цю новину.

Батько Вовк нашорошив вуха: знизу з долини, від річки, донеслося сухе зле рикання — то Шер-Хан скаржився на свою долю — він знову нічого не вполював.

— Дурень! — плюнув Батько Вовк.— Наробити стільки галасу! Чи він переплутав наших оленів із жирними буйволами з Вайнгангі?

— Тс-с! Він полює зараз не на буйвола і не на оленя,— зауважила Вовчиця.— Він вистежує Людину.

Глухе притамоване ревіння, здавалося, лунало вже зусібіч. Лісоруби й цигани, які ночує-

ють просто неба, зачувши його, з переляку біжать просто в лапи тигру.

— Ти кажеш, Людину? — вишкірив білі зуби Батько Вовк.— Хіба мало жуків та жаб у болотах, що він точить зуби на Людину, та ще й на нашій землі?

Закон Джунглів дозволяє звірям полювати на Людину тільки тоді, коли вони вчать своїх дітей. Але й тоді звірові не можна вбивати Людину в тих місцях, де полює її плем'я. Бо рано чи пізно з'являються люди на слонах, із рушницями, із гонгами і смолоскипами. І тоді всім жителям Джунглів доводиться кепсько — звірі вважають,

що Людина — найслабша і найбеззахисніша з-поміж усіх живих істот і зачіпати її — негідно мисливця. Вони говорять також,— і це правда, — що людоїди з часом миршавіють і у них випадають зуби.

Десь зовсім близько почулося розкотисте, мов грім,— «а-а-а», а потім — скажене виття.

— Не спіймав,— зауважила Мати Вовчиця.— Але чому?

Батько Вовк зник у заростях і за якусь мить повернувся.

— Цей дурень обсмалив собі лапи. І надало ж йому стрибати у вогнище дроворуба! — пирхнув Батько Вовк.— І Табакі з ним.

— Хтось крадеться сюди,— ворухнула вухом Мати Вовчиця.— Приготуйся.

Кущі зашелестіли, і Батько Вовк присів на

задні лапи, готовий стрибнути на здобич. Але — дивовижа! — зусиллям волі зупинив себе.

— Людина! — вишкірив зуби вовк.— Людське Дитинча! Поглянь!

Просто перед ним, тримаючись за гілку, стояв голісінький смаглявий малюк, що ледве зіп'явся на ніжки,— м'якенька, пухкенька жива істота. Де воно взялося тут серед ночі? Дитина подивилася в очі Батькові Вовку і... засміялася!

— Це Людське Дитинча? — спитала Мати Вовчиця.— Я їх ніколи не бачила. Ану, неси його сюди.

Вовкові звично було носити своїх вовченят, він міг узяти в зуби яйце, не роздавивши його. Своїми гострими зубами він ухопив дитину і обережно поклав між вовченятами. На шкірі хлопчика не лишилося навіть подряпини.

— Який маленький! Зовсім голий... А сміливе яке! — ласкаво промовила Мати Вовчиця. (Дитина завовтузилася, притискаючись до теплового боку вовчиці.) — Ой! Він смокче разом з усіма! Ну, дивина!

— Я чув, що таке траплялося й раніше, тільки

не в нашій Зграї,— сказав Батько Вовк.— Він зовсім безволосий, і я міг би убити його однією лапою. Поглянь, він дивиться і не боїться!

Місячне світло у розколині печери затулила велика квадратна голова. Очі Батька Вовка гнівно зблиснули.

— Шер-Хан робить нам велику честь! Що треба Шер-Хану?

— Мою здобич! Людський малюк увійшов сюди. Його батьки втекли. Віддайте його мені!

Шер-Ханові дошкуляли опечені лапи, і він був дуже сердитий. Але вовк добре знав, що вхід у печеру завузький для тигра. Той і справді стояв, не в змозі поворухнути ні плечем, ні лапою, хоч як йому кортіло зчинити бійку.

— Вовки — вільний народ,— випростався Батько Вовк,— Вони слухаються тільки Ватажка Зграї, а не якогось там смугастого людодіда. Людське Дитинча — наше. Захочемо, то вб'ємо його й самі.

— «Захочемо, захочемо»! Яке мені діло? Клянись буйволом, котрого я убив, я не стоятиму

тут, уткнувшись носом у ваше собаче лігво! Мені це належить по праву! Це вам кажу я, Шер-Хан!

Печеру наповнило могутнє ревіння тигра. Мати Вовчиця струснула з себе вовчενят, стрибнула вперед, гнівно зблиснувши зеленими очима.

— А я, Ракша (Демон), тобі кажу: людський малюк — мій і залишиться зі мною! Його ніхто не вб'є. Він житиме і полюватиме разом зі Зграєю! Тож бережися, жабоїде, прийде і твій час! Він ще тобі пригадає! А тепер тікай геть, а то зашкуютильгаєш на всі чотири лапи. Чуєш, смалене опудало!

У Батька Вовка подих перехопило від подиву. Він уже майже забув, як колись у відкритому бою відвоював Матір Вовчицю в п'ятьох вовків. Вона бігала разом зі Зграєю, і недаремно її називали Демоницею. Шер-Хан не злякався Батька Вовка, але з Матір'ю Вовчицею він не хотів мати справу, бо добре знав: перевага на її боці і вона битиметься не на життя, а на смерть. Отож він позадкував.

— Зі своєї буди собака ладен усіх обгавкати! Ми ще побачимо, що скаже Згряя про цього прибудька! Ця здобич моя, і рано чи пізно йому не минути моїх зубів, довгохвості злодюги!

Мати Вовчиця, важко дихаючи, лягла на землю коло своїх вовчενят. Батько Вовк мовив суворо:

— Таки справді дитину треба показати Згряї.

Чи ти хочеш лишити його собі, Мати?

— Лишити собі? — важко дихаючи, перепитала Вовчиця.— Він прийшов до нас голісінський, сам-один, уночі, і не злякався! Цей кульгавий живодер убив би його й утік на Вайнгангу, а люди з помсти розорили б наше лігво. Залишити його? Так, я залишу його собі. Тихенько, жабеня! О Мауглі,— саме Жабенятком Мауглі я буду називати тебе,— настане пора, коли ти зможеш полювати на Шер-Хана, як він полював на тебе.

— Але що скаже Зграя? — спитав Батько Вовк.

Закон Джунглів говорив чітко: кожен вовк, що завів сім'ю, може залишити свою Зграю. Але щойно його вовчата підростуть і зіпнуться на ноги, він має показати їх на Раді Зграї. Вона збирається звичайно під повний місяць. Після цього вовченята можуть бігати скрізь, де тільки їм заманеться, поки не вб'ють свого першого оленя. І не помилують того, хто замірився на вовченя. За це — смерть. Отож Батько

Вовк в одну із ночей, коли збиралася Зграя, повів своїх вовченят, Мауглі і Матір Вовчицю на Скелю Ради. Це була верхівка пагорба з великими валунами, де могла сховатися й сотня вовків. На валуні, простягтись на повен зріст, лежав Акела, великий сірий вовк-самітник.

Зграя вибрала його ватажком за силу й кмітливість. Вовк-самітник замолоду двічі потрапляв у пастку, люди його побили й залиши-

ли здихати, але він вижив. На Скелі Ради майже ніхто не розмовляв. Вовченята гралися посеред майданчика, довкола сиділи їхні батьки. Подеколи якась вовчиця мовчки хапала своє дитинча за загривок і підштовхувала наперед, на розглядини. Акела підвівся на ноги і гукнув зі своєї скелі:

— Гей, вовки, ви знаєте Закон! Тож придивляйтеся!

І турботливі матусі підхопили:

— Придивляйтеся, гарненько придивляйтеся, вовки!

Нарешті дійшла черга до родини Батька Вовка. Від напруження шерсть у Матері Вовчиці настовбурчилася: то Батько Вовк виштовхнув насередину кола Жабенятка Мауглі.

— Дивіться, вовки!

Глухий рик пролунав з-за скелі — обізвався Шер-Хан.

— Це моя здобич! Віддайте його мені! Навіщо Вільному Народу Людське Дитинча?

Та Акела й вухом не повів. Він тільки сказав:

— Придивляйтеся, вовки! Добре придивляйтеся! Навіщо нам чужі підголоски?

Якийсь молодий вовк підпрягся до голосу Шер-Хана:

— А справді, навіщо Вільному Народу Людське Дитинча?

А Закон Джунглів твердить: у суперечці на користь Людського Дитинчати мають виступити принаймні двоє із Зграї.

— Хто за цю дитину? — запитав Акела.

Запала мовчанка, а Мати Вовчиця приготувалася до смертельної бійки.

І тут підвівся на задні лапи старий Балу — бурий ведмідь. Він навчав вовченят Законові Джунглів, отож його одного з-поміж інших звірів допускали на Раду Зграї.

— Ви кажете, це дитя Людини? Ну то й що? Кому від того шкода? Що тут довго розбалакувати? Прийmemo його у Зграю, та й квит. Я сам вчитиму його.

— Отже, Балу, вчитель наших вовченят, уже сказав своє слово,— мовив Акела.— А хто ще, крім Балу?

Темна тінь лягла посеред кола. Це була Багіра, чорна як ніч пантера. Ніхто у Джунглях не наважився б стати їй на дорозі. Вона була хитра, як Табакі, відважна, як дикий буйвол, непоборна, як поранений слон. Зате голос мала солодший за мед, а шерсть була м'якша за пух.

— О Акело, і ти, Вільний Народе,— замуркотіла вона,— на такому поважному збіговиську я не маю ніяких прав. Але Закон Джунглів свідчить: якщо почнеться суперечка за Людське Дитинча, то життя його можна викупити. Адже так?

— Так, так! — загукали завжди голодні молоді вовки.— Можна взяти викуп. Такий Закон.

— То мені продовжувати? — вкражливо запитала Багіра.

— Говори! Ми слухаємо!

— Соромно вбивати це безволосе слабке створіння. Нехай підросте. Воно стане пречудовою забавкою для вас. Балу замовив за нього слово. А я до цього слова дещо додам: жирного, щойно забитого буйвола. Він лежить неподалік. Тож приймімо Людське Дитинча у Зграю!

Зчинився галас.

— Приймімо його! Нехай бігає зі Зграєю! Все одно він не виживе у зимові дощі. Або ж його спалить сонце. Де твій буйвол? Ходімо, Багіро!

А Мауглі спокійнісінько грався камінцями, поки вовки оглядали його. Нарешті всі побігли до забитого буйвола, і лишилися лише Акела, Багіра, Балу та вовча родина Жабенятка Мауглі. У темряві чулося глухе ревіння — то Шер-Хан злостився, що знову піймав облизня.

— Реви, реви дужче! — посміхнулася собі у вуса Багіра.— Прийде час, і цей пущьвірінок змусить тебе ще й не так заревти.

— Ні, ми таки правильно вчинили! — сказав Акела.— Люди і їхні діти дуже кмітливі. Колись він стане нам помічником.

— Атож, помічником у важку годину, бо ніхто не може лишатися ватажком Зграї вічно,— зауважила Багіра.

Акела замислився. Справді, настає день, коли ватажок уже не при силі, слабне, і тоді вовки вбивають його, щоб вивільнити місце для нового. Отож він сказав:

— Візьміть малюка і виховайте його, як і

належить виховувати синів Вільного Народу.

Так Жабенятка Мауглі прийняли у Сіонійську Зграю — за буйвола й щире слово Балу.

* * *

Минуло десять, а може, навіть одинадцять років. Мауглі зростав разом із вовченятами. Батько Вовк навчав його своєму вмінню і розказував про весь довколишній світ. Дитина призвичаїлася спостерігати все: шерех трави, подих теплого нічного вітерця, крик сови над головою, шелестіння кажана, плескіт риби в ставку,— бо все те дуже багато значило. Гріючись на сонечку, Мауглі дрімав, а коли діймала спека, плавав у лісових озерах. А схочеться меду — ліз на дерево. Багіра показала, як це робиться. Вона влягалася на гілці і кликала:

— Гайда сюди, Маленький Брате!

Спочатку хлоп'я чіплялося за суччя незграбно, як звірятко-лінивець, та скоро призвичаїлося стрибати з гілки на гілку, мов сірі мавпи. На Скелі Ради, де збиралася Зграя, у малого теж було своє місце. Невдовзі він помітив, що жоден вовк не може витримати його пронизливого погляду, тож він, забавляючись, починав пильно дивитися на вовків. Частенько він витягав своїм друзям болючі шпичаки і колючки з лап, а ночами покрадьки спускався в долину і з цікавістю спостерігав за людьми на полях. Але довір'я до них не відчував. Багіра

показала йому хитрий пристрій, так ретельно замаскований у хащах, що Мауглі ледве не потрапив туди, і пояснила, що це пастка. А найбільше він полюбляв прокрадатися з Багірою в темну прохолодну лісову хащу і дрімати там до вечора, а вночі спостерігати за полюванням Багіри. Вона вчила його ловити дичину. Коли хлопчик підріс, Багіра пояснила йому: до домашньої худоби йому зась, бо за нього заплатили Зграї викуп, убивши буйвола.

— Усі Джунглі твої,— казала Багіра.— Ти можеш вполювати будь-яку дичину, але заради того буйвола, що викупив тебе, ти не повинен чіпати жодної худобини — молодої чи старої. Такий Закон Джунглів.

І Мауглі слухався.

Він зростав сильним, як і будь-який хлоп'як, котрий мимохідь засвоює все, що треба йому знати, і дбав лише про їжу.

Мати Вовчиця попередила його, що Шер-Хана треба стерегтися і що колись йому доведеться вбити тигра. Вовченя — те запам'ятало б цю пораду, а Мауглі забув, бо він був усе ж таки хлопець, хоча й вважав себе вовком.

Акела став зовсім старим і немічним, а кульгавий тигр хитро заприязнився з молоддю Зграї. Шер-Хан підлещувався до вовчат, підбурював їх проти старого Акели, мовляв, як це вони дозволяють верховодити якомусь облізлому вовкові і Людському жовторотику? «Це правда,— ядуcho всміхався Шер-Хан,— що

жоден із вас не сміє на Раді подивитися йому в очі?» І молоді вовки злісно гарчали і наїжачувалися.

Багіра все це чула і попереджала Мауглі про підступність Шер-Хана. Та той лише сміявся у відповідь.

— У мене є Зграя і є ти. А ще Балу. Правда, він ледачий, але може добряче нам'яти боки будь-кому. То чого боятися?

— Добре зятям: Шер-Хан — твій смертельний ворог.

— Ну то й що? Багіро, краще подрімаймо, цур йому пек! Шер-Хан — це лише старе опудало з довгим хвостом, як у павича.

— Не час нині спати! Це знає навіть дурне оленя. І Табакі говорив тобі те саме.

— Хо-хо! Табакі, цей зухвалець, намолов сім мішків гречаної вовни, буцімто я, щеня, не вмю навіть нарити земляних горіхів. Ну то я вдарив його двічі об стовбур, тепер не буде плескати язиком.

— Оце вже даремно, Маленький Брате, Табакі знає багато чого, що стало б нам у пригоді. Шер-Хан не зазіхне на твоє життя тут, у Джунглях. Але не забувай — Акела став зовсім старий, він скоро не зможе забити буйвола і тоді вже не буде ватажком. Старійшини Зграї теж постаріли, а молодих вовків кульгавий тигр намовив проти тебе.

— Але ж я народився у Джунглях, я підкорявся Законові Джунглів, і всі вовки — мої брати!

Згадай, скільки я витяг колючок з їхніх лап!

— Ходи сюди, Маленький Брате. Ану, помацай у мене під щелепами.

Мауглі простяг свою сильну смагляву руку і на шовковистій шерсті Багіри намацав маленьку залисинку.

— Ніхто у Джунглях не знає, що я, Багіра, ношу цю відмітину — слід від нашійника. Одна-че я народилася серед людей, серед людей померла й моя мати — в звіринці князівського палацу в Удайपुरі. Тому я й заплатила за тебе викуп, коли ти ще був малим голим дитинчам. Змолоду я сиділа за ґратами, мене годували з миски. Та якось уночі я відчула — я Багіра, пантера, а не людська забавка. Одним помахом лапи зламала я дурний замок і втекла. І оскільки я добре знаю людські звички, у Джунглях мене бояться більше, ніж Шер-Хана. Хіба не так?

— Так,— погодився Мауглі,— всі Джунглі бояться Багіри, окрім Мауглі.

— О, ти — Людське Дитинча,— усміхнулася чорна пантера ніжно.— Як і я колись повернулася в свої Джунглі, так і ти змушений будеш зрештою повернутися до людей, до своїх братів, якщо тебе не вб'ють на Раді.

— Але навіщо комусь убивати мене? — запитав Мауглі.

— Подивись на мене,— сказала Багіра.

І Мауглі пильно глянув їй у вічі.

Велика пантера не витримала і відвернулася.

— Ось чому,— відказала пантера, і листя зашехотіло у неї під лапою.— Навіть я не можу дивитися тобі в очі, а я ж народилася серед людей і люблю тебе, Маленький Брате, інші ж ненавидять тебе, бо не можуть витримати твого погляду, бо ти виймаєш їм колючки із лап, бо ти Людина.

— Я нічого цього не знав,— похмуро мовив Мауглі і насупив густі чорні брови.

— Що говорить Закон Джунглів? Спочатку удар, а потім подавай голос. А ти безтурботний, і вже з цього вони пізнають у тобі людину. То будь же обачливий. Серце мені підказує, що коли Акела промахнеться на полюванні (а йому все важче ловити здобич) — вовки перестануть слухатися і його, і тебе. Вони зберуть на Скелі Ради Народ Джунглів, і тоді... тоді... Стривай, я знаю, що робити! — скрикнула Багіра.— Біжи мерщій униз, у долину, до людей і дістань у них Червону Квітку. Тоді в тебе буде спільник, сильніший за мене, Балу і тих вовків Зграї, що не люблять тебе.

Червоною Квіткою Багіра називала вогонь. Усі звірі в Джунглях смертельно бояться вогню і придумують сотні назвиськ, аби не називати його прямо.

— Червона Квітка? — спитав Мауглі.— Вона квітне перед хатинами у сутінки. Я її дістану.

— Оце правильно! — з гордістю сказала Багіра.— Не забудь, квітка росте в маленьких горщиках! Здобудь же її мерщій і тримай у себе,

вона тобі знадобиться.

— Гарзд! — відповів Мауглі.— Я іду!

«Оце людина! У цьому — вона вся,— подумала Багіра, вмощуючи голову на лапи.— О Шер-Хан, у лиху годину надумав ти полювати за Жабеням!»

А Мауглі був уже далеко-далеко звідси. Він біг щодуху, і серце його ледве не вискакувало з грудей. Добіг до печери, коли вже заліг вечірній туман, перевів подих, подивився вниз, у долину. Мати-Вовчиця відразу збагнула, що він чимось стурбований.

— Що сталося, синку? — запитала вона.

— Шер-Хан розносить плітки, як кажан,— кинув на ходу хлопчик.— Я нині полюю на зораній ниві.

І він подався вниз, через чагарі, до річки в долині, але спинився, зачувши виття Зграї. Потім до нього долинув стогін загнаного оленя і злий гавкіт молодих вовків.

— Акело! Акело! Покажи свою силу! Дорогу Ватажкові Зграї! Стрибай, Акело!

Вовк-самітник стрибнув і, мабуть, схибив, бо Мауглі почув клацання його зубів і короткий виск: олень, напевне, збив Акелу з ніг копитом.

Мауглі не став більше вичікувати, а кинувся щодуху вниз. Він уже біг засіяними полями, виття позаду стало ледь чутним.

«Багіра сказала правду,— прошепотів він захекано і згорнувся клубочком на купі сіна під вікном хатини.— Завтра вирішальний день і для

мене, і для Акели».

Притулювся обличчям до вікна і став дивитися на домашнє вогнище. Він бачив, як жінка підкладала у вогонь якісь чорні шматки, а коли розвиднилося і над землею поповз холодний білий туман, він побачив, як дитина узяла обплетений лозою глиняний горщик, наповнила його вугіллям і, накривши ковдрою, пішла годувати худобу в хліві.

— Оце й усе? — сказав собі Мауглі.— Якщо навіть дитина це вміє, то боятися нічого.

І він вискочив з-за рогу назустріч хлоп'яті, вихопив у того горщик із рук і зник у тумані, а хлоп'я заплакало з переляку.

— Ця квітка дуже схожа на мене,— посміхнувся сам собі Мауглі, роздмухуючи полум'я, як це робила жінка.— Якщо її не підгодовувати, вона помре.— І Мауглі накидав гілок та сухої кори на вуглини.

На півдорозі до гори він зустрів Багіру. Вранішня роса блищала на її шерсті, як діаманти.

— Акела схибив, не вбив оленя,— сповістила пантера.— Вони вбили б його вчора вночі, та їм потрібен іще й ти. Вони шукали тебе на пагорбі.

— Я був у долині. Я готовий. Дивися.— Мауглі підняв над головою горщик із вугіллям.

— Добре! Ось іще: я бачила, як люди тичуть туди суху гілку і на її верхівці спалахує Червона Квітка. Ти не боїшся?

— А чого боятися? Я пригадую наче крізь сон, що коли був малим, часто лежав біля Червоної

Квітки і мені було затишно і тепло.

Увесь день Мауглі стеріг горщик із вогнем, підкладав туди сухе галуззя і дивився, що з того вийде. Нарешті він знайшов гілку, що його задовольнила, і коли увечері Табакі підкрався до печери і дуже грубо сказав, що вовки хочуть бачити Мауглі на Раді Зграї, Мауглі зареготав, і реготав так довго, що Табакі втік. Тоді Мауглі подався на Раду.

Акела лежав побіля скелі на знак того, що місце ватажка вільне, а Шер-Хан, дуже вдоволений, розгулював сюди-туди із гуртом своїх прихвоснів. Багіра лягла поруч із Мауглі, а той тримав поміж коліньми горщик із вугіллям.

Нарешті старійшини прогарчали:

— Нехай говорить Мертвий Вовк!

Коли Ватажок Зграї не вполює свою здобич, його називають Мертвим Вовком, бо смерть його вже на порозі.

Акела знехотя підвів сиву голову.

— Вільний Народе, і ви, шакали Шер-Хана! Дванадцять літ я водив вас на полювання, і за цей час жоден із вас не потрапив у пастку і не був скалічений. А нині я схибив. Ви знаєте, як це було зроблено. Мені підвели свіжого оленя, щоб усі усвідомили мою слабкість! Це в них добре вийшло. А тепер ви можете вбити мене тут, на Скелі. Тож хто із вас підійде і вб'є вовка-самітника? За Законом Джунглів я маю право вимагати, щоб ви підходили поодинці.

Запала довга мовчанка. Аж тут глумливо загарчав Шер-Хан:

— Нащо нам цей беззубий дурень? Він і так сконає! А от людський вилупок зажився на світі. Віддайте його мені, він з самого початку був моєю здобиччю. Мені гидко дивитися, як він тут верховодить. Ви що, всі з глузду з'їхали?

Тоді половина Зграї завилала:

— Нащо нам Людина? Нехай іде до своїх!

— І підніме проти нас усіх людей по селах? — гукнув Шер-Хан.— Е ні, віддайте його мені!

Акела знову підвів голову.

— Він їв, спав разом із нами. Він заганяв для нас дичину. Він жодного разу не порушив Закону.

— Мало того: коли його прийняли в Зграю, я віддала за нього буйвола. Буйвол, може, мало чого вартий, але честь Багіри варта того, щоб за неї битися,— промуркотіла Багіра м'яко.

— Буйвол! Та це було десять літ тому! — огризнулася Зграя.— Яке нам діло до зотлілих кісток?

— Або до того, щоб тримати своє слово? — вищирила білі зуби Багіра.— Адже даремно вас називають Вільним Народом!

— Він нам брат по життю,— вів далі Акела.— А ви хочете убити його тут! Воістину, я зажився на світі! Дехто з вас нападає на домашню худобу, а інші, навчені Шер-Ханом, як я чув, никають ночами по селах і крадуть дітей із хатин. Ви — боягузи, і до боягузів я звертаюся! Я

скоро помру, і життя моє нічого не варте, інакше я віддав би його за цього хлопця. Але заради честі Зграї (про яку ви забули без ватажка!) обіцяю вам, що помру без опору і цим урятую принаймні три життя для Зграї.

— Він Людина, Лю-у-у-дина! — завила Згряя.

І більшість перебігла до Шер-Хана, який переможно постукував хвостом.

— Аж тепер — битися до останку,— прошепотіла Багіра до Мауглі.

Мауглі випростався на повен зріст.

— Слухайте, ви! — гукнув він.— Ви стільки разів говорили мені, що я Людина, отож я і справді відчув себе Людиною. А ви не брати, а собаки. І щоб вам краще було видно, я приніс сюди Червону Квітку!

Він гнівно жбурнув на землю горщик, сухий мох спалахнув яскравим полум'ям. Усе збіговисько відскочило назад. Мауглі встромив у вогонь дрючок, і полум'я порснуло навсібіч іскрами. Він почав вимахувати над головою тим дрючком, розганяючи злякану зграю.

— Ти повелитель,— шепнула Багіра.— Порятуй Акелу від смерті. Він завжди був тобі другом.

Акела, похмурий старий вовк, що ніколи в житті не просив ласки, тепер жалібно зиркнув на Мауглі, а той стояв у світлі полум'я, із чорним волоссям до пліч, і тіні металися і стрибали довкола нього.

— Так,— Мауглі спокійно озирнувся довкруг.

— Бачу, що Джунглі тепер закриті для мене назавжди, я повинен забути вашу любов і вашу дружбу, але я буду милосерднішим од вас. Обіцяю, що коли я стану своїм серед людей, то не зраджу вас, як ви зрадили мене. Між нами, вовками однієї Зграї, не буде війни. Але за мною — іще борг.

Мауглі підійшов до Шер-Хана і ухопив його за шию. Багіра на всяк випадок теж підвелася.

— Устань, злодюго, коли з тобою говорить Людина!

Шер-Хан притис вуха до голови — гарячий дрюк був уже зовсім близько.

— Цей скотовбивця нахвалявся вбити мене... Так на ж тобі, на! Отак ми б'ємо вас, коли стаємо людьми!

Він бив Шер-Хана по голові дрючком, і тигр стогнав у смертельному страхові.

— Тьху! Тепер іди геть, обсмалена кішко! Та пам'ятай: коли я наступного разу прийду на Скелю Ради, на моїх плечах буде твоя шкура. І ще одне. Ви не вб'єте Акелу — я цього не дозволю. Ну, чого сидите, дурні пси? Геть, геть звідси!

Мауглі сипав удари направо й наліво, вовки розбігалися із виттям, шерсть на них димілася.

Нарешті на скелі лишилося з десяток вовків, та ще Акела з Багірою. І тут щось нестерпно запекло Мауглі в грудях, він вибухнув риданням.

— Що це? Що зі мною? Я вмираю, Багіро?

— Ні, Маленький Брате, це лише сльози, так

буває із людьми. Ти вже не дитина, Мауглі. Віднині Джунглі закриті для тебе назавжди, нехай течуть сльози.

І Мауглі сидів і плакав уперше в житті, а серце його ладне було розірватися від болю.

— Тепер,— сказав він,— я піду до людей. Та перше я повинен попрощатися зі своєю матір'ю.

І він пішов до печери, де жила Мати Вовчиця з Батьком Вовком, і плакав, уткнувшись у її бік, а четверо молодих вовків жалібно скиглили.

— Ви не забудете мене? — спитав Мауглі.

— Ніколи! — сказали ті.— Приходь до пагорба, коли станеш Людиною, і ми будемо гратися з тобою вночі.

— Приходь швидше, мудре Жабеня, бо ми з твоєю матір'ю уже старі.

— Приходь, мій голенький синку,— сказала Мати Вовчиця,— і знай, дитино, що я люблю тебе більше, ніж власних вовченят.

— Неодмінно прийду,— відповів Мауглі.— Передовсім для того, щоб покласти шкуру Шер-Хана на Скелю Ради. Не забувайте мене! Скажіть усім у Джунглях, щоб не забували мене!

Уже світало, коли Мауглі спустився в долину назустріч невідомому життю.

ПОЛЮВАННЯ КАА

Усе, про що тут оповідається, сталося задовго до того, як Мауглі вигнали із Сіонійської Зграї і як він помстився за себе тигрові Шер-Хану. Це відбувалося тоді, коли ведмідь Балу навчав хлопчика Законові Джунглів. Великий і поважний бурий ведмідь радів успіхам здібного учня. Ще б пак, адже вовченята зазубрюють лише одне мисливське правило (все інше їх не цікавить): «Ноги ступають безшумно, очі бачать у темряві, вуха чують, як шелестить вітер, зуби гострі та білі — ось прикмети наших братів, окрім шакала Табакі та гієни, яких ми ненавидимо». Але Мауглі, Людському Дитинчаті, цікаво було все.

Інколи чорна пантера Багіра заходила подивитися, які успіхи робить її улюбленець. Вона лягала під деревом і слухала, як Мауглі відповідає ведмедеві свій урок. Хлопчик бігав, ла-

зив по деревах, так само добре, як і плавав. Балу навчав його всім лісовим таємницям: як відрізнити гнилий сучок від міцного; як ввічливо поводитися із дикими бджолами; що сказати кажанові Мангу, якщо потривожиш ненароком його сон удень; як заспокоїти водяних змій у затоці. Лісові мешканці не люблять, щоб їх тривожили, і кожен ладен тієї ж миті накинутися на непроханого гостя. Мауглі вивчив і мисливський Поклик Чужака (це коли раптом опинишся в незнайомому місці): «Дозвольте мені пополювати тут, бо я голодний». Але треба діждатися відповіді: «Роби це заради потреби, а не для забавки».

Бачите, скільки всього слід було засвоїти Мауглі! Багіра його іноді жаліла.

— Він такий іще маленький! Хіба може його голівка вмістити всю твою науку?

А хіба в Джунглях на це зважають? Хіба зайве знати, як треба поводитися, щоб тебе не вбили? Отож! Значить, потрібні йому всі мої уроки. Іноді й запотиличника дам, це теж йому на користь.

— На користь! Що ти розумієш у цьому, Залізна Лапо? У нього вся спина в синцях! Тьху!

— Краще синці, аніж смерть через невігластво,— серйозно заперечив Балу.— Я саме вчу його Заповітним Словам Джунглів, щоб він міг прохати захисту в будь-кого в лісі. Хіба це не варте кількох синців?

— Ти той... легше! Це тобі не пень, щоб об

нього точити свої кігті! А які ж це Заповітні Слова? Цікаво... Хотілось би знати. І Багіра, витягнувши лапу, замилувалася своїми кігтями, синіми, мов криця, і гострими, як різці.

— Я покличу Мауглі, і він скаже тобі... якщо захоче. Іди сюди, Маленький Брате!

— Голова у мене гуде, як бджолине дупло,— почула вона невдоволений голос над собою.— То які Заповітні Слова ви хочете почути? У Джунглях багато їх, я знаю всі,— додав Мауглі хвалькувато.

Ну, дещо ти й справді знаєш. То скажи, великий знайко, Слово Мисливського Народу.

— Ми з вами однієї крові, ви і я,— сказав Мауглі по-ведмежачи.

— Добре! Тепер Слово Птахів.

Мауглі повторив те саме, свиснувши, як коршак.

— А тепер — Слова Отруйного Племені,— попрохала Багіра.

У відповідь почулося справжнісіньке зміїне шипіння, після чого Мауглі заплескав у долоні, скочив на спину Багіри, почав бити п'ятами по лискучій чорній шкірі і, задоволений, зухвало показав ведмедю язика.

— От бачиш. Що там якісь кілька синців! — ласкаво мовив бурій ведмідь, зовсім не зважаючи на його пустощі.— Тепер тобі не страшний ніхто у Джунглях: ні змія, ні птах, ні звір.

Окрім власного племені,— шепнула Багіра і додала вголос:

— Та пожалій, врешті, мої ребра!
Мауглі м'яв м'яку Багірину шерсть на шиї, вигукуючи:

— Скоро в мене буде власне плем'я! І я цілісінький день лазитиму з ним по деревах!

— Що це за вигадки?

— Еге ж, і кидатиму гілками і грязюкою в старого Балу,— продовжував Мауглі.— Вони мені це обіцяли... Ай!

— Цить! — Велика лапа Балу сердито скинула хлоп'яка на землю.— Мауглі, ти розмовляв із Бандар-Логами, Мавп'ячим Племенем?

Мауглі зиркнув на Багіру — очі у неї стали колючі, як два смарагди.

— Ти водишся із Мавп'ячим Племенем, що не знає Закону? Із народом, що їсть усе без розбору? Яка ганьба!

Балу вдарив мене по голові,— пхинькнув Мауглі,— і я втік, а сірі мавпи спустилися з дерева і пожаліли мене. А декому було все одно.— Він тихо схлипнув.

— Жалощі мавп! — пирхнув Балу.— А потім?

— А потім... вони дали мені горіхів і ще багато смачного, взяли мене на руки і понесли на верхівки дерев, і говорили, що я їхній кривий брат, лише безхвостий, і колись стану їхнім ватажком.

— Вони брешуть,— сказала Багіра.— У них ніколи не буває ватажка.

— Але ж вони були дуже милі зі мною і прохали приходити ще! Вони ходять на двох ногах,

як і я! Вони не б'ються жорсткими лапами! Вони граються цілісінький день... Пусту мене, Балу! Ти недобрий! Я хочу гратися з ними.

— Слухай, ти, жовторотику! — грізно проревів ведмідь.— Я навчив тебе Законові Джунглів. Він один для всіх, окрім мавп, які живуть на деревах. У них немає Закону. У них немає своєї мови, лише крадені слова, які вони переймають в інших, коли підслуховують, піддивляються, підстерігають, сидячи на гіллі. Їхні звичаї — не наші звичаї. Вони нічого не пам'ятають. Вони балакучі і хвалькуваті, вважають себе великим народом, що буцімто задумав великі діла в Джунглях. Та лише впаде згори горіх, і вони вже про все забули, окрім їжі. Ніхто з ними не спілкується. Ми не ходимо на водопій туди, куди ходять вони, не полюємо там, де вони, не вмираємо там, де вони вмирають. Ти хоча б слово чув від мене про Бандар-Логів?

— Ні,— прошепотів Мауглі, бо і ліс притих від голосу Балу.

— Отож. Бо вони злі, брудні, безсовісні і хочуть лише привернути до себе увагу. Але ми не помічаємо їх навіть тоді, коли вони кидають горіхи і сиплють сміття нам на голову.

І тут ціла злива горіхів, суччя та гілок посипалася згори на них, почувся вискіт, кашель і сердиті стрибки високо в верхів'ї дерев.

— Закон забороняє водитися з Мавп'ячим Племенем,— сказав Балу,— не забувай про це!

— Але ти мав його попередити,— зауважила

Багіра.

— Я? Звідки я знав, що він приятелюватиме з усілякою поганню? Тьху!

Знову горіхи дощем посипалися їм на голови, і ведмідь із пантерою втекли, прихопивши з собою Мауглі. Балу говорив про мавп достеменну правду. Вони жили на верхівках дерев, а оскільки звірі рідко дивляться вгору, то мавпам і Народу Джунглів не доводилося зустрічатися. Та коли мавпам траплявся поранений вовк, тигр чи хворий ведмідь, вони мучили недужих і слабких і задля забавки кидали в звірів гілками і горіхами, сподіваючись, що їх помітять. Вони зчиняли галас, під'юджували звірів на бійки та затівали між собою дріб'язкові суперечки, а мертвих мавп кидали будь-де, напоказ усьому Народові Джунглів. Вони збиралися вибрати собі ватажка і завести свої закони і звичаї, та так і не зібралися, бо пам'ять у них була коротка, не далі вчорашнього дня. Зрештою вони придумали прислів'я: «Усі Джунглі думатимуть завтра так, як мавпи думають сьогодні», та тим і втішилися.

Ніхто із звірів не звертав на них уваги, от чому вони так зраділи, коли Мауглі почав гратися з ними.

Ніякої іншої мети в них не було, та й звідки? Але котрась з мавгі придумала, як їй здавалося, цікаву річ і оголосила всім, що Мауглі може навчити все Мавп'яче Плем'я сплітати віття для захисту від вітру. Природно, Мауглі як син лі-

соруба багато дечого вмів, сам не знаючи, звідки в нього те вміння, наприклад, будувати курені з хмизу, і як добре те в нього виходило! Отож мавпи, покрадьки спостерігаючи за ним, вирішили, що в них тепер буде ватажок,— вони стануть наймудрішими у Джунглях, і всі звірі це помітять і заздритимуть їм. А тим часом сонце стало в зеніті, ведмідь і пантера лягли відпочивати. Мауглі, якому було дуже соромно за свої дурні витівки, не ліг поміж ними, як це робив завжди, а вмовстився неподалік, твердо вирішивши більше не мати діла з Мавп'ячим Племенем.

І раптом, зовсім зненацька, міцні і жорсткі пальці вихопили Мауглі зі сну, і він із подивом відчув, що летить у повітрі і гілки дерев б'ють його по обличчю. А внизу глухо ревів Балу, а Багіра стрибками піднімалася по стовбуру, шкірячи гострі білі зуби. Мавпи переможно вискнули і перескочили на тонке віття, куди Багіра не ризикнула лізти.

— Вона нас помітила! Багіра нас помітила! Усі

Джунглі в захваті від нашої спритності і розуму!
— галасували мавпи.

І помчали з верхівки на верхівку! Карколомні стрибки і кульбіти, аж подих перехоплювало і мигтіло в очах, бо дві найсильніші мавпи підхопили Мауглі під руки і подалися разом із ним ускач. Вони то злітали високо вгору, аж тонісіньке гілля тріщало і гнулося під ними, то гухали вниз в зелену безодню, і серце в Мауглі провалювалося аж у п'яти.

Отак вони мчали і мчали лише їм відомими дорогами і стежками над зеленим морем Джунглів, і Мауглі відчував себе, як людина на щоглі над океанським простором, і насолоджувався скаженим летом. Спочатку він злякався, що його впустять, тоді розізлився, але сподіватися на визволення було марно, і він почав думати, як подати друзям про себе звісточку. Високо вгорі ширяв шуліка Чіль, вистежуючи здобич. Звісно, він помітив, що мавпи щось несли, і спустився трохи нижче, щоб роздивити-

ся. Він свиснув від подиву, побачивши Мауглі.

— Ми з тобою однієї крові, ти і я! — почув шуліка Заповітне Слово.— Примічай мій шлях! Розкажи Балу і Багірі зі Скелі Ради!

— Від кого, Брате? — Чіль досі не бачив Мауглі, хоча, звісно, чув про нього.

— Від Жабеняти Мауглі. Мене звать Людським Дитинчам. Примічай мій шля-а-ах!

А Чіль злетів високо-високо, зірко вистежуючи, куди помчала сторожа Мауглі.

— Вони не втечуть далеко,— посміхнувся він сам собі.— Мавпи все полишають на півдорозі. Та цього разу вони накличуть на себе лихо: і Балу, і Багіра їм цього не подарують.

А в цей час і Балу й Багіра несамовитили від гніву й горя.

— Чому ти не застеріг Мауглі? — напосілася пантера на клишоногого, котрий недоладною риссю пустився за втікачами.— Яка користь від тих стусанів і синців, що ти їх так щедро сипав на бідну дитину?

— Ох-ох! Швидше, шви... Ми... ми ще їх доженемо! — задихався Балу.

— «Доженемо»! Та ти біжиш, як стара корова! Мовчи вже, а то луснеш. Краще сядьмо спокійно та поміркуймо. Треба щось придумати.

— Арала! Вуу! Вони, мабуть, кинули малого самого-самісінько- го! Ой-йой! У дупло мене, до диких бджіл, нехай закусують до смерті. Я найнещасніший із звірів! О Мауглі, Мауглі, чом я не застеріг тебе, нащо бив по голові? Мабуть,

тобі з голови вилетіли всі мої уроки!

— Цить, нема чого тепер вити і качатися по землі. А якби я отак вила? Що сказали б усі звірі? Ти себе не поважаєш і нічого не пам'ятаєш, старий телепню!

— Яке мені діло до того, хто що скаже! Хлопчик, може, вже мертвий!

— Хіба що вони, граючись, скинуть його з дерева. А втім, я за нього спокійна. Малюк розумний і кмітливий, і навчений усьому. А ти пам'ятаєш, який у нього погляд? Від нього нишкнуть усі звірі. Хоча кепсько, що він у руках цих Бандар-Логів.

— Ох і дурний же я, стара жирна сідниця! Каа! Гірський удав Каа, ось кого мавпи бояться! Він пречудово лазить по деревах і краде в них дитинчат. Від одного його ймення в них від страху трусяться хвости! Ходімо до нього!

— Чим він допоможе? Він не нашого племені, безногий, і очі в нього презлющі,— сказала Багіра.

— Він дуже старий, мудрий і хитрий. Окрім того, він завжди голодний,— із надією мовив Балу.— Пообіцяємо йому багато кіз.

— А може, він не захоче від нас їх прийняти,— Багіра погано знала Каа і ставилася до нього з підозрою.

— А ми його умовимо,— і Балу підштовхнув бурим плечем Багіру.

На виступі скелі під палючим сонцем лежав, хизуючись своєю красою, удав. Він милувався

новою пречудовою шкірою, яку десять днів тому, після линьки, поміняв. Химерні візерунки блищали на сонці, тридцятифутове тіло звивалося вузлами і вигинами. Він облизувався в передчутті смачного обіду.

— Який красень! Він іще нічого не їв,— полегшено зітхнув Балу.— Обережно, Багіро, він погано бачить, але чує добре і нападає без попередження!

У Каа не було отруйних зубів — він навіть зневажав отруйних змій за боягузтво,— вся його сила була в м'язах, і коли він обвивав когось своїми могутніми кільцями, то це був кінець.

— Вдалого полювання! — гукнув Балу, сідаючи на задні лапи.

Каа недочував і не одразу розпізнав прибульців. Про всяк випадок він нагнув голову, приготувавшись до кидка.

— Ого, Балу! І Багіра тут? Доброго полювання нам усім. Що ви тут робите? Декому не завадило б пообідати. Чи нема поблизу дичини, лані або хоч козеняти? Усередині в мене порожньо, як у пересохлому колодязі.

— Ми саме полюємо,— недбало докинув Балу.

— А можна мені піти з вами? — спитав Каа.— Цілісінький день я вистежую лісові стежки, а вночі сновигаю в хащах. Тьху! Ліс нині вже не той, яким був у мої молоді літа. Саме гнилля та сухе суччя!

— А може, це ти надто обважнів?

— Авжеж, я таки великий, то правда,— відповів Каа не без гордощів.— Але й молоді дерева нікуди не годяться. Минулого разу вночі я ледве не впав з дерева — погано зачепився хвостом. Ну, звісно, наполохав мавп, і вони лаяли мене останніми словами.

— Безногий жовтий земляний черв'як? — прошепотіла собі у вуса Багіра, начебто щось пригадуючи.

— Тс-с-с! Хіба вони так мене називають? — спантеличився Каа.

— Та щось подібне до цього. Але хіба ми звертаємо на них увагу? Чого тільки вони не набрешуть! Буцімто в тебе випали всі зуби і тобі під силу лише дрібні козенята, а ще (от безсовісні брехуни!) казали, начебто ти боїшся козячих рогів,— вкражливо зауважила Багіра.

Хитрий старий удав нізащо не викаже свого гніву, та все ж Багіра й Балу помітили, як роздулися в нього м'язи під щелепами.

— Бандар-Логи змінили місце полювання,— сказав він спокійно.— Я грівся сьогодні на сонечку і чув, як вони верещали в гущавині.

— Ми... ми женемося за Бандар-Логами,— Балу вдавився словами, бо вперше в житті довелося зізнатися, що йому є діло до мавп.

І, мабуть, не якась там дрібниця змусила двох отаких знаних мисливців бігти по їхньому сліду в Джунглях,— поштиво уточнив Каа, хоч самого розпирало від цікавості.

— Річ у тім, Каа,— сказала чорна пантера,—

що ці негідники вкрали в нас Людське Дитинча, про яке ти, може, чув.

— Так-так, пригадую, щось таке мені торочив дикобраз Сахі, про те, що начебто Вовча Зграя прийняла до себе якийсь хлоп'я. Я, правда, не повірив, бо Сахі завжди все перебріхує.

— Та ні, це правда. Такої мудрої дитини ще світ не бачив. Найкращий, найсміливіший, найкмітливіший мій учень, котрий прославить ім'я Балу на всі Джунглі! Окрім того, я... ми... любимо його, Каа!

— Тс-с! Тс-с! — закрутив головою сюди-туди Каа.— Колись і я знав, що таке любов. Я міг би вам розказати не одну історію...

— Не зараз! — жваво перебила його Багіра.— Згодом, коли будемо ситі, вдоволені, то якоїсь ясної ночі залюбки тебе послухаємо. А нині наше дитинча в руках Бандар-Логів, і з усього Народу Джунглів вони бояться тільки Каа.

— Атож! Вони мене бояться, і даремно! Базіки дурні, хвалькуваті, пащекухи — от хто ці мавпи! Нічого путнього від них не діждешся, вашому малюку не позаздриш. То, кажете, як вони мене називали? Жовтою... рибою?

— Черв'яком, земляним черв'яком,— усміхнулася Багіра,— іще багато чого патякали про тебе — соромно повторювати.

— А-а-пс-с! Треба їх провчити, щоб запам'ятали надовго! Так куди вони побігли із дитиною?

— Це тільки Джунглі знають. На захід,— почу-

хав за вухом Балуг.— Правду кажучи, ми гадали, що тобі це відомо.

— Мені? Звідки? Я хапаю їх, коли вони трапляються мені на дорозі, але не полюю ні на мавп, ні на жаб у рясці. Хс-с-с!

— Гей, гей, Балуг, глянь угору!

Балуг підвів морду, щоб розчути, звідки голос, і побачив шуліку Чіля, що кружляв над Джу-нглями. Призахідне сонце осявало його крила, шуліці час уже було на супокій, а він усе видивлявся в гущавині ведмедя Балуг, щоб передати йому звістку.

— Що сталося? — спитав ведмідь.

— Мауглі на тім боці річки! Бандар-Логи сховали його у мавп'ячому місті — у Холодних Печерах. Він просив передати це тобі.

Усі в Джу-нглях знали, де знаходиться це місце, але рідко хто бував там. Це було старе місто, зруйноване і поховане в лісовій хащі. Звірі не селилися там. Хіба що дикий кабан забреде ненароком, та мавпи товклися. Жоден поважний звір близько не підходив до міста, тільки іноді, в засуху, коли у напівзруйнованих водоймищах і басейнах іще лишалася вода.

— Туди півночі бігти щодуху,— сказала Багіра.

І Балуг одразу засмутився.

— Я поспішатиму з усіх сил,— сказав він із тривогою.

— Ми не можемо тебе чекати. Іди вслід за нами. Нам треба поспішати — мені і Каа.

— Хоч ти і на чотирьох лапах, а я від тебе не відстану,— запевнив Каа.

Балу спробував бігти за ними, але швидко захекався, отож вони залишили ведмедя (нехай доганяє їх), і Багіра помчала вперед швидко і стрімко. Та хоч як вона поспішала, величезний удав не відставав від неї. Коли вони дісталися гірської річки, Багіра випередила його, бо перестрибнула потік, але на рівному місці удав знову наздогнав Багіру.

— Клянусь зламаним замком, що звільнив мене, у тебе непогано виходить! — сказала Багіра, коли почало смеркати.

— Я зголоднів,— пояснив Каа.— Окрім того, вони назвали мене плямистою жабою.

— Черв'яком, земляним черв'яком, та ще й жовтим!

— Все одно. Рухаймось далі.— І Каа заструменів стежкою, вишукуючи найкоротший шлях.

Мавп'яче Плем'я у Холодних Печерах і не згадувало друзів Мауглі. Вони притягли з собою хлопчика в це місто і тепер були дуже вдоволені. Мауглі ще ніколи не бачив індійського міста, і хоча це були суцільні руїни, малюкові все довколишнє здалося прекрасним і сповненим чудес. Якийсь вельможний князь побудував це місто дуже давно на невисокому пагорбі. Досі вгадувалися рештки бруківки, що вела до зруйнованих воріт, де уламки гнилого дерева висіли на іржавих завісах. Деревя росли корін-

ням у стіни, зубці на стінах розсипалися на порошок, ліани вилися із бійниць і повисали на стінах башти кошлатими пасмами.

Великий безверхий палац стояв на пагорбі. Мармурові водограї і двори поспіль потріскалися і вкрилися плямами лишайників, а крізь плити двора, де колись стояли князівські слони, проросла трава і молодий підлісок. За палацом виднілися ряди безверхих будинків, і все місто нагадувало щільники, оповиті темрявою. Тільки ями і вибоїни лишилися на вуличних перехрестях, де колись були колодязі, та ветхі куполи храмів, крізь які проросла дика шовковиця.

Мавпи називали руїни своїм містом і зневажали Народ Джунглів за те, що він живе в лісі. Щоправда, вони не мали ніякого уявлення, для чого збудоване все це і як ним користуватися. Вони забігали в будинки і вибігали з них, або натягали в кутки всілякого мотлоху, шукали одне в одного бліх, зчиняли бійку, потім розбігалися по терасах князівського саду, обтрушували апельсинові дерева чи трояндові кущі і дивилися, як обсипаються пелюстки і плоди. Вони обнишпорили всі переходи, темні завулки і сотні покоїв, але не могли запам'ятати, де вони були, а де іще ні; тинялися поодинці, попарно і купками, вихваляючись одне перед одним, що поводяться, як люди. Вони пили воду із водоймищ, збаламутивши її, потім билися, а потім збиралися в юрбу і бігали містом, галасуючи:

— Немає в Джунглях народу мудрішого, добрішого, спритнішого, сильнішого і лагіднішого, аніж Бандар-Логи!

Мауглі, вихований Законом Джунглів, не розумів такого життя, і воно не подобалося йому. Мавпи притягли його в Холодні Печери вже надвечір і замість того, щоб лягти спати, як це зробив би Мауглі після довгої дороги, почали свої дурні танці. Одна з мавп виголосила промову про те, що у їхньому житті почався новий етап і що тепер Мауглі покаже їм, як плести з гілок прихисток від холоду й дощу.

Мауглі набрав ліан і почав був плести, а мавпи спробували й собі, але через кілька хвилин їм це набридло і вони почали смикати одне одного за хвости і скакати врзнобіч.

— Я хочу їсти,— сказав Мауглі.— Я не знаю цих місць, принесіть мені попоїсти або дозвольте тут пополювати.

Кілька мавп кинулися за горіхами і дикими плодами, але по дорозі назад посварилися, зчинили бійку, все розгубили, а повертатися з тим, що у них лишилося, не було ніякого сенсу.

Мауглі образився і довго блукав пустельними вулицями, час від часу вигукуючи Мисливський Крик Чужака, але тільки луна відповідала йому, і він збагнув, що втрапив у халепу.

«Тепер я бачу, що все, сказане моїми друзями про Бандар-Логів,— правда. Немає в них ніякого Закону, і ватажка немає. Нічого, окрім дурного базікання і злодійських лап. Тож коли

мене тут уб'ють або я помру з голоду, то буду сам винен. Одначе треба щось придумати і повернутися в мої рідні Джунглі. Балу, звичайно, дасть мені чосу, але це краще, аніж тут тинятися».

І він підійшов до фортечного муру, але мавпи тут же відтягли його назад, твердячи, що йому неймовірно пощастило, і почали щипати його, щоб він відчув до них удячність. Він зціпив зуби, але промовчав, а потім пішов із галасливими мавпами на терасу. Там стояла напівзруйнована альтанка, колись побудована для князівських дружин. Купол її провалився, але мармурові стіни ажурної роботи лишилися цілі. Чудове різьблення, біле, мов молоко, і легке, мов мереживо, прикрашали агати, сердоліки, яшма і лазурит, а коли над пагорбом зійшов місяць, густі тіні лягли на мармур оксамитовими візерунками.

Ображений, голодний і сонний Мауглі протестував, не міг утриматися від сміху, коли мавпи почали на різні голоси запевняти його, які вони мудрі, сильні і добрі і як це нерозумно, що він хоче їх полишити.

— Ми великі! Ми сильні! Ми найдостойніші! Зараз ми тобі розкажемо, які ми чудесні, щоб ти передав наші слова Народу Джунглів - і щоб вони нас нарешті помітили.

Хіба з ними варто було сперечатися? Мауглі мовчки слухав, кивав головою, і в його голові паморочилося від цього збіговиська.

«Може, це шакал Табакі їх усіх перекусав і вони показалися? — думав він.— Невже вони ніколи не сплять? Ось зараз місяць зайде за хмару, і може, я встигну втекти. Як <н стомився!»

А під фортечним муром у темряві причаїлися двоє вірних друзів. Багіра і Каа, знаючи, які небезпечні мавпи, коли їх багато, очікували, щоб не ризикувати даремно. Мавпи ніколи не почнуть бійку, якщо їх менше сотні проти одного. Та кому в Джунглях сподобається така перевага?

— Я поповзу до західної стіни,— шепнув Каа, — і швидко скочуся схилом униз, там мені буде легше. Вони, звісно, не кинуться мені на спину всі разом, проте...

— Я знаю,— сказала Багіра.— От коли б тут був Балу! Однак зробимо що зможемо. Щойно місяць сховається за хмару, я прокрадуся на терасу. Вони там про щось радяться поміж собою.

— Нехай щастить! — похмуро мовив Каа і прошелестів до західної стіни.

Місяць сховався за хмару, і враз Мауглі почув легкі кроки. Багіра! Чорна пантера стрілою влетіла на терасу і стала сипати удари направо і наліво, розкидаючи мавп, що сиділи навколо Мауглі. Усе злилося в переляканий скажений клубок, аж тут одна заверещала:

— Вона тут сама! Убиймо її! Убиймо!

Мавпи кусали, дряпали, смикали зусібіч Багіру і мало не розтерзали її, а п'ятеро чи шестеро

накинулися на Мауглі, витягли його по стіні альтанки і зіштовхнули вниз у пролом її напівзруйнованого даху. Коли б не вміння падати, як тому навчив Мауглі Балу, хлопець поламав би собі кістки, але він упав так, що торкнувся землі ногами.

— Посидь тут, а тим часом ми вб'ємо твоїх приятелів! Опісля ж візьмемося за тебе, якщо тільки Отруйний Народ лишить тебе живим!

Мауглі озирнувся — стара альтанка аж кишіла кобрами (в Індії всі руїни стають пристановищем змій).

— Ми з вами — однієї крові, я і ви! — швидко прошепотів хлопчик.

— Ш-ш-ш! Чуємо! Стій на місці, Маленький Брате, інакше ти розчавиш нас!

Мауглі стояв спокійно, дослухаючись до шуму запеклого бою, що кипів навколо чорної пантери, до виття, лящання, густого хриплого кашлю Багіри, яка щосили пручалася, задихаючись під скопищем мавп.

«Балу має бути десь поблизу,— подумав хлопець,— вона б не прийшла сама». І голосно гукнув:

— До водоймища, Багіро! Пірнай у воду!

Багіра почула його. Мауглі живий! Це подесятерило її сили. Вона відчайдушно проклдала собі дорогу до води. І тут біля зруйнованої стіни гучно пролунав бойовий клич Балу:

— Багіро! Я тут! О, начувайтеся, підлі створіння!

Ведмідь, сопучи, заліз на терасу, згріб у лапи стільки ворогів, скільки міг захопити, потім посипалися розмірені удари — ляп-ляп- ляп! — ніби било гребне колесо по воді. Потім — шум падіння і сплеск. Це означало, що Багіра дісталася води! Мавпи туди не посміють лізти. Пантера лежала у воді, вистромивши голову, і жадібно хапала ротом повітря, а мавпи скажено стрибали на місці, готові накинутися на неї як тільки вона висунеться з води. Збагнувши це, Багіра вирішила гукнути на допомогу Каа, виголосивши Слово Отруйного Племені:

— Ми з вами — однієї крові, ви і я!

Навіть Балу дуже здивувався, почувши, що горда чорна пантера просить підмоги.

Каа, який останнім тікав від мавп, щойно проліз через стіну і гепнувся об землю з такою силою, що величезний валун зірвався з місця і скотився в рів.

Тим часом Балу продовжував вести свій нерівний бій, мавпи біля водоймища вили над Багірою, а кажан Манг літав сюди-туди і розносив по Джунглях новину про велику битву. Почувши її, дикий слон

Хатхі засурмив на весь ліс. Враз попрокидалися всі мавпи в усіх куточках і майнули деревами на допомогу своїм родичам.

Шум битви розбудив птахів на багато миль навкруги. Тоді Каа, приготувавшись до бою, посунув навпростець. Він палав жадобою помсти. Уявіть собі спис або таран чи молот

вагою майже півтонни, спрямований спокійним холонокровним розумом! Уся сила удава — у важкому ударі головою, подвоєною силою і вагою всього тіла. Удав довжиною у чотири чи п'ять футів може збити з ніг людину, а в Каа було аж тридцять футів. Перший удар потрапив у самісіньку гущу мавп довкола Балу. І цього було досить, бо всі кинулися урозтіч.

— Каа! Тікаймо, тікаймо!

Не одне покоління мавп зросло в страхіві, наслухавшись від старших розповідей про Каа, котрий міг прослизнути поміж віття зовсім безшумно, як ото росте мох, і вкрасти наймогутнішу мавпу. Каа умів прикинутися сухою колодою або гнилим пеньком, та так, що і найпильніше око нічого не помітить, а тоді ця колода хапала мавп і душила. Мавпи боялися Каа над усе на світі, бо жодна з них не могла уявити собі всієї його сили, не змогла поглянути йому в очі і жодна ще не вийшла живою з його обіймів.

Отож із вереском, у паніці вони кинулися врозтіч, а Балу нарешті зміг перепочити. Хоча шерсть у нього була набагато густіша, ніж у Багіри, але й вона порідшала під час бійки.

І тут Каа, роззявивши пащу, прошипів довге і шипуче слово, і ті мавпи, котрі поспішали сюди на підмогу, завмерли на місці від жаху. А мавпи, що сиділи на стінах, ураз припинили галас. У місті запала тиша, і Багіра вийшла з водоймища, обтрушуючи з себе воду.

— Більше не можу! — важко дихаючи,

сказала Багіра.— Візьмімо дитину і гайда звідси! А то вони знову нападуть.

— Вони не рушать з місця, поки я не накажу їм. С-с-стійте на міс-с-ці! — прошипів Каа.— Я не міг прийти раніше, Сестро, але мені здалося, що ти гукала мене.

— Я... може, й погукала у розпалі бою,— зніяковіла Багіра.— Балу, ти поранений? — звернулася вона до ведмедя.

— Не знаю, як вони не розірвали мене на сотню маленьких ведмедів,— сказав Балу, статеchno пригладжуючи шерсть.— О-о! Мені боляче! Каа, ми тобі зобов'язані життям, ми з Багірою...

— Це дрібниці. А де ж хлоп'я?

— Я в пастці! Я не можу звідси вилізти! — гукнув Мауглі з альтанки.

— Заберіть його скоріше! Він скаче тут, як павич, і передавить усіх наших діток! — подали голос кобри з літнього павільйону.

— Ха-ха! — засміявся Каа.— У нього скрізь друзі, у цього хлопця. Відійдіть подалі, я проб'ю стіну.

Каа знайшов щілину у мармуровій стіні, примірівся, підвівся над землею і з розгону вдарив у стіну. Вона розсипалася на порошок, Мауглі вискочив у пролом, кинувся до Балу та Багіри і став між ними, обнявши їх за шиї.

— Ти не поранений? — ласкаво спитав Балу.

— Я голодний і весь у синцях. Бачу, і вам добре дісталось, ви сходите кров'ю!

— Не лише ми,— мовила Багіра облизуючись і позираючи на мертві тіла мавп, що їх чимало було довкола.

— Усе це пусте, аби ти був живий і здоровий, моє Жабенятко, моя гордість! — обійняв малого Балю.

— Про це — пізніше, а зараз, Мауглі, подякуй Каа,— ми йому зобов'язані і перемогою, і життям.

Мауглі обернувся і побачив над собою голову великого удава.

— Ми з тобою — однієї крові, ти і я,— сказав Мауглі.— Сьогодні ти врятував мені життя. Моя здобич буде твоєю здобиччю, коли ти зголоднієш, о Каа!

— Дякую, Маленький Брате,— схилив голову Каа, хоча очі його сміялися.— І що ж може полювати такий хоробрий мисливець? Я прошу дозволу супроводжувати його, коли він вийде на лови.

— Сам я не вбиваю, я ще малий, але заганняю кіз для тих, кому вони потрібні. Коли захочеш їсти, приходь, щоб пересвідчитися, правда це чи ні. Поглянь на мої руки! — він випростав їх перед собою.— Якщо ти, бува, потрапиш у пастку, я зможу сплатити свій борг і тобі, і Багірі, і Балю. Вдалого вам полювання, вчителі мої!

— Гарно сказано! — розчулено пробурмотів Балю.

Удав поклав на хвильку свою голову на плече Мауглі.

— Хоробре серце і поштиві слова,— сказав він.— Вони тебе далеко поведуть у Джунглях. А тепер іди звідси хутчіше разом зі своїми друзями. Скоро зійде місяць, і тобі не годиться бачити те, що буде тут.

Місяць сідав за пагорб, і перелякані мавпи, що тулилися до стін башти, були схожі на порвану торочку, що коливалася на вітрі. Балу пішов до водоймища напитися, а Багіра вилизувала своє хутро, коли на середину тераси виповз Каа. Він лунко ляснув щелепами, і всі мавпи витріщилися на нього.

— Місяць заходить,— сказав він.— Чи добре вам видно, чи вдосталь світла?

Від стін долинув стогін, як шерех вітру у верховітті:

— Ми бачимо, о Каа!

— Гаразд! Почнемо ж танок Каа — Танок Голоду. Сидіть тихо і споглядайте!

Він двічі чи тричі згорнувся у велике подвійне коло, похитуючи головою сюди-туди. Потім його тіло почало скручуватися в петлі, вісімки, тугі вузли, що безперервно перетікали одне в одне під його одноманітне, глухе сичання. Темрява робилася все густішою, і вже не можна було розрізнити в ній тіла Каа, чутно було тільки шелестіння його лускатого тіла.

Балу, який уже повернувся з водопою, і Багіра стояли нерухомо, мов закам'янілі, і тихо гарчали.

Мауглі дивився на всіх і дивувався.

— Бандар-Логи,— нарешті почув він голос Каа,— чи можете ви ворухнути хоча б пальцем?

— Ми не можемо ворухнути ні рукою, ні ногою, о Каа!

— То підійдіть ближче!

Ряди мавп безпорадно гойднулися вперед, і Балю з Багірою теж мимоволі зробили крок уперед.

— Ближче! — прошипів Каа.

І мавпи підсунулися ближче.

Мауглі поклав руки на плечі своїх друзів, і обоє здригнулися, наче щойно прокинулися.

— Не знімай руки з мого плеча,— прошепотіла Багіра,— бо я піду... піду до Каа. А-ах!

— Ходімо звідси. Хіба не бачиш? Це старий Каа виписує свої кола в поросі.

І всі троє вислизнули крізь пролом у стіні і зникли у Джунглях.

— Ху-х! — зітхнув Балю, ніби прийшов нарешті до тями, коли вони вже стояли під тихими деревами.— Ніколи більше не буду просити допомоги в Каа! — І його аж пересмикнуло всього.

— Каа знає більше за нас,— сказала Багіра.— Іще трохи — і я б посунула йому в пащеку.

— Багато хто потрапить туди, перш ніж місяць зійде ще раз,— відповів Балю.— Каа добре полює — на свій лад.

— Але що це все значить? — спитав Мауглі, який досі нічого не знав про магнетичну силу змія.— Я бачив тільки великого змія, що випи-

сував кола по землі, доки не стемніло. І ніс у Каа був геть розквашений. Ха-ха!

— Мауглі,— сердито сказала Багіра,— ніс він розбив, щоб порятувати тебе, так само як і мої вуха, боки і лапи, а також плечі і шия Балу пошматовані через тебе.

— Це дрібниці,— промимрив ласкаво Балу.— Зате дитина буде з нами!

— Авжеж, він нам дорого дістався: ціною ран, шерсті, а ще ми пожертвували часом, вдалим полюванням і навіть нашою честю. Адже мені, чорній пантері, довелося гнути спину перед Каа, і ми, мов малі пташенята, мало не з'їхали з глузду, зачаровані його Танком Голоду. Ось ба-

чиш тепер, що вийшло із твоїх забавок з Бандар-Логами!

— Так, усе це правда,— погодився Мауглі засмучено.— Я поганий ваш вихованець, і в животі мені незатишно.

— Уф! А що говорить Закон Джунглів, Балу?

Балу зовсім не хотілося нових неприємностей для Мауглі, але з Законом не жартують, отож він пробурчав:

— Каяття не рятує від кари. Але ж не забувай, Багіро, що він іще малий!

— Не забуду! Він накоїв лиха, і його треба відлупцювати. Що скажеш, Мауглі?

— Нічого! Я винен. А ви обоє поранені. Кара буде справедливою.

Багіра дала йому кілька стусанів (на її думку, зовсім легеньких), але для малого це був добрий прочухан.

— А тепер, хлопче, стрибай мені на спину і гайда додому! — сказала Багіра, коли все було скінчено.

Мауглі охоче скочив на спину Багірі. Гарні звичаї Джунглів: покарали — і одразу ж забули про твій поганий вчинок. Він навіть не прокинувся, коли його принесли до рідної печери і поклали під бік Матері Вовчиці.

«ТИГР! ТИГР!»

Після бійки на Скелі Ради Мауглі зник із вовчого лігва — він подався вниз, до зораних полів, де жили селяни. Але не лишився там — Джунглі були надто близько, а він мав принаймні одного лютого ворога. Отож він побіг далі, тримаючись видолінка, аж поки не опинився у зовсім незнайомому місці. Тут починалася широка скеляста рівнина, порізана ярками. Неподалік розташувалося сільце, а з другого боку густі хащі підковою огинали вигін і зразу обривалися, наче зрізані серпом. На рівнині паслися корови і буйволи. Хлопчаки, які стерегли отару, помітивши Мауглі, розбіглися з криком, а бездомні жовті пси, що їх до біса було у селах, загвалтували. Мауглі подався до околиці, бо був голодний, і побачив великий пліт із тернових гілок, що ним на ніч селяни затуляють від Джунглів.

— Гм! — сказав Мауглі (він не вперше бачив такі загороди під час своїх нічних мандрів).—

Значить, люди і тут бояться гостей із Джунглів!

Він сів біля воріт, і як тільки за ворота вийшов чоловік, звівся на ноги і показав пальцем у рот, мовляв, хоче їсти. Чоловік зиркнув на нього і побіг сільською вулицею — до жерця. Жрець — високий і товстий, у білім одязі, із червоною і жовтою позначкою на лобі, наблизився до воріт. За ним чимчикувало щось із сотню мешканців села. Вони галасували, теревенили, показували на Мауглі пальцями.

«Які дивні ці люди! — подумав Мауглі.— Тільки сірі мавпи могли б так поводитися!» Відкинувши назад своє довге волосся, він пильно вдивлявся в натовп.

— Чого тут лякатися? — сказав жрець.— Ось, погляньте, які рубці в нього на руках і на ногах. Це сліди вовчих зубів. Він їхній годованець і прибіг до нас із Джунглів.

Справді, граючись із Мауглі, вовчата нерідко кусали його досить відчутно, отож рубці красномовно свідчили про ці ігри.

— Ой, йой! — водночас зайойкали двоє-трое жінок.— Увесь покусаний, бідолаха. А він вродливий! Очі — мов жарини. їй-богу, поглянь, Мессуа, він дуже схожий на твого сина, що його вкрав тигр.

— Ану, дайте мені подивитися,— схвильовано мовила жінка з важкими мідними браслетами на зап'ястках рук і на щиколотках ніг.— Справді, дуже схожий очима. Але худий надто... А очі... ну точнісінько, як у моєї дитини.

Жрець, добре знаючи, що чоловік цієї жінки — один із сільських багатіїв,— звів очі до неба і урочисто виголосив:

— Що Джунглі взяли, те й повернули. Візьми хлопчика до себе, сестро, і не забудь пошанувати жерця, для якого нема таємниць у майбутньому людини.

«Клянусь буйволом, моїм викупом,— усміхнувся Мауглі,— все це дуже схоже на те, як мене оглядала Зграя...»

Юрба розступилася, і жінка зробила Мауглі знак, щоб він ішов за нею. У хаті стояло червоне лаковане ліжко, а ще там було багато чого: великий глек для зерна, весь химерно розмальований, кілька мідних казанів для їсти-ва, божок у маленькій ніші. А на стіні — справжнє дзеркало, куплене господарями на сільському ярмарку.

Жінка дала Мауглі молока й хліба і мовчки споглядала, як він жадібно їсть. А коли він наївся, вона поклала руку йому на голову і ласкаво мовила:

— Натху! О Натху!

Мауглі нічим не виказав, що це ім'я йому знайоме.

— Хіба ти забув той день, коли я подарувала тобі новенькі черевики? — Вона торкнулася його підшви, твердої, як ріг буйвола.— Ні,— мовила вона сумно,— ці ноги ніколи не знали черевиків. Але, Господи, як же ти схожий на мого Натху! Значить, будеш моїм сином.

Гаразд?

Мауглі було незатишно в хаті — досі йому не доводилося жити під покрівлю. Та нічого, сказав він сам собі, блаженька покрівля — не перешкода. Захоче — вибереться на волю, та й вікно не зачиняється.

«Але який сенс бути людиною, коли не розумієш людської мови? — подумав він.— Тут я такий же німий і дурний, як і людина, яка опинилася в Джунглях. Треба вчитися їхньої мови».

Живучи з-поміж звірів, він добре навчився копіювати їхні голоси. Щойно Мессуа вимовляла якесь слово, Мауглі дуже схоже повторював його, і ще не звечоріло, а хлопчик знав назви багатьох предметів хатнього вжитку.

Час уже було спати, але Мауглі нізащо б не заснув у хаті, вона йому здавалася пасткою для пантери! І коли засунули двері, він вискочив у вікно.

— Облиш його,— сказав чоловік Мессуа.— Не забувай, що він іще ніколи не спав у ліжкові. Якщо він і справді посланий нам замість сина, він нікуди не втече.

А Мауглі сховався у високій зеленій траві край поля. Та тільки він заплющив очі, як чийсь м'який ніс тицьнувся йому в шию.

— Тьху! — сказав Сірий Брат (це був старший із дітей Матері Вовчиці).— І навіщо оце я біг за тобою аж двадцять миль? Від тебе тхне димом і хлівом — зовсім як від людини. Та прокидайся ж, сонько, я приніс тобі новини.

— Чи всі здорові в Джунглях? — спитав Мауглі, обіймаючи його.

— Усі, окрім вовків, яких обсмалила Червона Квітка. Та слухай далі! Шер-Хан подався в далекі хаші, буде полювати там, поки не загоїться шкура,— вона вся в дірках. Він поклявся, що закине твої кістки в річку, коли повернеться.

— Ну, це ми ще побачимо. Я теж поклявся де в чому. Але новини завжди приємно чути.

— А ти не забудеш, що ти вовк? Люди тебе не примусять забути нас? — занепокоєно спитав Сирій Брат.

— Нізащо! Я ніколи не забуду ні тебе, ні всіх, хто живе в нашій печері. Як не забуду й того, що мене вигнали із Зграї...

— ...і що тебе можуть вигнати й з іншої зграї, Маленький Брате. Люди — вони завжди люди, і мова їхня схожа на жаб'яче квакання в ставку. Коли я прийду сюди знов, я чекатиму тебе в бамбукових заростях.

Протягом наступних місяців Мауглі майже не виходив із села. Він вивчав звичаї людей, їхнє життя. Передовсім слід було звикнути до пов'язки на стегнах, хоча вона йому дуже заважала, потім — навчатися лічити гроші, хоч він і не міг збагнути, навіщо вони потрібні. А ще — орати землю, в чому він взагалі не бачив ніякого глузду. Сільські дітлахи щодня дражнили його. На щастя, Джунглі навчили Мауглі стримувати свій гнів, бо від цього залежало його

життя і харчування. Але як же йому впеклися ті кпини! То вони глузували, що він цурається їхніх ігор, то передражнявали, як він говорить. Коли б він не почувався мисливцем (а мисливець не займає малу, беззахисну істоту), він роздер би їх на шматки!

Мауглі сам не знав своєї сили. У Джунглях він почувався слабкішим за звірів, а в селі люди казали, буцімто він сильний, як бик. Він не розумів, що таке страх. А коли сільський жрець сказав йому, нібито божок у храмі гнівається на Мауглі, що він украв у жреця солодкі плоди манго, Мауглі вхопив статую божка і попрохав:

— Зроби так, щоб божок розгнівався і я міг боротися з ним!

Скандал був великий, але жрець якось зам'яв діло (і чоловікові Мессуа довелося викласти чимало срібняків, щоб улестити божка).

Окрім того, Мауглі не мав ніякого уявлення про кастові відмінності між людьми. Коли осел гончара впав у яму, Мауглі витяг його за хвіст і допоміг укласти на воза горщики для продажу на ринку в Канхіварі. Це теж не лізло ні в які ворота — адже гончар належав до нижчої касты, вже не кажучи про осла. Жрець почав лаяти Мауглі, а той пообіцяв посадити і його на осла. Жрець порадив батькам прилаштувати Мауглі до якогось діла.

Сільський староста поставив його стерегти буйволів на паші. Мауглі був дуже задоволений.

Щовечора під великою смоквою збирався гурт

на посиденьки: староста, перукар, сторож, котрий знав усі сільські плітки, і сільський мисливець Балдео, в якого був англійський мушкет. Отож нагорі, в гіллі, галасували мавпи, а внизу, під деревом, теревенили старі. Вони сиділи допізна за балачками і смоктали тютюн із великих кальянів. А ще в норі під деревом жила кобра, і їй кожного вечора ставили блюдечко з молоком, бо вона вважалася священною.

Яких дивовижних історій можна було наслухатися тут! Про людей, богів і привидів, про звірів у Джунглях. У хлопчаків, котрі сиділи довкола дерева, аж дух перехоплювало. Іще б пак — Джунглі були ось тут, поруч: то олень або дикий вепр підріє посіви, то тигр на очах у всіх вкраде якогось бідолаху.

Отак собі Балдео просторікував під захоплені вигуки, а Мауглі (хто краще за нього знав життя Джунглів?) затуляв рот рукою, щоб не засміятися.

Балдео саме розказував побрехеньку, що тигр, який украв сина Мессуа, був перевертень і в нього вселилася душа злого старого лихваря, котрий помер кілька років тому...

— Я в цьому переконаний,— казав він,— бо Пуран Дас завжди накульгував. Йому прибили ногу під час бунту, коли спалили всі його облікові книжки. А тигр, якого ви всі знаєте, теж кульгавий! Хіба ні?

— Так воно й є! — potwierдили бородані.

— Невже вас цікавлять його побрехеньки? —

не витримав Мауглі.— Цей тигр накульгує, бо таким народився! А патякати про те, що у ньому живе дух лихваря,— це дурні й безглузді вигадки!

Балдео аж заціпило від подиву, а староста витріщив очі.

— Ого! Та це ж хлоп'як із Джунглів! — прийшов до тями Балдео.

— Коли ти такий мудрий, то віднеси шкуру цього тигра до Канхівари — уряд призначив сто рупій винагороди за його голову. А ще краще — тримай язика за зубами, коли говорять старші.

Мауглі підвівся.

— Увесь вечір я лежав тут і слухав,— кинув він недбало,— і за весь час не почув жодного слова правди про Джунглі, а вони ж ось, під носом. А ви ждете, щоб я повірив у казочки про богів, привидів і злих духів!

— Цьому хлопцеві давно пора до отари,— сказав староста.— Нехай іде працювати.

У багатьох індійських селах буйволів та іншу худобу пасуть хлопчаки. Грізний буйвол, який може дорослого затоптати на смерть, слухняно дозволяє хлопчиську ганяти себе і бити лозиною. Біля буйволів хлоп'якам нічого не страшно, навіть тигр не наслідиться напасти на отару. Та варто хлоп'яті побігти за ящіркою чи відійти вбік, щоб зірвати квітку,— жди біди.

Рано-вранці Мауглі гордо простував сільською вулицею на спині Рами — найбільшого буйвола в отарі. Темно-сірі буйволи з довгими, химерно

вигнутими рогами і дикуватими очима одне за одним виходили зі своїх загородок і йшли за ватажком Рамою, а Мауглі, гордо сидячи на ньому, розмахував бамбуковою палицею: нехай бачать хлопці, хто старший серед них.

Індійське пасовисько — це суцільне каміння та чагарі, а ще — неглибокі ярки з засохлою травою. Буйволи любляють пастися ближче до боліт, там трапляються зелені пасовиська, а крім того, вигріватися на сонечку в грузькому гарячому місиві.

Мауглі пригнав отару до Вайнганги, де найбільші бамбукові зарості, і зустрів Сірого Брата.

— Ага, я вже кілька днів на тебе тут очікую,— зрадів Сірий.— Навіщо тобі здалася ця худоба?

— Так мені наказано,— сказав Мауглі.— Я ж бо сільський пастух. А де Шер-Хан?

— Він подався звідси, бо тут погане полювання. Довгенько він тебе тут підстерігав, але терпець йому урвався.

— Чудово! — зрадів Мауглі.— Отож ти чи хтось із наших нехай сидить на чатах. Дасте мені знати, коли Шер-Хан з'явиться.

Мауглі відігнав буйволів пастися, а сам ліг у затінку і заснув.

Миле діло — пасти корів! Сиди собі та дрімай, а худоба пощипує травицю або забереться в твань по самісіньку шию та пофоркує, тільки ніс та сині очиська виглядають. Так ото вони й лежать собі, мов колоди. Нагріті сонцем скелі ви-

промінюють мрево, вгорі над головою ширяє шуліка, а хлопчак роблять хто що: то плетуть хитрі кошички із трави, щоб ловити кузьок і стрибунців, а то піймають двох жуків богомолів і примушують їх позмагатися. А ще можна нанизувати намисто із лісових ягід або піддивлятися, як змія полює на ящірку. Або ліпити химерні палаци із глини — із фігурками людей, коней, буйволів, усе як справжнісіньке, навіть мечі у воїнів із паличок. Отак можна бавитися до ночі, розігруючи бої, змагання, поєдинки...

Але настає вечір, і хлоп'яки гучно хльоскають по спинах буйволів, а ті неохоче вилазять із твані, і вервечка неквапливо рухається туди — до манливих привітних вогників домівки.

Отак день у день Мауглі водив буйволів до мульткої заводі, а очікуваного знаку від Сірого Брата не було — Шер-Хан іще не повернувся.

Та одного дня у виярку під густим деревом Мауглі нарешті побачив свого побратима — від збудження вся його шерсть на загривку настовбурчилася.

— Він учора вночі подолав гірський перевал разом із Табакі і тепер пантрує десь назирці,— важко дихаючи, сповістив вовк.

Мауглі насупився.

— Шер-Хана я не боюся, а от Табакі дуже хитрий.

— І його не бійся,— підбадьорив Мауглі Сірий Брат.— Ми вже поговорили з Табакі сьогодні на світанку, і я з нього витрусив усі їхні плани.

Шер-Хан підстерігатиме тебе ввечері біля сільських воріт. А зараз він сховався в глибокому яру коло річки.

— Він наїдений чи вийде на лови з порожнім шлунком? — Мауглі це неабияк цікавило, бо від цього залежало його життя.

— Він зарізав свиню, добряче нажерся та ще й нахлебтався води доволі. Отож він ледве перевертає своє барило.

— Ну й дурень! То він гадає, буцімто я буду ждати, поки він виспитьсь? Треба якось так спрямувати отару, щоб буйволи його почули.

— Так він тобі й дасться! Він поплив далеко вниз по річці, щоб не залишити слідів,— зауважив вовк.

— Це Табакі його навчив, я знаю, сам би він не додумався.

Мауглі стояв розмірковуючи, поки нарешті його не осяйнула думка.

— Сірий Братуку, чи зможеш ти розділити отару надвоє?

— Хтозна, чи зміг би, але я привів тобі кмітливого помічника.

Сірий Брат шугнув у яму, що була неподалік, і з неї висунулася голова, добре знайома Мауглі.

— Акело! Акело! — радо загукав Мауглі.— Я знав, що ти мене не забудь! Отепер за діло! Акело, розділи отару на буйволиць з телятами і буйволів.

Вовки запетляли між худобою, що злякано заревла, зафоркала і заметушилася, і невдовзі

розділили її на два гурти, котрі ревли, рили землю копитами, наставляли роги, дивилися лютими очима.

Буйволиці були страшною силою, бо захищали телят і готові були битися на смерть.

— Ну, як тобі подобається наша робота? — захекано спитав Акела.— Та дивись, бо їх не втримаєш нарізно.

Мауглі осідлав Раму.

— Віджени буйволів ліворуч. А ти, Сірий Брате, спрямовуй буйволиць до яру.

Далеко? — спитав вовк, важко дихаючи і клацаючи зубами.

Туди, де крутосхил, щоб той злодюга не вискочив! — гукнув Мауглі.

Буйволи рвонули вперед, зачувши голос Акели, а Сірий Брат узявся гнати буйволиць.

— Добре зроблено! Обережно, Акело! Не переборщи, бо вони оскаженіють і піднімуть тебе на роги! Ну й робота, хай йому біс! Це тобі не кіз ганяти. Чи гадав ти, що ця худобина може так швидко бігати? — спитав Мауглі.

— Я... я свого часу і на них полював,— задихався від куряви Акела.— Завернути їх у Джунглі?

— Гаразд, жени! Бо Рама скаженіє від люті. О, коли б я міг пояснити цьому буйволу, що сьогодні мені від нього треба.

Буйволи повернули цього разу праворуч і знавісніло поперли в хащі, Хлопці-пастушки, примітивши це, кинулися щодуху в село, гала-

суючи, що худоба показилася і втекла.

Тим часом Мауглі з Акелою пригнали отару на круте урвище, стіни якого поросли диким виноградом. «Добра місцина, саме те, що треба»,— подумав Мауглі.

— Дай їм перепочити, Акело, ти їх загнав мало не до смерті. Нехай відсапаються. Вони ще не почули тигра.

Він притулив долоні до рота і гукнув у яр: луна прокотилася вниз — від скелі до скелі. Невдовзі зачулося сонне ревіння ситого тигра.

— Хто тут? — заревів Шер-Хан так гучно, що аж переляканий павич вискочив із чагарів.

— Я, Мауглі! Час тобі з'явитися на очі, злодюго! Акело, жени їх униз! Мерщій, Рамо!

На мить отара завмерла на краю балки, та враз на весь голос пролунав бойовий клич Акели, і буйволи одне за одним пірнули в яр, мов човни в річкові пороги. Пісок і каміння так і полетіли з-під їхніх копит.

Живу лавину вже ніщо не могло спинити: потік чорних запінених морд, грізних рогів, вибалушених очей котився низів'ям, як валуни в повінь із гір,— буйволи вже почули тигра і готові були знищити його. Шер-Хан, почувши тупіт їхніх копит, скочив на ноги і побіг униз яром у пошуках виходу. Ненаситне його черево, роздуте від їжі й питва, волочилося по землі, а він усе петляв, уникаючи бійки, бо то була вірна смерть. Ревіння буйволів з одного кінця яру і буйволиць з другого злилося в суці-

льне. Обидві череди сказано мчали назустріч одна одній, а поміж ними був тигр. Це був для нього кінець.

Рама спіткнувся, наступив на щось м'яке і разом з іншими биками врізався в другу половину отари. Тупіт, форкання, ревисько... Потік винесло на рівнину.

— Гей, Акело, розганяй їх, а то вони по-прохромлюють одне одного! Ну ж бо, заспокойтеся, все позаду.

Вовки бігали сюди-туди, кусаючи буйволів за ноги. Мауглі зумів повернути Раму, і решта тварин побрела за ним до боліт.

Шер-Хана не треба було більше топтати: він був мертвий, і коршаки вже кружляли над ним.

— Собаці собача смерть! — сказав Мауглі,

намацуючи ніж, який завжди носив у піхвах, що висіли на шиї.— Він був боягузом і не зважився б на бій. Так, ця шкура добре прикрасить Скелю Ради. Тож швидше треба братися до роботи.

Хлоп'яті, котрий виріс серед людей, і на думку не спало б самому білувати десятифуртового тигра, але Мауглі знав, як це робиться. Отож він краяв шкуру ножем, а коли потрібна була допомога (бо це таки діло було нележке), він просив вовків потягти шкуру.

Раптом чиясь рука лягла на плече Мауглі. То був Балдео з англійським мушкетом. Зачувши гвалт сільських хлопчаків, він поквапився, щоб дати добрячого прочухана Мауглі за те, що той розгубив отару. Вовки шаснули в кущі, побачивши людину.

— А що це тут коїться? — сердито спитав Балдео.— Е-е, та ж це той кульгавий тигр, за голову якого призначили сто рупій! Ану, відійди! Ти його не впораєш! Я сам йому дам раду. Хе-хе, може, й тобі якась рупія перепаде.

Він намацав за поясом кремінь і кресало, щоб обпалити Шер-Хану вуса (так роблять усі мисливці, щоб привид убитого звіра не тривожив їх).

— Гм! — сказав Мауглі впівголоса.— Значить, ти одвезеш шкуру в Канхівару, отримаєш нагороду, з якої й мені виділиш якусь рупію? Ану, геть звідси!

— Та як ти посмів таке сказати першому мисливцю в селищі? Твоє щастя та дурість

допомогли тобі дістати таку здобич! Тигр нажерся, інакше він був би в двадцяти милях звідси. Ти навіть оббілувати його не можеш як слід! Е ні, я тобі нічого не дам, хіба що духопеликів усиплю! Ану, відійди від туші!

— Скільки я ще буду розводити балачки із цією старою горилою? Сюди, Акело, він мені вже набрид!

Балдео, який не встиг навіть випростатися, полетів у траву, а коли отямився, побачив над собою грізно ошкірену вовчу пащеку.

Мауглі тим часом незворушно білував тигра далі.

— Затям, старий, я дуже давно воюю з цим тигром і взяв над ним гору. Отож — здобич моя!

Балдео злякано торкнувся амулета на шиї: такий шмаркач проти тигра-людодіда? Ні, тут щось не те, це чари, наслання! Ти ба, як вовк йому слугує!

А що коли цей хлопчисько зараз перетвориться на тигра?

— Володарю! — впав на коліна Балдео.— Я гадав, що ти звичайний пастушок. Дозволь мені, старому, піти звідси. Чи цей вовцюра розірве мене на шматки?

— Іди собі, та наступного разу не хапайся за мою здобич.

Балдео хутко почвалав до селища, раз по раз оглядаючись: ану ж цей перевертень кинеться слідом! А коли дістався додому, дав волю язикові — мовляв, злі чари наслано...

А Мауглі тим часом завершив свою роботу і збирався гнати буйволів додому, бо вже смеркло. Коли в сутінках вони наближалися до селища, Мауглі побачив багато вогнів і почув бемкання дзвонів. «Еге, та тут півсела зібралося,— подумав він удоволено,— вже долетіла чутка, що я вполював тигра».

Раптом град із каміння посипався на нього.

— Відьмак! Перевертень! Вовчий вишкребок! Геть звідси! Бо зараз жрець тебе знову вовком зробить! Стріляй, Балдео, стріляй!

Голосно ляснув постріл, і почулося ревіння зраненого буйвола.

Та він уміє замовляти кулі! — сахнулися люди.— Це ж твій буйвол, Балдео!

— Що це з ними трапилось? — розгублено спитав Мауглі, коли град каміння став густішим.

— А вони схожі на Зграю, ці твої брати,—

сказав Акела, спокійно всідаючись на землю.— Здається, вони збираються прогнати тебе.

— Вовк! Вовчий виплодок! Геть звідси! — волав жрець, розмахуючи гілкою священного дерева.

— Минулого разу мене прогнали за те, що я людина, а нині женуть за те, що я вовк. Ходімо, Акело!

Тільки одна жінка побігла за ним навздогін — це була Мессуа.

— О синку, синочку мій! Вони кричать, що ти чаклун, але я не вірю їм! Я знаю, що ти помстився за смерть мого Натху. Тікай, бо вони вб'ють тебе!

— Вернися, дурна жінко! — волила юрба.— Вернися, бо ми закидаємо тебе камінням!

Мауглі засміявся коротким, злим сміхом — камінь розсік йому губу.

— Біжи, Мессуа, я помстився за твого сина, а все інше — дурні вигадки. Я не чаклун. Прощавай, біжи мерщій, бо я зараз напущу на них отару. Гей, Акело, заганяй буйволів у ворота!

Буйволи вихором влетіли в ворота, розметавши юрбу людей на всі боки.

— Ану, полічіть, чи не вкрав я у вас якогось? — презирливо гукнув Мауглі.— Більше я не буду вам їх пасти. Прощавайте, люди, і скажіть спасибі цій жінці, що я не напустив на вас вовків, вони б дали вам чосу!

Дурне збіговисько швидко лишилося позаду. А над ним було зоряне небо, і він почувався

вільним і щасливим.

Місяць уже зійшов над лісом, коли Мауглі в супроводі двох вовків наблизився до лігва Матері Вовчиці.

— Вони прогнали мене з Людської Зграї, Мати! — гукнув їй Мауглі.— Та я дотримав слова і повернувся зі шкурою Шер-Хана.

Мати Вовчиця поважно вийшла з печери із своїми вовченятами, і очі її радісно спалахнули, коли вона побачила шкуру Шер-Хана.

— Того дня, коли він нахабно сунув носа в наше лігво, я попередила, що він невдовзі сам стане здобиччю. Так і сталося, Жабеня. Ти все зробив як слід.

— Добре зробив, Маленький Брате,— почувся оксамитовий низький голос.— Ми сумували за тобою.— Багіра підбігла і потерлася об босі ноги Мауглі.

Вони всі подалися на Скелю Ради, і на тім пласкім камені, де звичайно сидів Акела, Мауглі розіслав величезну тигрову шкуру, прикріпивши її бамбуковими пакільцями. Акела влігся на шкуру, почав, як колись, скликати вовків на Раду:

— Сюди, сюди-и, о вовки!

Відтоді, як змістили Акелу, Згряя лишилася без ватажка, і вовки полювали і чубилися на власний розсуд. Проте за звичкою прибігли на поклик. Так, це вже була не та Згряя: хтось шкутильгав (слід від пастки), а хтось ледве ча-лапав, поранений дробом, дехто зашолудивів

від поганого харчу, багатьох недолічилися зовсім.

Та решта прийшла до Скелі і побачила смугасту шкуру Шер-Хана, по боках якої звисали лапи з гострими пазурами.

— Дивіться, добре дивіться, вовки! Чи дотримав я свого слова? — спитав Мауглі.

І вовки зголосилися:

— Так!

А якийсь плюгавець завив:

— О Акело! Будь знову нашим ватажком! Будь нашим ватажком і ти, Людське Дитинча! Нам остогиділо беззаконня, і ми знову хочемо бути Вільним Народом!

— Е ні,— заперечила Багіра,— цього не можна робити. Якщо ви будете ситі, ви знову покажетеся. Ви прагнули свободи? Вона з вами. Тож насолоджуйтеся нею донесхочу!

— Людська Згряя і Вовча Згряя прогнали мене,— сказав Мауглі.— Тепер я полюватиму в Джунглях сам.

— І ми полюватимемо з тобою,— сказали четверо вовченят. Мауглі подався в супроводі своїх братів у Джунглі і почав з ними полювати.

Минули роки. Він знову відчув себе Людиною. І одружився. Та це вже оповідки для дорослих.

ЯК СТРАХ ПРИЙШОВ У ДЖУНГЛІ

Як ви пам'ятаєте, більша частина життя Мауглі проминула в Сіонійській Вовчій Зграї. Бурий ведмідь Балу, який навчав хлопчика життю в лісі, якось зауважив:

Коли ти проживеш на світі стільки, скільки я, Маленький Брате, то зробиш не вельми приємне відкриття: всі Джунглі підкоряються одному Закону.

Його слова влетіли в одне вухо хлопчикові, а вилетіли в друге, бо він знав одну роботу: їсти й спати. Людина не думає про біду, аж поки вона не стане на порозі.

Того року взимку дощів майже не було. Якось Мауглі зустрів у бамбукових заростях дикобраза Сахі, і той йому стривожено повідомив, що дикі ямси сохнуть. Мауглі, знаючи, який Сахі ласун, засміявся:

— А мені яке до того діло?

— Зараз — ніякого, — сухо відповів дикобраз,

нашорошивши голки,— а згодом — побачимо. У заводі під Бджолиною Скелею ще можна пірнати?

— Раніше можна було, а зараз — хіба для того, щоб голову розбити,— Мауглі зверхньо поглянув на дикобраза — він-бо знав про це більше, ніж п'ять дикобразів, разом узятих.

— Гонору тобі не позичати, однак не завадило б і трохи розуму,— Сахі шаснув у кущі, щоб хлопець, бува, не пожбурич чим-небудь у нього.

Мауглі передав ведмедеві Балу свою розмову із дикобразом. Балу на мить задумався і пробурмотів:

— Як на мене, то я поміняв би місце полювання, поки інші не похопилися. Та тільки полювати в чужому місці — не дуже приємна річ, часто це кінчається поштурховиськом. Почекаймо трохи — нехай зацвіте махуа.

Цієї весни дерево махуа, плоди якого так любив Балу, так і не зацвіло. Ніжно-жовті пелюстки спалила спека, і вони осипалися, не давши зав'язі. А спека дихала палючим жаром, і Джунглі пожовкли, побуріли. Зелені чагарі на схилах висохли і стали схожими на дріт, чудові лісові озера повисихали і вкрилися кіркою, а сліди копит на берегах здавалися вилитими з чавуну; соковиті в'юнкі стебла плюща засохли і осипалися, мох на скелях зник, і вони стали такими ж оголеними і розпеченими, як і сині валуни у безводному руслі.

Птахи і мавпи рано цього року подалися на північ: вони розуміли, що їм загрожує лихо, а олені й дикі свині у відчаї пробиралися на випалені сонцем поля біля селищ, і деякі з них вмирили на очах у ледве живих людей. Яструб Чіль залишився в Джунглях і розжирів — їжі йому не бракувало. Знеможеним звірам він розповідав, що сонце випало на багатомиль довкола.

Мауглі досі ще не знав справжнього голоду: він вишукував в ущелинах кількарічної давності дикий мед, чорний, як терен, а зверху весь зацукрований, ще він полював на жучків, що жили під корою, їв личинки ос. Багіра ходила голодною, бо який наїдок із того, що вона впольовувала,— шкіра та кістки! Але найгірше було те, що не вистачало води, а мешканці Джунглів звикли пити хоч рідко, але досхочу.

А спека все не спадала, і зрештою висохли всі потічки і джерела, і лишилася тільки Вайнганга, яка з повноводої річки перетворилася на слабенький потічок у кам'янистому руслі. І коли дикий слон Хатхі, який прожив сто років, а може, й більше, побачив довгий синій кам'яний хребет, що проступив із води, і упізнав Сkelю Миру, то одразу підняв хобот і затрубив, оголошуючи Водяне Перемир'я, як зробив це п'ятдесят років тому його батько.

Олені, вепри і буйволи хрипко підхопили його заклик, а яструб Чіль кружляв над землею, свистом і криками розносячи на всі усюди звістку

про Перемир'я.

Закон Джунглів проголошує: віднині після Перемир'я за вбивство біля водопою одна кара — смерть, бо питво необхідніше, аніж їжа. Кожна звірина без їжі сяк-так переб'ється, але вода — це вода і коли лишалося тільки одне джерело, всіляке полювання побіля нього заборонялося.

Звичайної пори, коли води було багато, звірі, які ходять на водопій, ризикують життям. Небезпека погострює відчуття, додає добуденного існування щось особливе. Спуститися до річки так, щоб не ворухнувся жоден камінець, брести по коліно в бурунах шаленого потоку, пити покрадьки, напруживши всі м'язи для відчайдушного стрибка, а потім повалитися в піску і повернутися із мокрою мордою і повним черевом до зграї — надзвичайно приємно оленятам з куцими ріжками саме через те, що будь-якої миті вони можуть опинитися в зубах Багіри або Шер-Хана.

Але тепер ця гра життям закінчувалася, і мешканці Джунглів, голодні і виснажені, товпилися на березі всі гуртом: тигри, ведмеді, буйволи, кабани... Вони жадібно хлебтали перебовтану брудну воду і довго стояли, не в змозі зсунутися з місця.

Олені й кабани даремно шукали цілий день щось поживніше за якусь зів'ялу стеблину, буйволи вже не могли знайти прохолоди в мурльких заводях, а на полях усе геть висохло. Змії

втекли з Джунглів ближче до річки в надії спіймати дивом вцілілу жабку. А коли дикий вепр зачіпав їх своїм рилом у пошуках їстівного, вони, схожі на скручене мотуззя, навіть не кусалися. Річкових черепах давно переловила хитра Багіра, риби глибоко зарилися в твань. І тільки Скеля Миру тяглася, мов довга змія, вздовж обмілини, і мляві хвилі шипіли, торкаючись її розпечених боків.

Саме сюди й приходив Мауглі щовечора в пошуках прохолоди і товариства. Найголодніший із його ворогів навряд чи спокусився б напасти на малого — таким він здавався нещасним: волосся вигоріло на сонці і збилося в жорстку кучму, ребра проступали, ніби пруття в кошику, висхлі ноги й руки були схожі на корчувате коріння. Повзаючи у пошуках їжі, він, до того ж, натер грубі мозолі на колінах і ліктях.

Але — о диво! — очі з-під сплутаного чуба зоріли спокійно і ясно, адже Багіра, його друг і порадник, була поряд.

— Часи нині важкуваті,— розсудливо мовила чорна пантера,— але все це мине, якщо протримаємося до кінця. А як там у тебе в животі, дитино?

— Там дещо є, але що з того. Як ти гадаєш, Багіро, дощі зовсім забули про нас?

— Ні. Ми ще побачимо квітуче дерево махуа і оленят, крутобоких від молоді травичі. Ходімо на Скелю, послухаємо новини. Сідай-но мені на

спину, хлопче.

— Тепер не час кататися. Я ще можу триматися на ногах, хоча ми з тобою мало схожі на вгодованих бичків.

Багіра скоса поглянула на свій вгіалий бік і буркнула:

— Учора вночі я зарізала вола в ярмі. Якби він був вільний, я б не посміла напасти на нього. Вау!

Мауглі засміявся.

— сміливі мисливці ми з тобою! Я ось наловив личинок.

І вони з Багірою спустилися сухими і ламкими чагарями ближче до річки, на обмілину.

— Ця вода довго не втримається,— підійшов до них Балу,— погляньте на той берег!

Дальній берег геть витоптали олені й кабани, що сновигали по запилюченій жорстві. На всіх стежках було повно звірів, котрі поспішали до води. Чутно було, як лані та оленята фиркають і кашляють, задихаючись від дрібної куряви, що

хмарою нависала над урочищем.

У верхів'ї, коло тихої заводі, що огинала Скелю Миру, стояв дикий слон Хатхі зі своїми синами. Худі, з обвислою шкірою, вони розмірено погойдувалися в місячному сяйві і були схожі на величезні сірі валуни. Трохи нижче розташувалися олені, ще нижче — кабани й дикі буйволи, а на тім боці, де дерева підступали аж до води, було місце для хижаків: тигрів, вовків, пантер, ведмедів та інших.

— Звичайно, всі ми підкоряємося одному Закону,— сказала Багіра, заходячи в воду і зиркаючи скося на вервечку нашорошених рогів і стривожених очей з протилежного боку.— Доброго полювання всім, хто зі мною однієї крові! — додала вона, з насолодою занурюючись у воду. Виставивши один бік із води, вона шепнула крізь зуби: — Коли б не цей Закон, ото було б полювання!

Чутливі вуха оленів піймали останні слова, і рядами прошелестів зляканий шепіт:

— Перемир'я! Не забувайте про Перемир'я!

— Тихше, тихше! — втрутився слон Хатхі.— Перемир'я триває, Багіро, не час нині говорити про полювання.

— Кому це краще знати, як не мені? — хитро саянула жовтими вогниками Багіра.— Я тепер їм черепах, ловлю жаб. Тьху! Не завадило б іще вивчитися жувати гілля.

— Нам би цього хотілося те-е-ж! — промекало молоденьке оленя.

При цих словах усі звірі не втрималися від сміху, навіть слон Хатхі мимоволі всміхнувся, а Мауглі, котрий зостався в теплій воді, зареготав і збив ногами піну.

— Добре сказано, Маленькі Ріжки! — муркнула Багіра.— Коли Перемир'я скінчиться, я про це згадаю.— І вона почала пильно вдивлятися в темряву, щоб пізнати оленя при зустрічі.

Загальне пожвавлення охопило всіх. Свині, хрюкаючи, прохали потіснитися; буйволи мукали, перемовляючись на міліні; олені скаржилися одне одному, що вкрай збилися з ніг у пошуках їжі; хтось із них запитував у хижаків з протилежного берега, чи не чували чогось втішного, але новини були нікудишні, а спекотний вітер жужмив над водою сухе листя та галуззя.

— І люди теж умирають за плугом,— сказав молодий олень.— Увечері я бачив трьох, вони лежали нерухомо, а поруч — їхні буйволи. Скоро й ми отак упадемо й не встанемо.

— Ріка зміліла ще дужче. Вчора було більше води,— сказав Балу.—

— О Хатхі, ти коли-небудь бачив подібну засуху?

— Вона минеться, все минеться,— відповів Хатхі, поливаючи з хобота спину і боки.

— Між нами є один, котрий довго не витримає,— сказав Балу і з любов'ю подивився на Мауглі.

— Хто? Я? — обурено вискочив із води Мауглі.— Мої кістки не прикриті хутром, та коли б із

тебе здерти шкуру...

Хатхі обурено поглянув на хлопчика, а Балу сказав суворо:

— Людське Дитинча, таке вчителю не годиться казати! Мене ще ніхто не бачив без шкуру.

— Та ні, я нічого образливого не мав на увазі, Балу! Просто ти схожий на кокосовий горіх у шкаралупі, а я — той самий горіх, тільки без неї. А коли оцю буру шкаралупу...

Мауглі не встиг пояснити своє міркування, бо м'яка лапа Багіри штовхнула хлоп'яка в воду.

— Дивися, щоб із тобою не зробили те, що роблять зі стиглими горіхами.

— А що саме? — спитав Мауглі, випірнувши з води. Він зробив вигляд, що забув улюблений жарт Багіри.

— Не хряпнули по голові,— незворушно відповіла Багіра, знову зіпхнувши малого в воду.

— Негаразд! Недобре сміятися над своїм учителем,— докоряв ведмідь.

— Авжеж! А чого ви хотіли від нього? Цей голяк бігає по Джунглях, кривляється, як мавпеня, та ще й знущається з найкращого в Джунглях мисливця.

Це шкутильгав до річки Шер-Хан (він тоді ще був живий). Він зачекав трохи, насолоджуючись переполохом, що зчинився серед оленів на тім боці, занурив у воду вусату квадратну морду і почав хлебтати, буркочучи:

— Джунглі нині — лігво для голих щенят! Ану, глянь сюди, Людське Дитинча!

Мауглі зиркнув на нього пильно — і за хвилину Шер-Хан знічено одвернувся.

— Мауглі те, Мауглі се! — продовжував він.

— Він же не Людина і не вовк, а то злякався б мене. Ще, чого доброго, доведеться прохати в нього дозволу напитися. Уф!

— Може, й так,— глянула тигрові в очі проникливим поглядом Багіра.— Може, й так... Тьху! Що це ти за гидоту приніс сюди, Шер-Хане?

Кульгавий тигр занурив у воду підборіддя і щоки, і темні пасмуги попливли вниз по річці.

— Годину тому я вбив Людину,— зухвало відповів тигр.

Ряди звірів здригнулися і захвилювалися, над ними прошелестіло:

— Він убив Людину! Убив Людину!

І всі подивилися на дикого слона Хатхі, а той, здавалось, не чув. Він ніколи не квапився, отож і жив так довго.

— У такий час вбити Людину! Хіба немає іншої дичини у Джунглях? — презирливо мовила Багіра і, обтрушуючи лапи, вийшла з оскверненої води.

Знову знявся обурений гамір, і уважні очиці Хатхі зиркнули в бік Шер-Хана:

— Ти вбив, бо тобі так хотілося?

— Атож, мені так хотілося. Це було моє право і моя ніч. Ти про це знаєш, Хатхі. А тепер я прийшов сюди попити і вмитися.

Спина Багіри вигнулася, як бамбук під вітром, але Хатхі спокійно підняв хобот.

— Так, я знаю,— мовив він і, помовчавши, додав: — Ти напився досхочу?

— Коли Хатхі питає, треба відповідати.

— Тоді іди геть. Ріка для того, щоб пити, а не для того, щоб оскверняти її. Ніхто, окрім кувльгавого злодюги, не став би хвалитися своїм правом у такий час, коли і Людина, і мешканці Джунглів страждають однаково. Геть у свій барліг, Шер-Хан!

Останні слова прозвучали трубним гласом. І троє синів Хатхі гойднулися на крок уперед, хоча в цьому не було потреби. Шер-Хан покрадьки шаснув у кущі: хто ж посміє суперечити Хатхі, Повелителю Джунглів?

— Що це за право, на яке натякав людожер?
— шепнув Мауглі на вухо Багірі.— Убивати людину — це ганьба завжди. Так говорить Закон. А Хатхі каже...

— Спитай у нього сам, Маленький Брате. Є таке право чи ні, а я б добряче провчила кувльгавого ненажеру! Прийти до Скелі Миру, щойно убивши Людину, та ще й пишатися цим — витівка, гідна шакала. Забруднив воду, паскудник.

Мауглі зачекав хвилину, щоб набратися духу (ще б пак, ніхто в Джунглях не має права ні з сього ні з того звертатися до Хатхі), потім вигукнув:

— Що це за право, про яке говорив Шер-Хан, о Хатхі?

Луна підхопила його слова, і на обох берегах

усі затамували подих, бо мешканці Джунглів дуже цікаві, а тут відбувається щось загадкове!

— Це стара історія, набагато старіша за самі Джунглі. Гей, замовкніть там, на берегах! Я розповім її вам.

Якийсь час буйволи і кабани штовхалися і відпихували одне одного, аж поки ватажки зграї не вигукнули:

— Ми чекаємо!

І Хатхі вийшов наперед і став по коліна в воді біля Скелі Миру. Худий, зморшкуватий, з жовтими іклами, він все одно був тим, за кого його вважали,— Повелителем Джунглів.

— Ви знаєте, діти мої,— почав він,— що найдужче в світі треба боятися Людини.

Почувся схвальний гомін.

— Це тебе стосується, Маленький Брате,— шепнула Багіра.

— Мене? Я мисливець Вільного Народу і належу до Зграї,— відповів Мауглі.— Яке мені діло до людей?

— А чи відомо вам, чому ви боїтеся Людини?
— продовжував Хатхі.— А ось чому. Дуже-дуже давно, ніхто й не пам'ятає, коли це було, всі ми паслися разом і не боялися одне одного. У ті часи не було засухи, листя, квіти і плоди виростили на дереві водночас, і ми їх їли, а ще їли кору і траву.

— Яка я рада, що не народилася в той час!— не стрималася Багіра.— Кора придатна лише для того, щоб відточувати на ній пазурі.

— А Повелитель Джунглів був Тха, Перший із Слонів. Своїм хоботом він витяг Джунглі із глибоких вод, і там, де він проводив по землі борозни іклами, текли ріки, а там, де тупнув ногою, з'являлися озера, а коли він сурмив у хобот, виростили дерева. Ось так Тха створив

Джунглі. Так, принаймні, мені розповідали цю історію.

— Відтоді вона не покоротшала! — шепнула Багіра Мауглі на вухо, і Мауглі засміявся, затуливши рота долонею.

— У той час не було ні маїсу, ні динь, ні перцю, ні цукрової тростини, ні маленьких хатинок, і народи Джунглів жили у лісах дружно, як одне плем'я, нічого не знаючи про Людину. Та ось звірі почали сваритися за їжу, хоча пасовищ вистачало на всіх. Вони розледащили. Кожен хотів пастися там, де відпочивав, як буває і в нас після щедрих весняних дощів. У Тха, Першого із Слонів, було багато діла: він створював все нові Джунглі і прокладав русла рік. Він не встигав скрізь, отож і зробив Першого із Тигрів володарем і суддею над Джунглями, і лісові мешканці приходили до нього зі своїми суперечками. У ті часи Перший із Тигрів їв плоди і траву, як усі. Він був завбільшки, як я, і дуже гарний: увесь жовтий, як квіти жовтої ліани. У ті добрі давні часи Народ Джунглів приходив до нього без страху, і слово його було Законом для всіх. Не забувайте, що всі ми тоді жили одним племенем.

Та однієї ночі поміж двома биками виникла суперечка за пасовиська, як оце буває між вами, коли починаєте битися рогами і копитами.

Отож двоє биків прийшли скаржитися до Першого із Тигрів, який лежав серед квітів. І

один із них ненароком зачепив його рогами, і Перший із Тигрів, забувши, що він володар і суддя, кинувся на нього і зламав йому шию.

Досі ніхто із нас не вмирав, і Перший із Тигрів, побачивши, що він накоїв, і втративши голову від запаху крові, втік на північ до боліт, а ми, Народ Джунглів, лишилися без судді і почали сперечатися і битися між собою. Тха почув голос і прийшов до нас. І одні говорили те, а другі — те, але він побачив мертвого бика між трав і спитав, хто його вбив, а ми не могли вимовити жодного слова, бо втратили розум від запаху крові. Ми бігали сюди-туди, кружляли, скакали, волали мов навіжені. І Тха повелів деревам і повзучим ліанам робити мітки на тілі вбивці, щоб Перший із Слонів міг пізнати його.

І Тха спитав:

— «Хто хоче бути Володарем Джунглів?»

Вискочила Сіра Мавпа, що жила на деревах, і вигукнула:

— «Я хочу бути Володаркою Джунглів!»

Тха засміявся і сказав:

— «Хай буде так!» — і подався геть, дуже розгніваний.

— Діти,— вів свою розповідь Хатхі,— ви добре знаєте Сіру Мавпу, вона була така, як і тепер. Спочатку вона прибрала серйозного вигляду, та за хвилину вже чухалася і скакала з гілки на гілку, а коли Тха повернувся, то побачив, що «володарка» висить на дереві вниз головою і передражнює всіх, хто стоїть під деревом, а ті

теж її дражнять. Отак у Джунглях не стало більше Закону — саме тільки дурне базікання.

Тоді Тха скликав нас усіх і сказав:

«Перший ваш Володар приніс у Джунглі Смерть, другий — Ганьбу. Настав час дати вам Закон, і такий, щоб ви не посміли його порушити. Віднині ви визнаєте, що таке Страх, а коли він запанує над вами, ви збагнете, що він ваш Володар, а все інше прийде разом з ним».

Тоді всі ми спитали:

«А що таке Страх?»

«Шукайте і знайдете».

І ми обнишпорили кожен закуток Джунглів у пошуках Страху, і невдовзі буйволи...

— Уф! — відгукнувся Меса, ватажок буйволів.

Так, Месо, то були буйволи. Саме вони принесли звістку, що в одній із печер сидить

Страх, він безволосий і ходить на задніх лапах. Побачивши нас, він крикнув, і його голос нагнав на нас такий жах, про який ми пам'ятаємо і нині, і ми кинулися геть, штовхаючи і топчучи одне одного. Тієї ночі мешканці Джунглів не лягли відпочивати всі вкупі, як було досі. Кожне плем'я лягло окремо — свині зі свиньми і олені з оленями, рогаті з рогатими, копитні з копитними,— полягали і так, тремтячи, поснули.

Тільки Першого з Тигрів не було з-поміж нас: він усе ще ховався в болотах на півночі, а коли до нього дійшла звістка про того, у печері, він сказав: «Я піду і зламаю йому шию».

І він біг усю ніч, аж до печери, а дерева й ліани на його шляху, пам'ятаючи наказ Тха, низько опускали своє віття і лишали мітки на його жовтій шкурі, бо саме він убив бика. Ці мітки — смуги й плями — понині носять його діти! Коли тигр наблизився до печери, Безволосий Страх тицьнув рукою на тигра і сказав: «Смугастий, що приходить уночі».

І Перший із Тигрів злякався Безволосого і з виттям утік у болота...

Тут Мауглі тихенько засміявся, зануривши підборіддя в воду.

Перший із Тигрів вив так несамовито, що Тха почув це і спитав:

«Чого це ти?»

А той задер голову до новоствореного неба і сказав:

«Поверни мені мою владу, о Тха! Мене зганьбили перед усіма Джунглями: я втік від Безволосого, а він дав мені образливе прозвисько».

«А чому?» — поспитав Тха.

«Мабуть, я був у болотному баговинні»,— відповів тигр.

«Так поплавай і покачайся по траві, може, воно й зійде»,— сказав Тха.

І Перший із Тигрів плавав і качався по траві, а плями і смуги не зникали. А Тха, дивлячись на нього, сміявся. І тоді тигр спитав:

«Що це сталося зі мною?»

«Ти впустив Смерть у Джунглі, забивши бика, а разом зі Смертю прийшов Страх, і через те Народи Джунглів почали боятися одне одного, як ти боїшся Безволосого».

Перший із Тигрів сказав:

«Вони не можуть мене боятися, я їх давно знаю».

«А ти піди і подивися».

І тигр подався в Джунглі і почав голосно скликати оленів, кабанів, дикобразів, ведмедів — усіх-усіх. Та ніхто не з'явився, бо вони боялися його тепер.

Тоді Перший із Тигрів повернувся назад і бився головою об землю і рив її всіма лапами, і вив, примовляючи:

«Згадай, адже я був колись Володарем Джунглів! Не забудь мене, о Тха! Нехай мої діти пам'ятають, що колись я не знав ні сорому, ні

Страху!»

І Тха сказав:

«Я зроблю це. Одна ніч на рік для тебе і твоїх дітей буде такою, як дотепер. Якщо ти зустрінеш Безволосого цієї ночі — а ім'я йому Людина,— ти не злякаєшся його, боятися буде він і тебе, і твоїх дітей, так, ніби це ви Володарі Джунглів. Будь милосердним до нього цієї ночі, бо віднині і ти знаєш, що таке Страх».

І тоді Перший із Тигрів відповів:

«Гаразд. Я задоволений».

Але, підійшовши до річки напиться, він побачив свої смугасті боки, згадав, як його прозвав Безволосий, і оскаженів. Цілий рік він сидів у болотах, не втрачаючи надії, що Тха дотримає свою обіцянку.

І однієї темної ночі, коли вечірня зоря зійшла над Джунглями, тигр відчув: пора! Він подався до печери Безволосого. І все сталося так, як і обіцяв Тха,— Безволосий упав перед ним ниць, а Перший із Тигрів кинувся на нього і зламав йому хребет, він-бо гадав, що в Джунглях він один і що він нарешті вбив Страх. А коли обнюхував свою здобич, почув голос Першого із Слонів, що повертався з північних лісів.

Грім прокотився над висохлими пагорбами, та дощу не приніс, лише зірниця блиснула за далекими горами.

А Хатхі розповідав далі:

— Оцей голос він і почув, і голос сказав йому:
«Оце таке твоє милосердя?»

Перший із Тигрів облизнувся і відповів:
«Чи й не біда! Я вбив Страх».

А Тха сказав:

«О сліпий і нерозумний! Ти розв'язав ноги Смерті, і вона відтепер ходитиме за тобою назирці, поки ти не вмреш. Ти навчив Людину вбивати!»

Перший із Тигрів наступив лапою на здобич і заперечив:

«Він зараз такий же, як і той бик. Чого боятися? Я, як і раніше, буду Суддею Джунглів».

Але Тха відповів:

«Ніколи більше не прийде до тебе Народ Джунглів. Ніколи не перетнуться ваші стежки, ніколи вони не пастимуться, не спатимуть біля твого барлогу. Віднині тільки Страх дихатиме тобі в потилицю і невидимою зброєю змушуватиме коритися йому. Він зробить так, що земля розверзнеться під тобою, і ліана петлею затягне твою шию, і стовбури дерев нагромадяться так високо, що ти не зможеш їх перестрибнути. Він здере з тебе шкуру, і вона зігріватиме його діток. Ти не помилував його, і ніхто ніколи тебе не помилує».

«Але ти не віднімеш від мене моєї ночі?»

«Твоя ніч лишиться твоєю, але за неї тобі доведеться заплатити. Людина дуже швидко переймає нову науку».

Перший із Тигрів торкнув лапою здобич і сказав:

«Ось він лежить під ногами, я зламав йому

хребет. Нехай почують усі Джунгли, що я вбив Страх».

Але Тха засміявся і сказав:

«Ти вбив лише одного з багатьох і скажеш про це всім, бо твоя ніч минула!»

І от настав день. І з печери вийшов ще один Безволосий і, побачивши вбитого одноплемінника і тигра над ним, узяв палицю з гострим кінцем...

Авжеж, вони й тепер кидають такі гострі палиці,— озвався дикобраз Сахі, клубочком скочуючись до води.

Гонди (так прозивають один із найдревніших народів Індії) вважають дикобраза найсмачнішою їжею, отож він добре знав гостру палицю гондів, що стрілою летить на здобич.

Це була загострена палиця, які втикають у дно вовчих ям,— сказав Хатхі.— Безволосий кинув її, і вона увіткнулася в бік Першому з Тигрів. Той вив і бігав по Джунглях, і всі Джунгли дізналися, що Безволосий може поранити здалека, і стали боятися його дужче. Слова Тха були пророчі — Перший із Тигрів навчив Людину вбивати: і петлею, і пасткою, і кусючою мухою, яка вилітає з білої хмарки (Хатхі мав на увазі кулю), і Червоною Квіткою, що виганяє нас із Джунглів. І все ж, як і обіцяв Тха, одну ніч на рік Безволосий боїться тигра. Де тигр знайде Безволосого, там і вбиває, пам'ятаючи про свою давню ганьбу.

А решту часу Страх вільно гуляє в Джунглях

удень і вночі.

Ахи! Ао! — зітхнули олені, бо всі ці страхіття були добре відомі їм.

І лише тоді, коли Великий Страх загрожує нам усім, як оце нині, ми забуваємо свої дрібні страхи і сходимося до купи, як сьогодні.

— Людина лише одну ніч боїться тигра? — спитав Мауглі.

— Тільки одну,— відповів Хатхі.

— Але ж я... але ми... всі в Джунглях знають, що Шер-Хан убивав людину і двічі, і тричі протягом місяця.

— Це так. Він нападає на неї ззаду і відвертає голову, бо боїться. Адже варто Людині глянути на тигра, і той втече. А своєї ночі він заходить у село не ховаючись. Він іде, просовує голову в вікна, в двері, і настрахані люди падають перед ним на коліна, а він вибирає жертву — вбиває одну Людину.

«О! — сказав сам собі Мауглі,— тепер я розумію, чому Шер-Хан попрохав, щоб я подивився на нього. Та з цього нічого не вийшло — не витримав мого погляду, ну а я, звісно, не став перед ним на коліна, адже я належу до Вільного Народу».

— Гм-м! — глухо муркнула Багіра.— А тигр знає свою ніч?

— Ні, не знає, поки вечірня зоря не вийде з нічного туману. Іноді ця ніч буває влітку, в суху погоду, а іноді взимку, коли йдуть дощі. Коли б не злочин Першого з Тигрів, ніхто із нас не знав

би Страху.

Олені зітхнули сумовито, а Багіра підступно всміхнулася.

— А люди знають цю... казку? — спитала вона.

— Ніхто її не знає, окрім тигрів і нас, слонів, дітей Тха. А тепер і ви, ті, що на берегах, почули її, і більше мені нічого сказати.

І Хатхі занурив хобот у воду на знак того, що не бажає більше говорити.

— Але ж чому, чому,— запитав Мауглі, звертаючись до Балугу,— чому Перший із Тигрів перестав їсти траву, плоди і листя? Адже він тільки вбив бика, але не з'їв його? Що ж змусило його скуштувати свіжої крові?

— Дерева і ліани затаврували тигра, Маленький Брате, і він став смугастим, як тепер. Ніколи відтоді не стане вже він їсти плодів, з того дня він зганяє свою злість на оленях, буйволах і всіх травоїдних,— сказав Балугу.

— Так ти теж знаєш цю казку? А чому ж я ніколи її не чув?

— А тому, що в Джунглях багато подібних казок. Усі не переслухаєш. Пустити моє вухо, Маленький Брате!

НАШЕСТЯ ДЖУНГЛІВ

Ви, звичайно, пам'ятаєте, як Мауглі розстелив шкуру Шер-Хана на Скелі Ради і сказав уцілілим вовкам, що нині він полюватиме в Джунглях сам, а четверо вовчат Матері Вовчиці пристали до нього. Проте нелегко зразу змінити своє життя, та ще й у Джунглях. Після того як Згряя розбіглася хто куди, Мауглі передовсім подався в рідне лігво, заліг спати і проспав цілі-сінький день та ще й ніч. Прокинувшись, він розповів Батькам Вовкам про свої пригоди серед людей. А розповідаючи, грався на сонечку своїм мисливським ножем (тим, яким білував тигра).

Акела із Сірим Братом похвалили Мауглі за те, що він багато чого навчився за цей час, і розповіли, як вони допомагали йому загнати буйволів у яр.

Оповідь ця принесла неабияке задоволення Балу і Багірі — бо й вони прийшли послухати.

Вже давно зійшло сонце, та ніхто ще й не збирався спочивати (як звичайно бува після нічних ловів). Чуючи запах шкури забитого тигра, що долітав із Скелі Ради, Мати Вовчиця з насолодою втягувала повітря і закидала голову вгору: он який її малюк!

— Коли б не Акела із Сірим Братом,— сказав Мауглі,— я б нічого не зміг зробити. О Мамо Вовчице, якби ти бачила, як сірі буйволи летіли яром, і як вони товпилися біля воріт, і як Людська Зграя зустріла мене зливою каміння!

— Я рада, що не бачила цього,— суворо зауважила Вовчиця.— Не в моїй натурі спокійно споглядати, як ганяють моїх дитинчат, мов тих шакалів. Я б примусила Людську Зграю поплатитися за це! Хіба що одну жінку пожаліла б, ту, яка вигодувала тебе молоком.

— Годі, годі тобі, Ракшо! — спроквола мовив Батько Вовк.— Наше Жабеня знову з нами, і таке мудре. Рідний батько тепер має йому лизати п'яти. Ну, одним рубцем більше, одним менше — то не біда. А щодо людей — дай їм спокій!

І Балу з Багірою відгукнулися:

— Дай їм спокій!

Мауглі поклав голову на бік Матері Вовчиці, задоволено всміхнувся: він більше не хотів ні чути, ні бачити людей.

— А що, коли люди не полишать тебе у спокої? — підвів одне вухо Акела.

— Але ж нас п'ятеро,— клацнув зубами Сірий

Брат.

— Ми з Балу теж щось уміємо,— зблиснули зеленим вогником очі Багіри.— Тільки навіщо думати про це, Акело?

— А ось навіщо,— відповів Акела.— Коли ми розстелили на скелі шкуру цього нечестивця, я подався знову до села, щоб заплутати наші сліди на той випадок, якщо хтось надумає за нами погнатися. А тут саме кажан Манг кружеляв, отож він і каже:

«Людська Зграя гуде, мов осине гніздо».

— Авжеж я в нього пожбурих великий камінь, — засміявся Мауглі.

— Ти слухай далі. Так от, кажан каже, що перед ворітьми запалала Червона Квітка, і довкола неї сидять люди із рушницями. А я по собі знаю,— Акела глянув на свої посмуговані боки,— рушниці — то не іграшка. Скоро люди підуть по наших слідах.

— Але навіщо? Вони прогнали мене, хіба їм цього мало? — сердито сказав Мауглі.

— Ти Людина, Маленький Брате,— заперечив Акела.— Тож хіба нам, Вільному Народу, пояснювати тобі, що на думці в твоїх братів?

Він ледве встиг відсмикнути лапу: гострий ніж устромився в землю — Мауглі кинув ніж так блискавично, що за його рухом не встежило б людське око.

— Іншим разом,— спокійно промовив Мауглі, сховавши ножа,— коли говоритимеш про Людську Зграю, не пов'язуй її зі мною.

— Пфф! Зуб гострий,— сказав Акела, обнюхуючи слід від ножа.— Але життя серед людей зіпсувало твій зір, Маленький Брате.— Поки ти замахувався, я встиг би вбити оленя.

Багіра раптом підхопилася, витягла шию, нюхнула повітря, і всі її м'язи напружилися. Сірий Вовк зробив те саме, але повернувся трохи вбік, щоб піймати повів вітру. Акела ж відбіг кроків на п'ятдесят у напрямку вітру, присів і теж весь напружився. Мауглі із заздністю подивився на них: у нього було рідкісне, як на людину, чуття, проте воно не могло дорівнятися до чуття мешканців Джунглів!

— Людина! — загарчав Акела і присів на задні лапи.

— Балдео! — уточнив Мауглі.— Він іде по нашому сліду. А он і сонце зблиснуло на його рушниці. Дивіться!

Сонце лише на мить сяйнуло на міді старого мушкета, та й цього було досить. У густих хащах таке буває хіба коли хмарки біжать по небу. Тоді промінчик сонця сліпучо зблискує в слюдяній лусочці, маленькій калюжці або краплині роси. Та день був безхмарний і тихий.

— Я знав, що люди поженуться за нами! — переможно вигукнув Акела.— Недаремно я був Ватажком Зграї!

Четверо вовків, не сказавши нічого, поповзли плазом, в улоговину і раптом зникли, наче розтанули серед тернику і різнотрав'я.

— Гей, ви куди? — гукнув Мауглі.

— Ш-ш! Ми прикотимо сюди його череп іще до полудня! — відгукнувся Сірий Брат.

— Назад! Назад! Стійте! Людина не їсть Людину! — крикнув Мауглі.

— А хто щойно був вовком? Хто пожбував мене ніж за те, що його назвали Людиною? — вишкірив зуби Акела.

Проте вовки послухалися і знехотя повернули назад.

— Невже я маю звітувати перед вами, чому вчинив так, а не інакше? — розсердився Мауглі.

— Ось вам Людина! Це говорить Людина! — пробурчала собі в вуса Багіра.— Саме так просторікували люди біля князівського звіринця в Удайпурі. Нам у Джунглях відомо, що буцімто люди найрозумніші. Та коли вірити власним вухам, то люди найдурніші в світі.— І вже вголос вона додала: — Але цього разу дитина має рацію: люди полюють зграями. Було б нерозумно вбити одного, не знаючи, що замислили інші. Ходімо подивимося, чого хоче від нас цей чоловік.

— Ми не підемо,— буркнув Сірий Брат.— Іди сам, Братику! Ми ж бо знаємо, чого хочемо! Ми давно б уже притягли сюди череп.

Мауглі зміряв поглядом усіх своїх друзів. Груди його важко дихали, а очі сповнилися слізьми. Він упав на одне коліно і схвильовано сказав:

— Хіба я не знаю, чого хочу? Погляньте на мене!

Вони неохоче зиркнули на Мауглі і відвели погляди, але він знову й знову наказував їм дивитися на нього, поки вся шерсть на них не настовбурчилася і вони не задрожали всім тілом. А він усе дивився і дивився.

— Ну, так хто ж тут ватажок?

— Ти, Маленький Брате,— Сірий Брат лизнув Мауглі ногу.

— Тоді ходімо зі мною!

І вся четвірка, підібгавши хвости, побігла за ним.

— Ось що буває, коли попотрешся серед людей,— сказала Багіра, нечутно спускаючись пагорбом услід.— Нині в Джунглях маємо іще один Закон, Балу.

Старий ведмідь глибоко замислився, але нічого не сказав.

Мауглі нечутно скрадався лісом навпростець, щоб обігнати Балдео. Нарешті крізь кущі він побачив старого з мушкетом на плечі: той трюхикав помалу по дводенному сліду.

Невдовзі Балдео підійшов до того місця, звідки Акела почав заплутувати сліди. Тут Балдео сів на землю, довго кашляв і бурчав, тоді почав ходити то туди, то сюди, щоб знову натрапити на слід. А в цей час спостерігачі були так близько, що він міг би влучити в них камінцем. Жоден звір не може прослизнути так непомітно, як вовк, а Мауглі, якого вовки вважали дуже незграбним, теж умів з'являтися і зникати, мов тінь. Вони оточували старого з усіх боків, як

зграйка дельфінів оточує пароплав, що мчить на всіх парах, при цьому розмовляли між собою, бо їхня мова починається нижче низької ноти, яку може почути людське вухо. На іншому, протилежному кінці, буде найтонший писк кажана, який багато хто з людей не вирізняє зовсім. З цієї ноти починається розмова всього птаства, кажанів і комах.

— Це краще за всякі лови,— розвеселився Сірий Брат, коли Балдео, крекчучи, нахилився і до чогось придивлявся.— Він схожий на свиню, яка заблукала в очеретах. Що він там бурчить?

Мауглі пояснив:

— Він зробив висновок, що довкола мене тирлувалося ціле збіговисько вовків. Каже, буцімто зроду в житті не бачив такого сліду і добряче вже втомився.

— Він того сліду не знайде ніколи,— сказала Багіра і сховалась за дерево, мов грала в піжмурки.

— А зараз що робить цей бідолаха?

— Збирається їсти або пускати дим із рота. Люди завжди щось роблять ротом,— зауважив Мауглі.

Мовчазні слідопити побачили, як старий набив люльку і запалив. А вони старанно внюхувалися в запах тютюну, щоб потім упізнати Балдео навіть найтемнішої ночі.

Невдовзі стежкою пройшли вуглярі і, звісно, спинилися побазікати з Балдео, який вважався знаним мисливцем у цих місцях. Вони посідали і

запалили, а слідопити підійшли ближче і мали змогу знову вислухати всю історію Мауглі, хлопчика-перевертня, з усілякими доповненнями й вигадками. Він, Балдео, убив Шер-Хана, а Мауглі обернувся на вовка, отже він змушений був битися з чаклуном цілісінький день, а потім Мауглі знову перевернувся на хлопчика і заворожив рушницю Балдео, тому при пострілі куля замість Мауглі поцілила в буйвола. Село послало Балдео, найхоробрішого мисливця в Сіонійських горах, убити вовка-перевертня.

А Мессуа з чоловіком, батьків Мауглі, замкнули у власній хаті, і скоро їх почнуть катувати, щоб вони зізналися в чаклунстві, а потім сплять на вогнищі.

— Коли? — спитали вуглярі, теж неабияк зацікавлені майбутнім видовиськом.

Балдео сказав, що до його повернення ніхто нічого не робитиме, бо спочатку треба вбити хлопчика з Джунглів. А тоді вже можна взятися за тих двох. У чоловіка Мессуа дуже хороші буйволи, тож після всього можна буде поділити між собою і буйволів, і землю, і майно.

Вуглярі злякано поглядали на всі боки, дякуючи долі, що не з ними зчинилася ця халепа! Одначе вони не сумнівалися, що такий завзятець, як Балдео, знайде перевертня. Сонечко вже сідало, коли вуглярі вирішили йти в село разом з Балдео, щоб подивитися на лиху чаклунку. Балдео зауважив, що, хоч його обов'язок йти на лови далі, він, однак, не може без-

збройних людей залишити самих у Джунглях, де кожної миті з-за куща може вискочити вовк-перевертень. Отож він сам їх супроводить, а трапиться що, то вони самі побачать, який він мисливець! У нього є оберіг проти перевертнів, жрець йому дав.

— Що він каже? Що він каже? — безперервно питали вовки.

Мауглі пояснював, аж поки діло не дійшло до чаклунства. Тут він уже сам до ладу не міг второпати, що й до чого, і сказав: колишніх його благодійників піймали в пастку.

— Хіба люди ловлять людей? — з недовірою спитав Сірий Брат.

— Так він каже. Я до пуття не розумію їхньої розмови. Вони, мабуть, показалися. Навіщо було саджати в пастку Мессуа з чоловіком? Що в них спільного зі мною? І чому вони кажуть про Червону Квітку? Треба подумати. До повернення Балдео вони нічого не заподіють Мессуа. Отже...— І Мауглі замислився, а пальці його нервово погладжували колодочку ножа.

Тим часом Балдео з вуглярами подалися в село.

— Я зараз же піду до Людської Зграї,— рішуче виголосив хлопець.

— А ці? — спитав Сірий Брат, жадібно поглядаючи на смагляві спini вуглярів.

— Поведіть їх із піснею,— сказав Мауглі, посміхнувшись.— Я не хочу, щоб вони опинилися біля сільських воріт завидна. Можете їх

затримати?

Сірий Брат у відповідь тільки клацнув зубами.

— Ми можемо їх хоч до ранку водити, хай кружеляють, як кози на прикорні!

— Та ні, ви тільки трохи їм поспівайте, щоб не нудьгували дорогою. Нехай пісня буде хоч і не весела, зате довга. Можете? І ти, Багіро, підеш? А вночі ждіть мене на околиці — Сірий Брат знає де.

— Ох, коли ж я висплюся! — позіхнула Багіра, а очі аж світилися радістю (ця розвага їй до вподоби!),— я співатиму для цих голяків? Ну що ж, спробуймо!

Пантера нахилила голову, щоб її голос почули якнайдалі, протяжно закричала. Опівнічний погук серед білого дня хоч на кого міг навіяти жах.

Мауглі послухав, як прокотився цей згук по Джунглях. Він то слабшав, то дужчав, то стихав. Хлопчик біг Джунглями і сміявся вдоволено. Він бачив, як вуглярі збилися до купи, а рущиця Балдео задрожала, як лист на вітрі. Потім Сірий Брат провів:

«Йа-ла-хі! Йа-ла-хі!» — мисливський поклик Зграї, коли вона жене поперед себе велику сіру антилопу.

Звуки ці, здавалося, линули з усіх боків. Вони ближчали, ближчали, поки не обірвалися на пронизливій ноті. Решта вовків підхопила цей поклик, і навіть Мауглі міг би поклястися, що вся Зграя жене дичину по гарячому сліду. А по-

тим усі четверо зтягли чудову вранішню Пісню Джунглів з усіма переливами й руладами на всю потужність молодих вовчих горлянок.

Ніякий переказ не може передати враження від цієї пісні, а також зловтіху, що її вкладали вовки в кожен звук, коли почули, як затріщали гілки під вагою людей, котрі з переляку полізли на дерево, і як Балдео почав проказувати заклинання й замовляння. Вовки тим часом полягали й поснули, як і всякі чесні трудівники: не можна братися до роботи не виспавшись.

А Мауглі долав милю за милею (по дев'ять миль на годину) і радів, що анітрохи не ослаб після стількох місяців життя серед людей. Він думав лише про те, як звільнити Мессу з чоловіком із пастки, хоч яка б вона була. А вже потім можна буде порахуватися з усіма за себе.

Спустилися сутінки. Ось і знайоме пасовище, і дерево, під яким очікував його Сірий Брат того ранку, коли Мауглі вбив тигра. Попри злість і образу на людей, у хлопця перехопило подих, щойно він вгледів сільські покрівлі. Усі повернулися з поля раніше і, замість того щоб

«Людам неодмінно треба розставляти пастки на інших людей, без цього вони не можуть,— подумав Мауглі.— Дві ночі тому вони ловили мене, сьогодні — черга Мессу та її чоловіка. А зараз, очевидно,— знову моя черга».

Він проповз під сторожею, дістався хатини і заглянув у вікно. У кімнаті лежала Мессуа, руки й ноги її були зв'язані, вона важко дихала і стогнала; її чоловік був прив'язаний реміняччям до ліжка. Двері хати були підперті знадвору, і троє чи четверо сиділи на чатах.

Мауглі добре знав звичаї села: поки люди їдять, палять, розмовляють, вони нічого не стануть робити, а як тільки поїдять, їх треба остерігатися. Скоро повернеться Балдео, йому вочевидь буде що розказати. Хлопчик уліз крізь вікно і, нагнувшись над ув'язненими, розрізав реміняччя, вийняв затички з рота і пошукав, чи немає де молока або води.

— Я знала, я знала, що ти прийдеш, синку! — заридала Мессуа і притулила хлопця до грудей.

Мауглі, досі спокійний, аж задрижав, чому — і самому було невтямки.

— Навіщо вони зв'язали тебе? — спитав він по хвилі.

— За те, що ми прийняли тебе як сина, за що

ж іще? — сказав чоловік сердито.— Поглянь, я весь закривавлений.

Мессуа не скаржилася, але Мауглі, поглянувши на її рани, заскреготав зубами.

Вони за це заплатять! Чиїх рук це діло?

— Це діло всього села. Мене вважають багатієм, бо у мене багато худоби. А ми з нею чаклуни, бо пригріли тебе.

— Не розумію. Хай розкаже Мессуа.

— Я вигодувала тебе молоком, Натху, пам'ятаєш? — несміло спитала Мессуа.— Адже ти мій синок, якого викрав тигр, але я любила тебе завжди і не забула. А вони кричать, що я — мати перевертня і тому повинна вмерти.

— А що таке перевертень? — спитав Мауглі.— Смерть я уже бачив.

Чоловік похмуро зиркнув на нього спідлоба, а Мессуа всміхнулася спраглими вустами.

— Бачиш? — сказала вона чоловікові.— Я знала, я казала тобі! Який він чаклун? Він просто мій син, мій дорогий хлопчик!

— Син чи чаклун — яка різниця? — буркнув чоловік.— Вважай, що ми вже мертві.

— Он там — стежка в Джунглі,— показав на вікно Мауглі.— Руки і ноги у вас розв'язані. Тікайте.

— Ми не знаємо Джунглів, синку, так, як ти їх знаєш,— почала Мессуа.— Нам не втекти далеко.

— А люди поженуться за нами і знову приведуть сюди,— додав чоловік.

— Гм! — Мауглі замислено водив кінчиком ножа по долоні.— Досі я не бажав зла нікому з мешканців села. Вони не переслідуватимуть вас. Іще трохи — і їм буде про що клопотатися. Ага! — він прислухався до крику і біганини за дверима.— Балдео вже тут!

— Його послали вранці вбити тебе,— схвильовано мовила жінка.— Хіба ти його не зустрів?

— Я... ми зустрічали його. Йому є про що погомоніти. А за цей час можна встигнути багато. Та спочатку довідаємося, чого вони хочуть. Подумайте гарненько, куди вам краще втекти, і скажете мені, коли я повернуся.

Він стрибнув у вікно і покрадьки дістався дерева, де зібралася галаслива юрба.

Балдео кашляв і стогнав, лежачи на землі. А решта обступила його і розпитувала. Волосся в старого мисливця розкуйовдилось, руки й ноги були подряпані, він ледве язиком володав, але чудово розумів значущість своєї ролі. Він попрохав води, потім почав робити темні й заплутані натяки про перевертнів, відьомський шабаш, злі чари і таке інше, всім цим збуджуючи цікавість присутніх.

— Так! — сказав собі Мауглі.— Знову дурні балачки. Люди таки кривні брати мавп. Спочатку він буде полоскати горлянку водою, потім запалить, а тоді почне патякати. Ну й дурні! Поки він тут править теревені, Мессуа, звісно, ніхто не стерегтиме.

Він стрепенувся і нечутно прослизнув до хати. Тільки зібрався стрибнути в вікно, аж тут хтось лизнув йому ногу.

— Мати,— зрадів хлопець, упізнавши Вовчицю,— що ти тут робиш?

Я почула спів моїх дітей у Джунглях і подалася за тим, кого люблю більше за всіх. Жабенятко, я хочу бачити жінку, яка годувала тебе молоком,— сказала Мати Вовчиця, вся мокра від роси.

— Її зв'язали і хотіли вбити. Я розрізав пута, і вона з чоловіком піде Джунглями.

— Я проводжатиму її. Я стара, але ще не беззуба.— І вона стала на задні лапи і заглянула у вікно до хати. Потім нечутно стала на рівні і зітхнула: — Я годувала тебе своїм молоком, але Багіра каже правду: людина зрештою повертається знову до людей.

— Може, й так,— похмуро зауважив Мауглі.— Та тільки зараз мені не до того. Зачекай тут, але на очі жінці не показуйся.

— Ти ніколи мене не боявся,— втішено крутнула хвостом Мати Вовчиця і зникла в високій траві.

Мауглі стрибнув у вікно і весело сказав:

— Ну, як ви тут? Балдео править теревені, а всі розвісили вуха. Але тільки він скінчить, натовп неодмінно посуне сюди з Червоною Квіткою і вони сплять вас! То як? Що ви надумали?

— Ми порадилися вдвох,— сказала Мессуа.—

До Канхівари тридцять миль звідси. Якщо дістанемося туди сьогодні, будемо живі, а ні — то загинемо.

— Ви лишитеся живі. Жодна душа сьогодні не вийде за ворота. Але що він робить?

Чоловік Мессуа, стоячи рачки, копав землю в кутку.

Там у нього сховані гроші,— пояснила жінка. — Більше ми нічого не можемо взяти з собою.

Ага! Це ті кружальця, що переходять із рук в руки, але не теплішають. Хіба вони на щось згодяться в іншому місці?

Чоловік Мессуа сердито озирнувся.

— Який він перевертень? Він просто придурок! На ці гроші я можу купити коняку. Нас так побили, що ми не втечемо далеко, а за годину за нами кинеться все село.

— Кажу вам, не кинуться! Я цього не дозволю. Але кінь — це добре, бо Мессуа зовсім знесилена.

Чоловік ретельно сховав у пояс всі гроші. Мауглі допоміг жінці вибратися назовні, і прохолодне нічне повітря трохи збадьорило її. Але темні Джунгли під зоряним небом були таємничі і страшні.

— Ви знаєте дорогу? — прошепотів хлопець.

Обоє кивнули.

— Гаразд. Тільки ж пам'ятайте: боятися нічого. І квапитися надто не варто. Але... попереду й позаду ви, можливо, почуєте спів.

Краще хай нас розтерзають звірі, аніж

сплять люди,— сказав чоловік Мессуа.

Але жінка поглянула на хлопчика і всміхнулася.

— Та кажу ж вам,— терпляче повторив Мауглі, як колись ведмідь Балу повторював йому Закон Джунглів,— жоден зуб, жодна лапа в Джунглях не підніметься на вас. Ніхто — ні людина, ні звір вас не зупинять. Вас будуть охороняти... Він швидко повернувся до Мессуа. — Чоловік твій мені не вірить, але ти віриш?

— Авжеж, любий синку! Людина ти а чи істота із Джунглів, але я тобі вірю.

— Він злякається, коли зачує спів моїх одноплемінників. А ти впізнаєш і все збагнеш. Ідіть спокійно, квапитися нікуди. Ворота зачинені.

Мессуа заридала і впала хлопцеві в ноги, аж він іздригнувся і обережно підвів її. Вона повисла в нього на шиї, ласкаво шепочучи найніжніші наймення, які тільки знала.

Нарешті Мессуа з чоловіком вийшли і попростували до Джунглів, а Вовчиця вискочила зі своєї засади.

— Проведи їх,— кивнув Мауглі.— Та й усіх попередь, щоб їх не чіпали. Подай голос, а я гукну Багіру.

Глухе протяжне виття пролунало і стихло, а чоловік затремтів і вже хотів бігти назад до хати.

— Уперед, сміливіше! — підбадьорював хлопець.— Я ж казав, що ви почуєте пісню. Вона

супроводжуватиме вас аж до Канхівари. Це Милосердя Джунглів.

Мессуа підштовхувала чоловіка вперед, і вони зникли з очей. Аж тут Багіра вискочила з кущів і тернулася об ноги хлопцеві.

— Мені соромно за твоїх братів!

— Як? Хіба вони погано співали для Балдео?
— спитав Мауглі.

— Надто, надто добре! Я навіть забула всяку гордість і, клянусь зламаним замком, що вивільнив мене, бігала по Джунглях і співала так, наче весною. Хіба ти не чув?

— У мене був інший клопіт. Спитай краще Балдео, чи сподобалася йому пісня. Та де ж уся четвірка? Я хочу, щоб жоден із Людської Зграї не вийшов нині за ворота.

— Навіщо тобі четвірка? — саянула зеленими очима пантера і замуркотіла.— Я можу затримати їх, Маленький Брате. Цей спів і ці люди, що лізли на дерева, додали мені охоти. Я гналася за ними цілісінький день, у спеку, я стерегла їх, як вовки стережуть оленів. Я, Багіра, Багіра, Багіра! Я танцювала довкола, як танцюю зі своєю тінню! Дивись!

Велика пантера підстрибнула, як кошеня, і погналася за сухим листом, потім нечутно стала на всі чотири лапи, стрибнула, перекинулася, згребла листя до купи і розсипала віялом, аж засвистіло. Її муркотнява ставала все голоснішою, як спів пари в котлі під кришкою.

— Я, Багіра,— серед Джунглів, серед ночі! І

моя сила — вся зі мною! Хто витримає мій натиск? Дитино, одним ударом я могла б розтрити тобі голову, розчавити як жабу влітку!

—Що ж, удар,— сказав спокійно Мауглі.

І ці слова водномить протверезили Багіру. Вона схаменулася і задрижала, присівши на задні лапи. І знову Мауглі дивився в її зіниці, як дивився на свавільних вовчат, аж поки в її зелених, мов смарагд, очах не згас червоний вогник, як у відкритому морі гасне даленіючи вогонь на маяку. Пантера опустила голову, і червоний шорсткий язик лизнув ногу хлопчикові.

— Багіро, Багіро! Заспокойся, це все ніч, нічні запахи! — ласкаво шепотів хлопець, гладячи її шию і напружену спину.

— Це все — нічні запахи,— згідливо повторила Багіра, прийшовши до тями.— Але звідки ти знаєш? Повітря ніби п'янить мене.

Вона нарешті вляглася, склавши лапи перед грудьми, як сільська кішка перед вогнем.

— Ти — наш і не наш, із Джунглів і не з Джунглів,— сказала вона нарешті.— А я лише чорна пантера. Та я люблю тебе, Маленький Брате.

— Щось вони довго розмовляють під деревом, — Мауглі не звернув уваги на її слова.— Балдео їм розказує свої байки, та скоро вони кинуться до хижки і побачать, що пастка порожня. Хо-хо!

— Ні, стривай! — сказала Багіра.— А що коли вони знайдуть там мене? Навряд чи кому захочеться висунути після того носа зі своєї

хати. Мені не вперше потрапляти в клітку, і на-
вряд чи їм удасться зв'язати мене.

— Тоді — вперед, розумнице! — засміявся
Мауглі.

А пантера вже шмигнула в хату.

— Брр! — принюхалася Багіра.— Тут пахне
людським духом, але лігвисько якраз таке, яке
було у князівському звіринці в Удайपुरі. А те-
пер я ляжу.

Мауглі почув, як заскрипіла сітка під вагою
пантери.

— Клянусь зламаним замком, вони
подумають, що піймали неабияку птицю! Іди
сядь побіля мене, Маленький Брате, і ми їм
удвох побажаємо добрих ловів!

— Ні, в мене на думці — інше. Людська Згряя
не повинна знати, що я беру участь у цій грі. Ти
вже сама доведи до пуття все. Я не хочу їх ба-
чити.

— Хай буде так,— погодилася Багіра.— Ось
вони йдуть!

Галас під смоквою все дужчав, нарешті
натовп, озброєний ножами, серпами і бамбу-
ковими палицями, посунув вулицею. Попереду
біг Балдео, та й решта від нього не відставали,
гукаючи:

— Чаклуне й чаклунко! Виходьте! Підпалюмо
стріху! Ми їм покажемо, як переховувати пере-
вертнів! Вогню, вогню, смолоскипи сюди!

На порозі трохи замешкалися. Двері були міц-
ні, заперті на клямку, та юрба вирвала клямку.

Розчахнулися двері, і всі вздріли на ліжкові величезну чорну і страшну Багіру, що лежала там, звісивши лапи. Жах огорнув усіх, аж тут передні позадкували до дверей. В цей час Багіра розплющила очі, позіхнула лінкувато, роззяпивши пащеку, аж червоний язик висунувся і в чорному проваллі заблищали величезні ікла. Потім щелепа стулилася і, мов сталеві затвори, клацнули ікла. Наступної миті все довкола спустило. Багіра вискочила в вікно і підійшла до Мауглі. А люди, знавіснілі від страху, тікали, спотикаючись і штовхаючи одне одного.

— До ранку вони з місця не зрушать,— зауважила Багіра.— Що тепер?

Було чутно, як десь хляпають двері, човгають по долівці важкі ящики з зерном — перелякані люди підпирали ними двері.

«Багіра має рацію,— подумав Мауглі,— до ранку у селі ніхто й не ворухнеться».

Мауглі замислився, і обличчя його ставало все похмурішим.

— Щось не так? — спитала Багіра, притулившись боком.

— Та ні, все якнайліпше. Постережи їх, а я піду подрімаю.

І Мауглі побіг у Джунглі, впав у траву і проспав увесь день і ще ніч.

Прокинувшись, він побачив поруч з собою Багіру, а біля її ніг — забитого оленя. Багірі було цікаво дивитись, як Мауглі оббілував здобич, як він їв, а потім улігся, зіпершись під-

боріддям на руку.

— Жінка й чоловік дісталися Канхівари без усіляких пригод,— переповіла вона.— Твоя мати послала звістку з яструбом Чілі. Вони знайшли коня того ж вечора і доїхали швидко. Це ж добре?

— Так, добре.

— А твій людський мурашник завмер аж до обіду. А тоді поїли і знову поховалися.

— Вони не бачили тебе?

— Може, й бачили. Уранці я качалася в пилуці на сонечку і від задоволення муркотіла. Ну, Маленький Брате, більше тут робити нічого. Ходімо зі мною і з Балю. Він знайшов дупла з диким медом і хоче показати їх тобі. І ми всі хочемо, щоб ти, як і раніше, був із нами. Не дивися так, а то мені моторошно! Забудьмо про Людську Зграю!

— Забудемо, і дуже скоро. Де сьогодні пасеться Хатхі?

— Де йому заманулося. Хто може знати, де він зараз? А навіщо він тобі? Що може зробити Хатхі, чого ми не могли б зробити?

— Накажи Хатхі, щоб він прийшов до мене зі своїми трьома синами.

— Але, Маленький Брате, хіба я можу наказувати Хатхі — «прийди» чи «піді»? Не забувай, він — Повелитель Джунглів і саме він навчив тебе Заповітним Словам.

— Нічого. У мене теж є для нього Заповітне Слово. Скажи, щоб він прийшов до Жабеняти Мауглі, а коли він не розчує, то скажи, щоб прийшов заради «витоптаних полів Бхаратпуру».

«Заради витоптаних полів Бхаратпуру»,— повторила Багіра, щоб запам'ятати.— Іду! Хатхі, може, й розсердиться, та я з радістю віддам здобич за всенький місяць, аби тільки почути, яке ж то Заповітне Слово має владу над Повелителем.

Вона пішла, а Мауглі сидів і з несамовитою люттю втикав ніж у землю. Він ніколи в житті не бачив людської крові і — що було дуже важливо для нього — ніколи не чув її запаху, аж доки не понюхав закривавлені мотузки на Мессуа. Але вона була така добра до нього! І він її любив. А жорстокість, боягузтво, балакучість людей були йому ненависні. Та все ж він нізащо в світі не позбавив би Людину життя, не хотів би почути

цей жахливий запах крові ще раз, хоч би чим погрожували Джунглі. Його план був набагато простіший, і він засміявся сам до себе, згадавши, що на це повернула його одна з оповідок старого Балдео.

— Так, це справді Заповітне Слово,— повернувшись, збуджено шепнула Багіра йому на вухо.— Он вони йдуть! Вони паслися коло річки і послухалися мене, як буйволи!

Хатхі і його троє синів велично простували заростями. Річковий мул іще не висох на їхніх боках, і Хатхі розмірено дожовував зелене стебло банана. Але кожен порух його величезного тіла говорив Багірі (а вона розуміла все з першого погляду), що не Повелитель Джунглів прийшов до хлопчика-вовченяти, а прийшов той, хто боїться, до того, хто не боїться нічого. Троє синів Хатхі стояли погойдуючись позаду батька.

Мауглі підвів голову, і Хатхі побажав йому вдалого полювання. Слон переступав з ноги на ногу, погойдувався, стріпував вухами, струшувався, та Мауглі мовчав. Нарешті заговорив, але до Багіри.

— Я хочу переповісти одну історію, а чув її від мисливця, за яким ви полювали сьогодні,— почав Мауглі.— Це історія про те, як старий і мудрий слон потрапив у пастку і гострий кілок на дні ями розпанахав йому шкіру від п'яти до плеча, залишивши білий слід.

Мауглі простяг руку і, коли Хатхі повернувся,

при світлі місяця було видно довгий білий шрам на сірому, як грифель, боці, наче його стьобнули розпеченим залізним дротом.

— Люди витягли слона з ями, але він був сильний і втік, розірвавши пута, і ховався, поки рана не загоїлася. Тоді він повернувся вночі на поля цих же мисливців. Пригадую, в нього було троє синів. Усе це сталося багато-багато дощів тому і дуже далеко звідси, на полях Бхаратпуру. Що ж сталося з цими полями до наступних жнив, Хатхі?

— Жниво зібрав я з моїми синами,— сказав Хатхі.

— А що було із засівом?

— Засіву не було,— відповів Хатхі.— Поля більше ніколи не обрали.

— А що сталося з людьми, які жили біля цих полів? — спитав Мауглі.

Вони пішли.

— А житла, в яких спали люди?

— Ми розламали покрівлі, а Джунглі поглинули стіни.

— А що було потім?

— Ми напустили Джунглі на п'ять сіл, і в цих селах — і на землях, і на пасовиськах, і на м'якій ріллі — не залишилося жодної людини. Ось так були витоптані бхаратпурські поля, і це зробив я з синами. А тепер скажи мені, Мауглі, як ти дізнався про це? — спитав Хатхі.

— Мені сказав один чоловік, і я бачу, що навіть Балдео не завжди бреше. Це було добре

зроблено, Хатхі, а наступного разу вийде ще краще, бо керуватиме всім Людина. Ти знаєш Людську Зграю, яка вигнала мене. Мешканці села ледачі, дурні й жорстокі. Вони не повинні тут більше жити. Я їх ненавиджу.

— А вбивати нікого не треба? Мої ікла почервоніли від крові, коли ми топтали поля у Бхаратпурі, і я б не хотів знову почути цей запах.

— Я теж. Навіщо мені білі кістки? Я просто не хочу їх бачити тут. Нехай шукають собі інше лігвище. Тут їм не можна лишатися. Я чув, як пахне кров жінки, яка давала мені їсти. Вони її вбили б, коли б не я. Тільки запах свіжої трави, що виросте коло їхніх порогів, зможе притлумити запах крові. Від нього в мене пече в роті. Напусти на село Джунглі, Хатхі!

— Ага! — сказав Хатхі.— Отак само пекла мені і моя рана на шкірі, аж поки ми не побачили, як села заросли весняною травою. Я зрозумів тебе, твоя війна тепер стане нашою війною. Ми напустимо на село Джунглі!

Мауглі ледве встиг перевести подих — він увесь аж тремтів від ненависті та образи,— а вже слонів і слід прохолов, і тільки Багіра, охоплена жахом, дивилася на Мауглі.

— Присягаюся зламаним замком, що звільнив мене,— прийшла вона нарешті до тями.— Невже ти те жалюгідне голе дитинча, за яке я заступилася перед Зграєю, коли ти тільки з'явився в Джунглях? Повелителю Джунглів, заступися за мене, за Балю, коли ми знесиліємо,

за всіх нас. Ми ніхто в порівнянні з тобою — сліпі цуценята, осиротілі лані, зламана гілочка під ногою.

Багіра насмішила Мауглі тим, що порівняла себе з осиротілою ланню, і він розреготався і реготав так, що сльози виступили в нього на очах, і ніяк не міг зупинитися, поки аж не стрибнув в озеро, щоб отямитися.

А Хатхі і його троє синів тим часом розійшлися мовчки в різних напрямках — на північ і на південь, на захід і на схід. Вони йшли мовчки і за два дні пройшли близько шістдесяти миль. Кожен їхній крок, навіть порух хобота викликали в Джунглях збудження. За ними пильно стежили кажан Манг, яструб Чіль, Мавп'яче Племя і всі птахи. Зрештою слони захотіли їсти і мирно паслися протягом тижня — в цьому вони схожі на гірського удава Каа: вони нізащо не будуть квапитися без потреби.

Десь через тиждень Джунглями пронеслася чутка (невідомо хто її пустив), буцімто там і отам — вода і харчі найсмачніші. Отож свині (а вони підуть хоч на край світу, щоб добре попоїсти) рушили перші, за ними — олені, маленькі лисиці, антилопи, дикі буйволи з боліт. Розрізнені і розпорошені стада брели собі і щипали травцю, а коли то там, то там виникала тривога, хтось приносив обнадійливу звістку про хороший харч. То дикобраз Сахі сповіщав, що соковиті пасовища зовсім близько, то кажан Манг пролітав, радісно сигналячи: дорога

вільна, то ведмідь Балу з повним ротом коріння плентався повз стадо, жартома або й усерйоз завертаючи його в потрібний бік. Чимало звірів повернуло назад, порозбігалось або не схотіло йти далі, а решта вперто сунула вперед.

Днів через десять сталося ось що: олені, свині і антилопи топталися і рухалися по колу радіусом у вісім чи десять миль, а довкола них ходили хижакі. У центрі кола було село і поля з хлібами, що половіли на сонці, і там на вишках, схожих на голуб'ятні, чатували дозорці, щоб відлякувати птаство та злодіїв.

Темної ночі Хатхі з синами тихо вийшли з Джунглів, зламали хоботами жердини, і вишки попадали, як зламані стебла болиголова, а люди почули глухе гучання слонів. І почалося! Промчали наполохані олені і витоптали сільське пасовисько та оброблені ниви. За ними пробігли тупорилі свині з гострими ратицями і донищили все, що лишалося на полях. Час від часу вовки лякали худобу, і, знавісніла, вона топтала зелений ячмінь і руйнувала береги зрошувальних канав. На світанку облогу в одному місці було прорвано і хижакі подалися назад, залишивши відкритою дорогу на південь, куди ринули олені, стадо за стадом. А хто з хижаків був сміливіший, ті залягли в хащах, щоб наступної ночі довести своє діло до кінця.

Вранці селяни вийшли в поле і побачили, що все посіяне загинуло. Це загрожувало голодною смертю і означало, що треба рятуватися, адже

голод і без того щороку підступав так близько до них, як і Джунглі.

Коли буйволів вигнали на пасовисько, голодні тварини побачили, що олені геть-чисто з'їли всю траву, і вони розбрелися хто куди. А присмерком троє чи четверо коней лежали в стійлах з проломленою головою. Звісно, це хазяйнувала Багіра, тільки вона могла так захвало витягти забиту тварину насередину вулиці.

Тієї ночі селяни не посміли розпалювати вогнища на полях, і Хатхі з синами бродили ланами, донищуючи те, що лишилося, а там, де пройде Хатхі, вже нічого не лишається. Люди вирішили, поки не пройдуть дощі, харчитися зерном, що його вони лишили на насіння, а ще — йти в найми, щоб хоч щось заробити. Та поки торговці хлібом думали, як тугіше напхати грішми свої гаманці, гострі ікла Хатхі вже ламали глинобитну клуню і топтали великі плетені засіки, де зберігалось зерно.

Коли стало всім відомо і про цю біду, настала черга сказати своє слово жерцеві. Богам він уже молився, та даремно. Можливо, казав він, мешканці села, самі того не знаючи, розгнівали якогось божка Джунглів, бо з усього видно: Джунглі проти них. Тоді послали за вождем племені гондів — маленьких, кмітливих чорношкірих мисливців, котрі живуть у самій серцевині Джунглів і чиї пращури походять від найдревніших народностей Індії — споконві-

чних володарів всієї країни. Селяни пригостили гонда всім, чим могли, а той стояв на одній нозі з увіткнутими в шорстку чуприну отруйними стрілами, тримав у руках лук і дивився на нещасних людей чи то злякано, чи то зневажливо. Люди хотіли знати, чи не сердяться на них божества і які жертви їм потрібні. Гонд нічого не відповів, лише зірвав довгу галузку дикого гірконого гарбуза і заплів нею двері храму на очах у враженого жерця. Тоді кілька разів махнув рукою в бік Канхівари і подався знов у Джунглі. Він знав: коли Джунглі наступають, то лише білі люди можуть їх зупинити.

Усе було зрозуміло: там, де люди молилися своєму Богу, тепер ростиме дикий гарбуз. Отже треба тікати звідси, і що швидше — то краще.

Та хіба легко зрушити з насидженого місця? І люди продовжували жити в селі, поки влітку була сяка-така їжа. Вони намагалися збирати дикі горіхи в лісі, але примари з палаючими очима стежили за ними звідусіль навіть удень. А коли злякані люди тікали додому, зі стовбурів дерев, де вони щойно проходили, звисала клоччям кора, зідрана чиєюсь могутньою кігтистою лапою. Що більше мешканці тулилися до своїх хатин, то зухвалішими ставали дикі звірі, які гуляли пасовищами біля Вайнганги. Уже ні в кого не вистачало сміливості латати діри у спорожнілих хлівах. Дикі свині тирлувалися в руїнах, і вузлувате коріння ліан уже чіпко схопилося за відвойовану землю, а стебла в'ю-

нилися по стінах. На вулицях їжилася трава. Одинаки втекли першими і рознесли чутки, що село приречене на загибель. І навіть сільська кобра полишила свою нору під деревом!

Люди, здавалося, зовсім одгородилися від навколишнього світу, і стежки через рівнину позаростали. Поля вже зливались із джунглями, і настав час полишити насиджені місця і йти до Канхівари.

Люди відкладали цю мить з дня на день, аж поки перші дощі не захопили їх зненацька. Драні покрівлі протікали, вигін стояв у воді по кісточки, і все, що зеленіло, пішло буйно в ріст. Тоді люди подалися вбрід — чоловіки, жінки і діти із жалюгідним скарбом, під густим дощем, та й обернулися, щоб востаннє поглянути на рідні оселі.

Аж тут на їхніх очах із гуркотом упали балки і покрівлі за огорожею. На мить промайнув блискучий зміїний хобот, що розкидав мокру соломку,— то Хатхі зривав стріхи, як ото зривають водяні лілії, і якась балка зачепила його по нозі. З-поміж усіх диких звірів оскаженілий від болю слон — найстрашніший. Він буцнув лобом глиняну стіну, і та враз осіла, а потоки перетворили її на жовте місиво.

А Хатхі все кружеляв, топтав і знавісніло ламав старі стіни й двері, збивав одвірки, а позаду лютували троє його синів, як колись на полях Бхаратпуру.

Джунглі проковтнуть цю шкаралупу,— почувся спокійний голос серед руїн.— Але ще треба

звалити огорожу.

І Мауглі з блискучими від дощу плечима зіскочив зі стіни, що похитувалася, мов стомлений буйвол.

— На все свій час,— крикнув Хатхі.— До огорожі, мої діти! Биймо головою всі разом! Почекаймо! Нумо! — Всі четверо налягли разом. Огорожа похитнулася, тріснула і повалилася.

Онімлі від жаху люди побачили в проломі вимазані в глину голови руйнівників. Тоді вони кинулися бігти долиною. І село ніби потонуло позаду, розтоптане, розтовчене, поруйноване вщент.

Минув місяць, і від села лишився тільки низенький пагорб, а коли пройшли дощі, Джунглі буйно розрослися там, де всього півроку тому були ниви.

КНЯЗІВСЬКИЙ АНКАС

Каа, великий гірський удав, змінив шкіру,— мабуть, удвохсоте від дня народження,— і Мауглі, який ніколи не забував, що Каа врятував йому життя (як ви, напевне, пам'ятаєте), прийшов його привітати. Міняючи шкіру, змія завжди буває похмурою й дратівливою, аж поки новий її одяг не стане блискучим і красивим.

Каа, як і всі мешканці Джунглів, вважав Мауглі Повелителем Джунглів і переказував хлопцеві всі новини, які тільки чув.

Того дня Мауглі сидів ніби у живому кріслі, на одному з кілець Каа, обіпершись об його м'язисте тіло плечима, і м'яв у руках стару лускату шкіру удава, полишену ним під каменем.

— Вона зовсім ціла, аж до самісіньких очей,— подивовано розглядав Мауглі візерунчасту шкіру.— Як, певне, дивно бачити коло ніг те, що донедавна покривало твою голову!

— Авжеж, тільки ніг у мене немає,— відповів Каа,— і я не бачу нічого дивного в цьому. Хіба

ти ніколи не відчуваєш, що шкіра в тебе жорстка й суха?

— Тоді я йду купатися, Плескатоголовий, хоча, правда, коли надто спекотно, мені теж хочеться скинути шкіру і бігати без неї.

— А я і купаюся, і міняю шкіру. Ну, як тобі мій новий одяг?

Мауглі торкнувся косих ромбів величезної спини.

— У черепахи спина твердіша, але не така пістрява,— сказав він замислено.— У жабенятки вона строкатіша, але не така тверда. Твоя шкіра дуже гарна — наче барвистий візерунок у чашечці лілії.

— Новій шкірі потрібна вода. Поки не скупаєшся, барви на ній ще не ті. Ходімо купатися!

— Я понесу тебе,— сказав хлопець і сміючись нагнувся, щоб підняти величезне тіло Каа.

Та де там! Це було все одно, що підняти водогінну трубу двофутової товщини, і Каа лежав нерухомо, тихо посапуючи від задоволення. Потім вони почали свою звичну вечірню гру — хлопець у розквіті сил і удав із чудовою новою шкірою змагалися одне з одним, випробовуючи гнучкість і силу. Певна річ, Каа міг би роздушити сотню таких, як Мауглі, але він грався обережно, не пускаючи в хід і десятої частини своєї сили.

Відтоді, як хлопець підріс і достатньо зміцнів, щоб із ним можна було боротися, Каа навчив його цій грі, і вона краще за все загартовувала

його тіло. Іноді Мауглі стояв, до самої шиї оповитий чіпкими кільцями Каа, і силкувався вивільнити одну руку, щоб ухопити його за горло. Тоді Каа вмить послабляв зашморг, а Мауглі своїми швидкими ногами вибивав опору з-під хвоста. Отак вони розгойдувалися сюди-туди, голова до голови, кожен вичікуючи слушного моменту, щоб напасти,— прекрасні, як мармурова скульптура.

І враз група розпадалася, все спліталось в клубок жовто-чорних кілець, ніг, рук, щоб знову встати і знову повалитися.

— Ну-ну-ну? — робив головою Каа блискавичні рухи.— Ану, ще! Ось же я торкнувся тебе, Маленький Брате! Ось тут і тут! Де ж твої руки?

Ця гра закінчувалася завжди однаково: прямим швидким ударом голови Каа збивав хлопця з ніг. Мауглі так і не навчився боронитися від цих його рухів, та й, на думку Каа, не варто навіть було даремно витратити на це час.

— Вдалого полювання! — просичав нарешті Каа, і Мауглі відлетів кроків на десять убік.

Він підвівся, захекавшись і сміючись, набрав у жмені трави і пішов за Каа до їхнього улюбленого місця купання — глибокої, чорної, наче смола, затоки, оточеної скелями і запрудженої поваленими деревами.

Хлопчик нечутно поринув у воду і випірнув так само безшумно, ліг на спину, заклавши руки за голову, і, задивившись на повний місяць, став пальцями ніг розхлюпувати його

відбиток у воді. Плaska голова Каа розітнула воду, мов бритва, прорізала затоку і лягла на плече Мауглі. Вони обоє насолоджувалися прохолодою.

— Як гарно! — сонно сказав Мауглі.— А в Людській Зграї, пам'ятаю, в цей час лягали на жорстке дерево в земляних загородах, старанно зачинаючись від свіжого повітря смердючими ганчірками, і висвистували носом нудні пісні. У Джунглях таки краще!

Швидка кобра прослизнула повз них, напилася, побажала добрих ловів і поповзла далі.

— Ош-ш-ш! — сказав Каа, наче згадуючи щось.— То, значить, Джунглі дають тобі все, що треба, Маленький Брате?

— Не все,— засміявся Мауглі,— а то б можна було щомісяця вбивати нового Шер-Хана. Тепер я міг би його вбити своїми власними руками, не звертаючись по допомогу до буйволів. А ще мені хочеться іноді, щоб сонечко сяяло, коли

йде дощ, або навпаки — щоб у спеку хмарки закрили сонце. А коли я голодний, мені хочеться вполювати козу, а коли вполюю козу — шкодую, що вона не олень. Але ж так буває з усіма в Джунглях.

— І більше тобі нічого не хочеться? — спитав Каа.

— А чого ж мені ще хотіти? У мене є все — Джунглі і Милосердя Джунглів! Що є кращого на світі?

— Кобра казала...

— Хіба вона щось казала? Вона нічого не казала, поповзла собі та й годі.

— Не ця, інша.

— Яке тобі діло до Отруйного Племені? Я їх не чіпаю, хай собі повзуть своєю дорогою. Вони несуть смерть у передніх зубах, і це недобре. Але з якою це коброю ти розмовляв?

Каа повільно гойдався на воді, мов пароплав на хвилях.

— Три, а то й чотири місяці тому,— почав він, — я полював у Холодних Печерах,— ти ж іще не забув про них? Отож істота, за якою я гнався, з виском кинулася мимо водоймища до тієї загородки, в якій колись ти сидів і яку я проломив, рятуючи тебе, і втекла під землю.

— Але ж у Холодних Печерах ніхто не живе під землею.— Мауглі подумав, що Каа говорить про Мавп'яче Плем'я.

— Ця істота не жила там, а лише рятувалася, — відповів Каа.— Вона заповзла в дуже глибоку

нору. Я подався за нею, наздогнав і убив її, тоді заснув. Прокинувся і знову поповз.

— Під землю?

— Так. І нарешті я дістався до Білої Кобри, яка говорила зі мною про незбагненні речі і показала чимало такого, чого я ніколи ще не бачив.

— Нову дичину? — швидко перевернувся набік Мауглі.

— Це була не дичина, я зламав би об неї всі зуби. Біла Кобра сказала, буцімто люди віддали б останній подих, аби тільки глянути на ці речі (він говорив так, ніби добре знав людей).

— То погляньмо! — загукав Мауглі.— Здається, я теж колись був Людиною!

— Тс-с! Стривай... Квапливість багатьом шкодила. Ми поговорили під землею, і я розповів про тебе. Біла Кобра сказала: «Давно В.ЗІСЄ Я НБ бачила Людини. Що ж, нехай приходить, подивиться. За найменшу з цих речей люди не пошкодували б життя».

— Значить, це нова дичина. Бач, Отруйне Плем'я ніколи не казало нам про це. Вони недобрі.

— Це не дичина. Це... це... я не можу тобі сказати, що воно таке.

— Ми підемо туди. Я ще ніколи не бачив Білої Кобри, та й на те все, про що ти розповідаєш, мені хочеться подивитися. Ходімо!

Мауглі підплив до берега, покачався в траві, щоб обсохнути, і вони подалися до Холодних

Печер — зруйнованого і покинутого міста. Мауглі відтепер анітрохи не боявся мавп, зате вони тремтіли тільки від згадки про нього. Але нині Мавп'яче Племя бігало по Джунглях, і Холодні Печери стояли в місячному сьайві порожні й мовчазні.

Каа підповз до руїн князівської альтанки, перебрався через купу щебеню, ковзнув сходами до підземелля. Мауглі кинув Зміїний Крич: «Ми з вами — однієї крові, ви і я!» — і порачкував за ним. Довго вони повзли вузьким коридором і нарешті дісталися місця, де коріння гігантського дерева вивернуло в стіні великий камінь. Вони пролізли в пролом і опинилися в підземеллі. Крізь тріщини в склепінні пробилося мерехтливе світло.

— Надійний сховок! — сказав Мауглі, підвівшись на повен зріст.— Та надто далеко сюди ходити щодня. Ну і що ж ми тут побачимо?

— Може, мене? — прошелестіло в кутку.

Перед Мауглі майнуло щось біле, і врешті він розгледів таку величезну кобру, яких досі ніде не зустрічав: майже вісім футів завдовжки, кольору старої слонової кістки, навіть очковий знак на її білому клобуку від постійної темряви став блідо-жовтий. А зіниці в кобри були червоні, мов рубіни, і взагалі вона мала дивовижний вигляд.

— Доброго полювання! — в Мауглі ввічливе слово, як і ніж, були завжди наготові.

— Що новенького в місті? — кобра полишила

без уваги привітання.— Що нового в великому місті — місті, де сто слонів, двадцять тисяч коней і величезна кількість отар, місті князя, що править двадцятьма князями? Я недочую, і давно вже не долинали до мене гуркоту.

— Над нами — Джунглі,— сказав Мауглі.— А із слонів я знаю лише Хатхі і його синів. А що таке «князь»?

— Я ж казав тобі,— м'яко прошипів Каа,— я казав тобі чотири дощі тому: міста більше не існує.

— Місто, велике місто в лісі, чию браму охороняють чотири князівські башти, ніколи не може зникнути. Його побудували до того, як дід мого діда вилупився з яйця, і воно буде стояти, допоки сини моїх синів побіліють, як я. Саладхі, син Чандрабіджі, сина Вієджі, сина Ягасарі, побудував його в давні часи. А хто ваш повелитель?

— Я не розумію, про що вона каже,— повернувся Мауглі до Каа.

— Я теж. Вона дуже стара. Мати Кобр, тут тільки Джунглі, і так було завжди.

— Тоді хто ж той, що сидить переді мною і не боїться? — спитала кобра.— Той, хто не знає імені князя? Хто він, із ножом мисливця і зміїною мовою?

— Мене звать Мауглі,— була відповідь.— Я із Джунглів. Вовки — моє плем'я, а це Каа, мій брат. А ти хто, Мати Кобр?

— Я охорониця князівських скарбів. Каран

Раджа зробив наді мною склепіння ще тоді, коли в мене була темна шкіра. Я мушу карати тих, хто прийде сюди красти. П'ять разів відтоді піднімали камінь, щоб увійти під це склепіння, але завжди для того, щоб докласти скарби, а не взяти. Ніде в світі не має таких багатств, як оці скарби ста князів. Але давно, дуже давно піднімали камінь востаннє, і мені здається, що моє місто забуло мене.

— Міста немає. Подивися сюди — коріння розсунуло камені,— переконував її Каа.— Дерева і люди не вживаються разом.

— Ви обоє прийшли до мене з брехнею! Хочете, щоб я повірила, начебто настав кінець моїй службі? Люди мало міняються з роками. А я не міняюся зовсім! Я, я і ніхто інший буду охоронцею князівських скарбів! Аж поки сюди не придуть жерці і не винесуть мене на світло! Людино зі зміїною мовою, якщо ти зможеш вийти звідси живою, то князі будуть твоїми слугами! Може, нагнешся і візьмеш що-небудь?

— Вона, напевне, божевільна,— спокійно зауважив хлопець.— Не бачу, Мати Кобр, що звідси можна винести.

— Клянусь Сонцем і Місяцем, хлопець втратив розум! — прошипіла кобра.— Дивись, поки я милостива, і ти побачиш те, чого ніхто не бачив із людей!

— Ну, що ж, погляньмо, якщо тобі так хочеться.

Він підняв з підлоги пригорщу чогось блиску-

чого.

— Еге! Це схоже на ті круглячки, якими граються люди. Тільки ці жовті, а ті були коричневі.

Він кинув золоті монети на підлогу і зробив крок уперед. Уся підлога під склепінням підземелля була встелена шаром золотих і срібних монет — вони висипалися з мішків, де раніше зберігалися. На монетах і поміж ними, як у піску під час відпливу, лежали дивовижні візерунчасті срібні сідла для слонів, облямовані бляхами щирого золота, оздоблені рубінами та бірюзою. Там були паланкіни і ноші для княгинь, оковані і оздоблені сріблом та емаллю, з нефритовими ручками і бурштиновими кільцями для завіс; там були золоті свічада зі смарагдовими підвісками; п'ятифутові статуї давніх богів — срібні, з сапфіровими очима; були кольчуги сталеві, оздоблені торочкою із потемнілих перлин; шоломи, всіяні рубінами; щити з черепах та шкури носорога, облямовані та всипані смарагдами по краях, мечі, золоті чаші і кухлі, нефритові браслети, гребінці, кадильниці, безліч перснів, сережок, поясів із шліфованих діамантів, купи опалів, «тигрового ока», сапфірів, рубінів, гранатів і перлів.

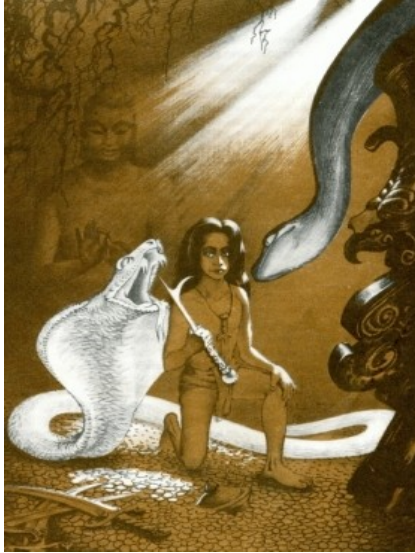
Біла Кобра сказала правду: ніякими грошима не можна було поцінувати такі скарби, що добувалися протягом століть війнами, грабунками, розбоєм, торгівлею і збиранням податей. Монетам і самоцвітам не було ціни, а вага золота і срібла, що лежало на підлозі, досягла б,

напевне, двохсот або й трьохсот тонн.

Та Мауглі, звісно, не міг зрозуміти, що значать усі ці речі. Ножі його трохи зацікавили, але вони були не такі зручні, як його власний, і він кинув їх на підлогу. Нарешті він знайшов і справді цікаве — це був анкас двофутової довжини, або палиця для слонів, схожа на маленький човновий багор. На її верхівці поблискував круглий рубін, а держак був поцяцькований необробленою бірюзою, отож тримати його було дуже зручно. Нижче був нефритовий обідець, з гірляндою квітів і листя, яке було зроблене зі смарагдів, а квіти — з рубінів. Решта держака була виготовлена із слонової кістки, а гостряк і гак — сталевий із золотою карбівкою, яка зображувала полювання на слонів. Малюнки нагадали Мауглі його друга Хатхі, і це зацікавило хлопчика.

Біла Кобра повзла за Мауглі.

— Ну, хіба не варто віддати життя за те, щоб усе це побачити? Я виявила до тебе велику милість.

— Не розумію,— відповів Мауглі.— Вони тверді й холодні і зовсім непридатні для їжі. Але оце,— він підняв анкас,— я хотів би забрати з собою. Ти кажеш, що все це твоє. Так подаруй мені оце, а я принесу тобі жабок на вечерю.

Біла Кобра аж затремтіла зловтішно:

— Звичайно, я подарую його тобі, але на той час, поки ти тут.

— Я хочу вже піти звідси. Тут темно й холодно. Проте я хочу забрати цю колючу річ у Джунглі.

— Поглянь собі під ноги! Що там лежить?

Мауглі підбрав щось біле і гладеньке.

Це людський череп,— сказав він.— А ось іще два.

Багато років тому ці люди прийшли, щоб забрати скарб. Я поговорила з ними в темряві, і

вони заспокоїлися.

— Та навіщо мені цей скарб? Якщо ти дозволиш мені взяти анкас, я вважатиму своє полювання вдалим. Якщо ж ні — все одно це буде добре полювання. Я не ворогую з Отруйним Племенем, і, крім того, я знаю Заповітне Слово твого племені.

— Тут тільки одне Заповітне Слово — моє!

Каа кинувся вперед, зблиснувши очима.

— Хто просив мене привести сюди Людину?

— Я, звичайно, — прошелестіла стара кобра. — Я вже давно не бачила людей, а цей хлопчик ще й говорить по-нашому.

— Але про те, щоб убивати, не було й мови! Хіба я можу повернутися в Джунглі і розповісти всім, що сам повів його на смерть?

— Я не кажу про вбивство дочасно. А якщо тобі треба піти — он діра в стіні. А тепер помовч, жирний вбивцю мавгі! Варто мені торкнутися твоєї шиї — і Джунглі тебе більше не побачать! Ніколи ще Людина не виходила з печери живою! Я охорониця скарбів у князівському місті!

— Послухай, ти, дурний білий черв'як! Нема більше ні князя, ні міста! — вигукнув Каа.

— А скарб є! Та от що ми зробимо. Не йди, Каа, подивися, як буде бігати хлоп'як. Тут можна влаштувати добрі лови. Ану ж бо побігай, хлопче, сюди-туди, порозважайся і покажи свою спритність.

Мауглі спокійно поклав руку на голову Каа.

— Ця біла тварюка досі мала справу тільки з людьми з Людської Зграї. Мене вона не знає! — прошепотів він.— Вона хоче порозважатися? Ну, то сама напросилась. Ану, хто кого?

Мауглі стояв, тримаючи анкас кінцем донизу. Враз він розмахнувся і кинув. Той пролетів навскіс і впав за білим клубуком змії, прип'явши її до підлоги. Мов блискавка, удав навалився всією своєю вагою на тіло кобри, що сказано звивалася. Червоні очі її горіли, а голова шалено борсалася в усі боки.

— Убий її! — сказав Каа, помітивши, що Мауглі взяв ніж.

— Ні, більше я не хочу вбивати, хіба що для їжі. Поглянь сюди, Каа!

Він ухопив кобру за шию, розтулив їй лезом пащеку і показав, що страшні отруйні зуби почорніли і викришилися. Біла Кобра пережила свою отруту, як це буває із зміями.

— Гнила колода! — сказав Мауглі, висмикнув анкас і звільнив кобру.— Князівському скарбові потрібен новий охоронець. А ти ще хотіла, щоб я показав тобі свою спритність!

— Мені соромно! Убий мене! — просичала кобра.

— Надто багато балачок про вбивство. Тепер ми підемо. Я візьму цю гостру штуку, Гнила Колода, адже я бився і переміг тебе.

— Гляди, щоб вона не вбила тебе зрештою. Пам'ятай, це — смерть! Недовго ти втримаєш її, Людино з Джунглів, як і той, хто забере її в

тебе. Заради неї будуть убивати, вбивати, вбивати! Сила моя висохла, зате колючка зробить своє. Це смерть!

Мауглі виповз крізь дірку в підземний коридор і, оглянувшись, побачив, як кобра люто гризе своїми неотруйними зубами ідолів, що лежали на підлозі, і сичить: «Це смерть! Це смерть!»

Мауглі і Каа були раді, що вибралися на світ Божий.

Щойно вони опинилися в рідних Джунглях і анкас у хлопчикових руках заяскрів під вранішнім сонцем, Мауглі відчув таку радість, ніби знайшов гроно чудових квітів, щоб увіткнути їх собі в волосся.

— Це яскравіше очей Багіри,— сказав він захоплено, роздивляючись зелені смарагди.— Я покажу їй цю штуку. Але що хотіла сказати ця гнила мотузка словами про смерть?

— Не знаю. Мене образило до самого кінчика хвоста те, що вона не скуштувала твого ножа. Завжди в Холодних Печерах чаїться якась небезпека — і на землі, і під землею... А зараз я хочу їсти. Ти підеш зі мною на лови?

— Ні, треба показати це Багірі. Доброго тобі полювання! — і Мауглі затанцював від радості, розмахуючи анкасом. Час від часу він спинявся, щоб помилуватися знахідкою. Багіру він побачив біля водопою, після полювання на велику здобич. Мауглі розповів про пригоди в Холодних Печерах, а Багіра слухала його й час від

часу обнюхувала анкас. Коли ж він згадав останні слова кобри, Багіра схвально замуркотіла.

— Значить, змія казала правду? — жваво спитав Мауглі.

— Я народилася в князівському звіринці і, здається, знаю дещо про Людину. Багато хто з них убили б тричі за ніч, і все заради одного цього червоного каменя.

— Але від нього держак тільки важчий. Мій блискучий ніж набагато зручніший, і — слухай! — червоний камінь зовсім не їстівний. То ж для чого він? Навіщо вбивати?

— Мауглі, йди-но спати. Ти жив з-поміж людей...

— Я пам'ятаю. Люди вбивають не тому, що вони полюють, а так, задля втіхи. Прокинься ж, Багіро! Скажи, для чого може згодитися ця гостра штука?

Багіра напіврозплющила очі, і в них сяйнула лукавість.

— Її зробили люди для того, щоб вона впивалася в голови синам Хатхі. Я бачила такі на вулицях Удайпура. Ця річ скуштувала крові багатьох таких, як Хатхі.

— Але для чого анкасові впиватися в голови слонів?

— Для того, щоб навчити їх Законові Людини. У людей немає ні кігтів, ні зубів, отож вони й виготовляють отакі штуки, а то ще й страшніші.

— Коли б я знав про це, то не взяв би анкаса.

Я не хочу його більше. Дивись!

Анкас полетів, зблискуючи, і зарився в землю в п'ятдесяти кроках від них поміж дерев.

— Отепер я очистив свої руки від смерті,— сказав Мауглі, витираючи долоні об свіжу росяну траву.

— Я піду спати, Маленький Брате. Я не можу полювати всю ніч і розбалакувати весь день, як дехто.

Багіра знала зручне лігво неподалік і подалася туди. Мауглі спритно заліз на дерево, зв'язав кілька ліан і через мить уже гойдався в гамаці високо над землею. Коли його розбудили лісові голоси, вже вечоріло. Він згадав про ті красиві камінці, що викинув.

— Хоч погляну на них ще раз,— спустився він по ліані на землю.

Але Багіра випередила його: вона обнюхувала землю в темряві.

— А де гостра штука?

— Її взяла Людина. Ось слід.

— Тепер ми побачимо, чи правду казала кобра. Якщо правду, то ця Людина помре. Ходімо по сліду.

— Спочатку пополюємо, бо на голодний шлунок ніяке діло не робиться.

— Побачимо, коли доженемо.

Мауглі з Багірою похапцем пополювали, проте минуло близько трьох годин, поки вони наїлися, напилися і вирушили в дорогу.

Багіра бігла рясом, нагнувши голову, за нею

Мауглі.

Слід показує, що від важкої ноші п'ята вгрузла в землю,— сказала Багіра.

І вони помчали по сліду двох босих ніг, потрапляючи то в п'тьму, то в смуги місячного саява.

— Тепер він біжить швидко, пальці розчепірені,— сказав Мауглі.— Вони бігли вологою низиною.— А чому він завернув убік?

— Стривай! — сказала Багіра і одним чудовим стрибком перемахнула через галявину — щоб не залишити на землі своїх слідів. Потім повернулася до Мауглі.

— А тут другий слід іде йому назустріч. Нога менша і пальці зігнуті.

Мауглі підбіг подивитися.

— Це слід мисливця з племені гондів,— сказав він.— Поглянь! Тут він тягнув свій лук по траві. Ось чому перший слід завернув убік. Велика Нога ховалася від Малої Ноги.

— Правильно,— кивнула Багіра.— А тепер візьмемо кожен по одному сліду. Я — Велику Ногу, а ти, Маленький Брате,— Малу.

Багіра стрибнула на перший слід.

— Ось,— уткнулася вона в землю,— я, Велика Нога, ховаюсь за скелю і стою тихо, не сміючи переступити з ноги на ногу. А що в тебе?

— Ось я, Маленька Нога, підходжу до скелі,— говорив Мауглі, йдучи по сліду.— От я сідаю під скелю, ставлю лук між пальцями ніг. Я жду довго — відбитки тут глибокі.

— Я — теж,— сказала Багіра, сховавшись за скелю.— Я жду, зіпершись гострою штукаю об камінь. Ось подряпина. А що в тебе?

— Одна-дві гілки зламані тут,— сказав Мауглі пошепки.— А далі я, Маленька Нога, іду геть із шумом і тупотом, щоб Велика Нога почула мене.

Мауглі відійшов від скелі і, ховаючись між деревами, почав наближатися до невеликого водоспаду.

Пантера металася на всі боки, потім подала голос.

— Я, Велика Нога, повзу з-за скелі рачки і тягну за собою гостру штуку. Потім — біжу, біжу швидко! Слід чіткий!

Багіра помчала по чіткому сліду, а Мауглі — по сліду гонда. На якусь мить запала тиша.

— Де ти, Маленька Нога?

Голос Мауглі почувся в п'ятдесяти кроках праворуч. Вони бігли ще півмилі, нарешті хлопець гукнув:

— Вони зійшлися! Дивися! Тут, на скелі, стояла Маленька Нога, а там — Велика Нога.

Менше ніж за десять кроків на камінні лежало тіло селянина. Тонка оперена стріла мисливця-гонда пронизала йому наскрізь спину і груди.

— Виходить, що не така вже й дурна була стара кобра,— м'яко сказала Багіра.— Ось, принаймні, одна смерть.

— Ідемо далі. А де ж та червоноока колючка,

що п'є слонову кров?

— Можливо, в Маленької Ноги.

Поодинокий слід легконогої людини привів їх до згаслого вогнища в вибалку.

— Поглянь! Знову! — Багіра спинилася, наче скам'яніла.

Тіло маленького зморщеного мисливця лежало п'ятами в попелі, і Багіра запитально подивилася на хлопця.

— Це від бамбукової палиці,— сказав той.— У мене теж була така, коли я пас буйволів. Мати Кобр знає людське поріддя, мені соромно, що я насміхався з неї.

— Справді, його вбили червоні й голубі камінці,— погодилася Багіра.— Не забувай, що я була в князівському звіринці в Удайपुरі.

Один, два, три, чотири сліди взутих людей. Ну що зробив їм маленький лісовий чоловічок? Дивись, вони розмовляли всі п'ятеро коло вогнища, перш ніж убили його. Багіро, ходімо геть, у мене в шлунку важко, і він витанцьовує, як гніздо іволги на кінчику гілки.

— Останнє діло — випустити здобич. Ходімо за ними! — мовила пантера.— Ці восьмеро взутих ніг недалеко відійшли.

Вони бігли близько години широкою стежкою. Настав ясний спекотний день, і Багіра сказала:

— Я чую дим.

Люди завжди більше любляють їсти, аніж бігати,— відповів Мауглі, то зникаючи, то знову з'являючись поміж кущами, що ними поросли

незнайомі Джунглі.

Багіра, що йшла трохи лівіше, раптом видала якийсь горловий звук.

— Оце так пообідав!

Під кущем лежала зім'ята купа пістрявого ганчір'я, а довкола була розсипана мука.

— Це також зроблено гострою бамбуковою палицею. Дивись! Вони відняли в нього здобич, — він ніс їхню їжу, — а його віддали на поталу яструбу Чілю.

— Це вже третій, — сказала Багіра.

— Я понесу Матері Кобр молодих великих жаб і нагодую її донесхочу, — сказав Мауглі. — Цей кровопивця — сама Смерть, і все-таки я нічого не розумію!

— Ходімо по сліду! — гукнула Багіра.

Вони не пройшли й півмилі, як почули каркання ворона Ко, що співав Пісню Смерті на верхівці тамариска, у тіні якого лежало троє. Напівзгасле багаття ще куріло, на чавунній сковорідці лежала почорніла обгоріла перепічка. Біля вогнища, сяючи на сонці веселкою, лежав прикрашений бірюзою та рубінами анкас.

— Ця штука моторно працює, все кінчається тут, — сказала Багіра. — Від чого вони померли, Мауглі? На жодному нема ні знаку, ні подряпини.

Мауглі понюхав дим, відламав шматок перепічки, вкусив і виплюнув. Жителі Джунглів знають про отруйні рослини не менше, аніж досвідчені лікарі.

— Яблуко Смерті,— закашлявся він.— Перший із них, мабуть, поклав його в їжу для тих, які вбили його, вбивши спочатку мисливця.

— Добряче полювання! Одна здобич за одною! — сплюнула Багіра.

«Яблуко Смерті» — так називають у Джунглях дурман, або датуру, найсильнішу отруту в Індії.

— Що ж буде далі? Невже й ми з тобою умертвимо одне одного через оцей червоноокий дрюк?

— Нам двом вона не зашкодить, ми не жемося за нею,— прошепотів Мауглі.— Хіба я недобре вчинив, коли викинув її? Якщо полишити її тут, вона вбиватиме людей з такою швидкістю, як падають горіхи від вітру. Я не хочу, щоб люди вмирали по шестеро за одну ніч.

— Ну то й що? Адже це лише люди. Вони самі повбивали одне одного — і були з того задоволені,— сказала Багіра.

— Це я винен,— сказав Мауглі.— Ніколи більше не принесу в Джунглі незнайомих речей, хоч які були б вони прекрасні! Це...— він швидким порухом ухопив анкас,— я однесу назад, до Матері Кобр. Тільки спочатку нам треба виспатись. Та, звісно, не поруч із трупами. Окрім того, нам треба зарити оцю гидоту, щоб вона не втекла і не вбила ще кількох.

— Але ж, Маленький Брате,— сказала Багіра, підходячи до дерева,— винен не кровопивця, а люди.

— Нехай і так, але все рівно вирий яму, та глибоченьку. Коли виспимося, я віднесу його туди, звідки взяв.

Минуло дві ночі. Біла Кобра сиділа в мороці під склепінням печери — зганьблена, пограбована і самотня. Аж раптом бірюзовий анкас влетів у пролом стіни і, дзенькнувши об золоті монети, впав на підлогу.

— Мати Кобр,— сказав Мауглі (із обережності він стояв по той бік стіни),— візьми собі когось молодшого й дужчого зі свого племені, і нехай він допомагає тобі стерегти князівські скарби, щоб жодна людина не вийшла звідси живою.

— Ах-ха! Значить, він повернувся! Я ж казала, що це смерть! — прошелестіла стара кобра.— Як же сталося, що ти ще живий? — сичала кобра, з любов'ю обвиваючись навколо держака.

— Присягаюсь буйволом, який викупив мене, я й сам не знаю! Ця гидь убила шістьох за ніч!

Не выпускай її більше!

РУДІ СОБАКИ

Після нашестя Джунглів на село Мауглі заспокоївся. Так заспокоюється людина, яка сплатила свій борг. Всі в Джунглях побоювалися його, але ставилися по-дружньому. Із того, що він бачив, чув і робив, мандруючи повсюди зі своїми чотирма супутниками, а чи без них, можна було б скласти не одну оповідку. Скажімо, про те, як він урятувався від скаженого слона із Мандли, що убив двадцять двох буйволів, які везли до державної скарбниці одинадцять возів срібла, а потім порозкидав у пилюці блискучі рупії. Або як Мауглі бився всю ніч із крокодилем Джакалою в болотах і зламав мисливський ніж об лускату спину тварини; як згодом знайшов собі новий ніж, іще довший за попередній, на шиї чоловіка, вбитого диким вепром; як він вистежив цього кабана і вбив його, у такий спосіб заплативши за ніж. А ще — як

під час Великого Голоду він потрапив у потік оленів, і ті мало не затоптали його. Або як він урятував Мовчуна Хатхі, коли той мало не провалився в ловчу яму; як другого дня він сам потрапив у хитру пастку для леопардів і як Хатхі звільнив його, потрощивши товсті дерев'яні колоди; а ще як він доїв диких буйволиць на болоті і як...

Та хіба все перекажеш?

Батьки Вовки померли, і Мауглі, приваливши вхід до печери великим каменем, проспівав над ними Пісню Смерті. Балу зовсім постарів і ледве рухався, і навіть Багіра, незважаючи на її сталеві нерви і залізні м'язи, вже не так швидко, як раніше, полювала на здобич.

Акела так постарів, що з сивого зробився молочно-білий, схуд, аж ребра випиналися, і ходив як дерев'яний, отож для нього здобував їжу Мауглі. Зате молоді вовки із колишньої Сіонійської Зграї росли і міцніли. Коли їх зібралося десь так із сорок, молодих свавільних вовків-п'ятилітків, Акела порадив їм триматися купи, пильнувати Закон і коритися одному ватажкові, як і належить Вільному Народу.

У цій ділі Мауглі не хотів бути порадником — він уже набив собі оскому і вже, як він висловився, не хотів кислого плоду. Та коли Пхао, син Пхаони (його батьком був Сірій Слідопит), завоював місце ватажка Зграї, як того вимагає Закон, і знову під зорями стало чути старі пісні і старі погуки,— Мауглі почав ходити на Скелю

Ради, як і раніше, і сідав поруч Акелі. Коли хлопець говорив, Зграя вислуховувала його до кінця. То були дні вдалих ловів і міцного сну. Жоден чужак не посмів би завернути у володіння Народу Мауглі (так тепер називалася Зграя); молоді нагулювали силу, а вовчиці на кожні оглядини приводили купу нових дїтлахів.

Мауглі завжди приходив на це дійство, бо пам'ятав ту ніч, коли його, голе смагляве хлоп'я, привели до Зграї. І від протяжного гуку: «Дивіться, дивіться, о Вовки!» — його серце тривожно калатало. Решту часу він проводив у Джунглях — вистежував, мацав, куштував і обнюхував усе нове.

Якось присмерком він ніс Акелі половину впольованого оленя, а четверо вовків трюхикали слідом і жартома кидалися одне на одного, втішаючись життям. І тут він почув виття, яке з часів Шер-Хана більше не доводилося чути. Це виття в Джунглях називають пхіал — противне виття шакала, який полює обіч тигра, коли починаються великі лови. Уявіть собі дику суміш ненависті, торжества, страху, відчаю, пронизаних глумлінням,— і це буде отой пхіал, клич, що лунав над Вайнгангою; він то голоснішав, то дрижав і завмирав. Четвірка вовків наїжилася і загарчала, Мауглі ухопив ніж і закам'янів на місці.

— Жоден Смогастий не сміє полювати тут,— сказав він нарешті.

— Це не крик Провісника,— мовив Сірій Брат.

— Це якесь велике полювання. Слухай!

Знову почулося завивання — не то ридання, не то сміх, наче то була людина: Мауглі кинувся до Скелі Ради, обігнавши прудких вовків.

Пхао і Акела вже лежали на скелі, а нижче, напруживши кожен м'яз, сиділа решта вовків. Матері з вовченятами подалися в печери: коли долинає пхіал, слабким тут не місце.

Спочатку нічого не можна було розібрати, окрім дзюркотіння Вайнганги в пільмі і нічного вітру у верхів'ях. Аж тут за річкою провив вовк-чужак. Виття перейшло в протяжний відчайдушний гавкіт.

— Собаки! — сполошився Пхао.— Руді Собаки! Руді Собаки!

За якусь мить почулося втомлене хекання, і худорлявий вовк, увесь змилений, із закритими боками, тягнучи передню лапу, кинувся до ніг Мауглі.

— Доброго полювання! Ти звідки? — поважно спитав Пхао.

— Доброго полювання! Я Вантала,— почувалася відповідь.

Це значило: вовк-одинак, який полює для себе, своєї подруги і вовченят, живучи десь у віддаленій печері. При кожному подиху тіло його здригалось.

— Хто йде? — спитав Пхао (про це завжди в Джунглях питають після пхіала).

— Руді Собаки із Декана — вбивці! Вони прийшли з півдня, кажуть, у Декані голод, і вони

вбивають усіх на шляху. Коли зійшов місяць-молодик, у мене були моя подруга і троє вовченят. Мати вчила дітей заганяти оленя, як то робимо ми, вовки рівнини. Опівночі я ще чув гучні голоси моїх вовченят, вони йшли по сліду. Але на світанні я знайшов усіх чотирьох у траві, і вони вже задубіли. А ще недавно вони були живі, о Вільний Народі! Тоді я кинувся шукати вбивць і знайшов Рудих Собак.

— Скільки їх? — спитав Мауглі, і вся Згряя глухо загарчала.

— Не знаю. Троє з них уже нікому ніколи не зашкодять, а решта гнали і гнали мене, як оленя, і я біг на трьох ногах. Дивіться, о Вовки!

І він витяг уперед скалічену лапу, темну від засохлої крові. Бік у нього був жорстоко погризений, а горло розідране і пошматоване.

— Їж! — сказав Акела, відходячи від м'яса, що його приніс йому Мауглі.

Вовк жадібно накинувся на їжу.

Трохи вгамувавши голод, покалічений вовк сказав:

— Дайте мені оклигати, і нехай тоді вони начуваються! Спорожніло моє лігво, ще зовсім недавно таке затишне, а Кривавий Борг досі не сплачено.

Пхао схвально загарчав, почувши, як хрустять кістки оленя на зубах Вантали.

— Нам знадобляться ці щелепи,— зауважив він.— Із собаками були їхні щенята?

— Ні-ні, лише руді мисливці, тільки дорослі

пси з їхньої зграї, великі й сильні.

Це значило, що Руді Собаки із Декана йдуть війною, а вовки знають дуже добре, що навіть тигр поступається цим собакам здобиччю. Вони мчать навпростець крізь Джунглі, і все, що трапляється їм на шляху, збивають з ніг і рвуть на шматки. Хоча Руді Собаки менші за вовків і не такі розумні, як вовки, проте вони дуже сильні і їх буває дуже багато. Коли їх набирається близько сотні, вони називають себе Зграєю, тоді як і сорок вовків — це вже справжня Згряя.

У своїх мандрах Мауглі побував у трав'янистих нагір'ях Декана і бачив, як ці люті пси спали, бавилися і чухалися посеред ям і чагарників, що слугували їм лігвами. Він зневажав і ненавидів Рудих Собак за те, що від них пахло не так, як від вовків, і за те, що в них між пальцями росте шерсть, тоді як у Мауглі і його друзів ноги гладенькі. Однак він знав — Хатхі розповів йому про це,— яка це страшна сила, згряя диких псів. Хатхі і сам поступається їм дорогою, бо поки всіх собак не переб'ють або дичини не стане мало, вони біжать уперед і вбивають усе живе на своєму шляху.

Акела теж знав дещо про цих диких псів. Він спокійно сказав Мауглі:

— Краще померти разом із Зграєю, аніж самому, без ватажка. Це буде добре полювання, і для мене — останнє. Але ти — Людина, і в тебе ще багато ночей і днів попереду, Маленький Брате. Іди на північ, сховайся там, і якщо хтось

із вовків лишиться живий, він принесе тобі звістку про нашу бійку.

— Не знаю тільки,— сказав Мауглі без посмішки,— чи піти мені в болота і ловити там дрібну рибу і спати на дереві, чи прохати допомоги у мавп і гризти горіхи, поки Згряя битиметься внизу.

— Ця битва буде не на життя, а на смерть,— сказав Акела.— Ти ще не знаєш цих рудих убивць. Навіть Смугастий...

— Аува! Аува! — гукнув Мауглі ображено.— Одного смугастого злодія я вбив. А тепер послухай: жили-були Вовк і Вовчиця, мої батьки, а ще жив старий сірий Вовк (не надто мудрий, він нині побілів), котрий був для мене батьком-матір'ю. І тому,— він підвищив голос,— я кажу: коли собаки прийдуть, якщо тільки вони прийдуть,— Мауглі і Вільний Народ полюватимуть разом. І я присягаюся буйволом, що викупив мене, я кажу,— і нехай чують мої слова річка і дерева і запам'ятають їх, якщо я забуду,— ось цей мій ніж буде зубом Зграї. Здається, він іще не затупився. Це моє слово, і я його сказав!

— Ти не знаєш собак, Людино з вовчим язиком! — вигукнув Вантала.— Я лише хочу сплатити їм Кривавий Борг, перш ніж вони розірвуть мене на шматки. Вони посуваються повільно, нищачи все на своєму шляху. За два дні я наберуся сили і почну платити їм Кривавий Борг. А вам, Вільний Народе, раджу ті-

кати на північ і жити надголодь, аж поки Руді Собаки не покинуть ваші місця.

— Ви тільки погляньте! — гукнув Мауглі знущально.— Ми, Вільний Народ, повинні тікати кудись, харчитися ящірками і щурами, щоб якось не здибатися з собаками. Вони полюватимуть на наших землях, а ми ховатимемося на півночі, аж поки їм не заманеться полишити нам наші ж володіння! Вони гидкі пси,— руді, жовтопузі, бездомні, у них шерсть росте між пальцями! І ми, Вільний Народ, мусимо тікати і канючити десь недоїдки, їсти падло! Думайте, вибирайте! Добрячі будуть лови! За Зграю, за вовчиць і вовченят у лігві і на волі, за подругу, що жене лань, ми приймемо бій!

Згряя відповіла хлопцеві коротким гучним гавканням, що пролунало серед ночі так, ніби з тріском впало дерево.

— Ми приймаємо бій! — кричали вовки.

— Лишайтеся тут,— сказав Мауглі четвірці.— Нам знадобиться кожен зуб. А Пхао з Акелою нехай готуються до бою. Я йду рахувати собак.

— Це смерть! — вихопився наперед Вантала.— Що зробить проти рудих убивць цей голяк? Навіть Смугастий, і той...

— Ти й справді чужак,— розсердився Мауглі.— Та ми ще поговоримо, коли пси будуть перебиті. Доброго полювання всім!

І він помчав у пільму, весь у якомусь хмільному передчутті, не дивлячись, куди ступає, і невдовзі простягся на повен зріст,

спіткнувшись об Каа на оленячій стежці біля річки.

— Кш-ша! — сердито прошипів змії.— Хіба так годиться — перти, не дивлячись під ноги і розганяти геть усю здобич?

— Вибач, Плескатоголовий,— підвівся на ноги Мауглі.— Справді, я шукав тебе, та от дивина: кожного разу, коли я тебе бачу, ти стаєш товщим і довшим на довжину моєї руки! Тобі немає рівного в Джунглях, о мудрий, сильний і прекрасний Каа!

— А куди ти так поспішаєш? — голос Каа вже пом'якшав.— Не минуло й місяця відтоді, як один шибеник із ножом жбурляв у мене камінням і називав лісовою кішкою за те, що я, бачите, заснув на галявині.

— Авжеж, та ще й та ще й розігнав оленів, а Мауглі тоді полював. Цей Плескатоголовий зовсім оглух і не чув, як йому свистіли, щоб він звільнив стежку для оленів,— спокійно сказав Мауглі, вмоштуючись між пістрявими кільцями.

— А тепер цей лукавець ллє солодкий мед на мою душу, і довірливий удав влаштовує йому м'яке сідало, га, бешкетнику? Ну, тепер тобі зручно? Хіба Багіра зуміє так згорнутися?

Хлопець обняв гнучку, як канат, шию Каа і схилив його голову собі на плече, а потім розповів йому про все, що сталося цієї ночі.

— Я, може, й мудрий,— сказав Каа, почувши розповідь,— але що глухий, то глухий. А то я почув би пхіал. Не дивно, що травоїди так стри-

вожилися. Скільки ж усього тих собак?

— Іще не знаю. Я пустився бігом до тебе. Ти старіший за Хатхі. О Каа,— Мауглі аж закрутився радісно,— які то будуть лови! Не всі побачать новий місяць.

— І ти туди ж? Пам'ятай — ти лише Людина; не забувай, яка Зграя тебе вигнала. Нехай вовки ганяють собак.

— Це правда — я Людина. Але цієї ночі я сказав, що я — вовк. Це у мене в крові. Я закликав у свідки річку й дерева, нехай вони запам'ятають мої слова. Я мисливець Вільного Народу, Каа, і залишуся ним, поки Руді Собаки не залишать наші місця.

— Вільний Народ! — буркнув Каа.— Вільні злодії! А ти зв'язав себе смертельним вузлом в пам'ять про вовків, які померли! Погане це полювання!

— Це — моє Слово, і я вже сказав його. Дереву знають, і знає річка. Поки не підуть собаки, моє Слово не повернеться до мене.

— Ссшш! Це міняє все. Я думав узяти тебе з собою на північні болота, але Слово, якщо його дала навіть Маленька Людина,— залишається Словом. Це я, Каа, кажу...

— Спершу подумай добряче, Плескатоголовий, щоб і себе не пов'язати смертельним вузлом. Мені не треба твого Слова, бо я тебе знаю...

— Хай буде так,— сказав Каа.— Я не буду давати Слова. А що ти робитимеш, коли при-

йдуть Руді Собаки?

— Вони мають перепливати Вайнгангу. Я хочу зустріти їх на міліні, а за мною нехай буде Зграя. Ножем та зубами ми заставили б їх відступити вниз за течією річки і трохи б остудили їхні пащеки.

— Вони не відступлять, і ти пащеки їхні не остудиш,— сказав Каа.— Після цієї сутички не лишиться ані Людини, ані вовченят — лише самі кістки.

— Ала-ла! Помирати, так помирати! Славний буде бій! Це правда, я ще молодий і бачив мало дощів. У мене немає ні мудрості, ні твоєї сили, Каа. Може, ти, Каа, щось краще придумав?

— Я бачив сотні і сотні дощів. Перш ніж у Хат-хі випали молочні ікла, я вже залишав у пилюці довгий слід. Клянусь Першим Яйцем, я древніший від багатьох дерев і бачив усе, що робилося в Джунглях.

— Але такого ще не було,— зауважив хлопець.— Досі Руді Собаки не ставали нам поперек дороги.

— Що є, те є. А те, що буде,— то лише повернення давно забутого. Посидь тихенько, я порахую свої роки.

Протягом години Мауглі спочивав посеред кілець Каа, граючись ножем, а Каа, вмостивши голову на піску, згадував про все, що побачив відтоді, як вилупився з яйця. Світло в його очах, здавалося, згасло, і вони стали схожими на тьмяні опали, час від часу він різко смикав

головою сюди-туди, мабуть, йому снилися лови. Мауглі розслаблено дрімав: він знав — немає нічого ліпшого, аніж добре виспатися перед полюванням, а він звик засинати будь-якої пори, вдень чи вночі.

Раптом він відчув, як тіло Каа надимається і товщає під ним, величезний удав шипів і свистів, ніби меч, вихоплений із піхов.

— Я бачив усе, що колись народилося під місяцем: і великі дерева, і старих слонів, і скелі, що були голими і гостроверхими, перш ніж поросли мохом. Ти ще живий, Жабеня?

— Місяць щойно зійшов,— позіхнув Мауглі.— Я нічого не розумію...

— Кш-шш! Я знову Каа. Я знаю, минуло небагато часу. Зараз ми спустимося до річки, і я покажу тобі, що треба робити з собаками.

Він кинувся у воду, швидкий, як стріла, і поплив до головного русла Вайнганги, трохи вище плеса, що біля Скелі Миру, а Мауглі пірнув слідом.

— Стривай, ти відстанеш, я пливу швидше! Лягай до мене на спину, Маленький Брате!

Лівою рукою Мауглі обійняв Каа за шию, праву щільно притиснув до тіла і випростав ноги. І Каа Поплив проти течії, як це умів робити лише він, і вода забурунилася довкола шиї Мауглі, а хлопця погойдувало на хвилях, що здіймалися від рухів сковзкого тіла удава. Трохи вище Скелі Миру Вайнганга звужується в тісній ущелині, з-поміж скель заввишки до ста

футів, і вода сказано вирує серед безлічі великих і малих каменів. Мауглі не бентежило шумовиння води, бо не було такої води в світі, яка б його злякала. Він дивився на скелі і стривожено ворухив ніздрями: в повітрі пахло чимось солодково-кислим — так пахне мурашник у спекотний день.

Хлопець інстинктивно занурився в воду, висовуючи голову для того, щоб набрати повітря. Каа зачепився хвостом за підводну скелю і підтримував Мауглі, а вода шалено мчала повз них.

— Це Місце Смерті,— сказав хлопчик.— Навіщо ми тут?

— Вони сплять,— прошипів Каа.— Хатхі не зверне з дороги перед смугастим, але і той і той зверне з дороги, побачивши Рудих Собак. А руді Собаки, кажуть, ні перед ким не сходять з дороги. То скажи мені, Хазяїне Джунглів, хто в нас найголовніший?

— Вони,— прошепотів Мауглі.— Тут Місце Смерті. Ходімо звідси.

— Е ні, подивися гарненько, не бійся: вони сплять. Тут усе так само, як і тоді, коли я був не довший за твою руку.

Потріскані від часу і негоди бескиди в ущелині Вайнганги з давніх-давен були місцем, де жило Маленьке Плем'я Скель — копіткі, злі чорні дикі бджоли Індії. І Мауглі добре знав, що всі стежки обминають це місце. Протягом віків бджоли жили і роїлися тут, у розщелинах, пля-

муючи білий мармур старим медом і ліплячи свої чорні щільники все вище і все глибше в п'яті печер. Ні Людина, ні звір, ні вода чи вогонь не могли їх там зачепити. З обох боків ущелина була ніби оповита мерехтливим чорним оксамитом. І Мауглі здригнувся, підвівши погляд,— над ним висіли гірлянди, міради сплячих бджіл. А ще були брили та гірлянди і щось схоже на гнилі пні, приліплені до скель. Це були старезні щільники або нові, збудовані в затінку ущелини, де ніколи не буває вітру. Цілі гори гнилих замшілих залишків застрягли між дерев і ліан, що ними поросло бескиддя. Прислухавшись, Мауглі не раз вловлював шерех падіння переповнених медом щільників, які зривалися десь там, у темних лабіринтах, а потім — сердите гудіння і важке скрапування меду на віття.

На одному березі річки була маленька піщана мілина, а на ній — звалище сміття, котре накопичилося за сотні літ: мертві бджоли, трутні, старі щільники, крила метеликів та жуків, що колись крали мед. Усе це злежалось, і гострого запаху від цієї купи було досить, щоб відігнати будь-кого, хто не міг літати і добре знав, що таке Маленьке Плем'я.

Каа плив угору по річці, аж поки не дістався піщаного берега якраз біля входу в ущелину.

— Ось здобич цього року,— сказав він.— Поглянь!

На піску лежали кістяки двох молодих оленів і буйвола. Мауглі бачив, що ні вовк, ні шакал не

чіпали кісток, які оголилися від часу.

— Вони перейшли межу, вони не знали,— прошепотів Мауглі,— і Маленьке Плем'я убило їх. Ходімо звідси, поки бджоли не прокинулися!

— Вони не прокинуться до світання,— сказав Каа.— Зараз я розповім одну історію. Багато-багато дощів тому загнаний олень забіг сюди з півдня, не знаючи Джунглів, а за ним по п'ятах гналася Зграя. Збожеволівши від страху, він стрибнув зі скелі. Оськаженіла Зграя подалася за ним. Сонце підбилося високо, а бджіл, сполошених і злющих, була хмара. Ті, що, жечучись за оленем, стрибнули у Вайнгангу, померли, перш ніж дісталися води. А ті, що не стрибнули, теж згинули у розщелинах нагорі. Але олень лишився живий.

— Як це могло статися?

— Бо він стрибнув, перш ніж бджоли почули його, і був уже в воді, коли вони зібралися жалити його. А Зграю, котра гналася за ним, поспіль обліпили бджоли, яких потривожив тупіт оленя.

— Той олень лишився живий? — повільно спитав вражений Мауглі.

— Принаймні він не помер тоді, хоча його ніхто не ждав унизу, щоб підтримати на воді, як оце підтримує одного бешкетника старий товстий глухий жовтий удав. Так-так, навіть коли б за ним гналися собаки всього Декана! Що ти на це скажеш?

Голова Каа лежала на мокрому плечі хлопчи-

ка, і його язик дрижав коло вуха Мауглі. Запала довга мовчанка, нарешті Мауглі прошепотів:

— Це все одно, що смикати Смерть за вуса, проте... Каа, ти справді наймудріший у Джу-нглях.

— Так багато хто вважає. Дивись же, коли собаки поженуться за тобою...

— А вони, звичайно, поженуться! Хо-хо! Тут буде чому віткнутися їм у шкуру!

— Якщо собаки, осатанілі від люті, поженуться за тобою, то вони кинуться у воду тут або нижче, бо Маленьке Плем'я прокинеться і пожене їх. А Вайнганга — пожадлива ріка, і у них не буде Каа, щоб утримати їх на воді, отож іще живих їх понесе на мілину поблизу лігов Сіонійської Зграї. Отам вовки і схоплять їх за горлянку.

— О-о! Краще й бути не може, хіба що стануть на заваді невчасні дощі. Тепер лишається дрібничка: побігти і стрибнути. Я зроблю так, що пси мене помітять і кинуться слідом за мною.

— А ти вже обдивився скелі вгорі, з боку берега?

Ні, забув.

— Піди подивися. Земля там погана, вся в вибоїнах. Ступнеш абикуди — і все, кінець полюванню. Отже, я залишаю тебе тут. Тільки заради тебе передам звістку твоїй Зграї, щоб знали, де шукати собак. Мені твої вовки не рідня.

Коли Каа хтось не подобався, він міг виказати до того свою зверхність як ніхто в лісі, за винятком хіба що Багіри. Він поплив униз по течії і проти Скелі Ради побачив Пхао і Акелу — ті прислухалися до нічних звуків.

— Кшш, вовки! — весело гукнув він.— Руді Собаки попливуть униз по річці. Якщо не боїтеся, можете чатувати на них на міліні.

— Коли ж вони прийдуть? — спитав Пхао.

А де мій хлопчик? — спитав Акела.

— Прийдуть, коли їм заманеться,— сказав Каа.— Посидите, то й побачите. А твій хлопчик, від якого ти взяв Слово і тим прирік його на смерть, твій хлопчик зі мною, і якщо він іще живий, то це не твоя заслуга, сивий пес! Чигає на своїх ворогів тут і радій, що ми з хлоп'ям на твоєму боці!

Каа знову помчав стрілою по річці і пристав до виступу посеред ущелини, поглядаючи вгору на обриси скель. Невдовзі він помітив на тлі зоряного неба голову Мауглі; потім у повітрі щось промайнуло і з різким сплеском упало в воду. Мить — і Мауглі вже гойдався на хвилях.

— Хіба це стрибок — уночі? — презирливо скривився хлопець.— Я стрибав удвічі далі заради втіхи. Там, нагорі, невдале місце: низькі чагарі і розколини, та ще й заліплено все бджолами. Я нагромадив камінюччя по краях урвища. Я зіштовхну його вниз, щойно кинуся бігти, отоді Маленьке Плем'я розіллється і хмарою посуне позаду мене.

— Це хитрощі Людини,— спокійно завважив Каа,— ти мудрий, але май на увазі — Маленьке Плем'я завжди люте.

— Та ні, в сутінках усе крилате, хоча й ненадовго, засинає. Я почну гру з собаками в сутінки, бо вдень вони краще бігають. А зараз вони женуться по кривавому сліду за Ванталою.

— Яструб Чіль не залишить дохлого буйвола, а Рудий Собака — кривавого сліду,— сказав Каа.

— Так я поведу їх новим слідом,— по їхній же крові, вони в мене наїдяться землі. А ти лишишся тут, Каа, поки я не повернуся із псами.

— А що, коли вони вб'ють тебе в Джунглях, або Маленьке Плем'я вб'є тебе, перш ніж ти стрибнеш у річку?

— Коли помру, тоді й будеш оплакувати,— незворушно відповів Мауглі.— Доброго полювання, Каа!

Він відпустив шию удава і поплив униз ущелиною, як колода в повінь, прямуючи до мілини і сміючися від задоволення. Найбільше в світі Мауглі любив «смикати Смерть за вуса», як казав він сам, аби Джунглі відчули, що він їх Повелитель. З допомогою Балу він частенько брав мед у бджолиних дуплах і добре знав, що бджоли не люблять запаху дикого часнику. Отож він нарвав пучок часнику і побіг по кривавому сліду Вантали, що тягся на південь. Вряди-годи він поглядав на дерева, прислухався і підсміювався.

«Я був Жабенятком Мауглі, потім назвав себе Вовченям, тепер я маю стати Мавпою Мауглі, а потім — Мауглі Оленем. А тоді, можливо, я стану Людиною Мауглі. Ха!» — і він провів пальцем по довгому лезу свого ножа.

Кривавий слід Вантали вів поміж густими товстими деревами, тоді вивів у перелісок. За дві милі від Бджолиних Скель ліс скінчився. Від останнього дерева до низьких чагарів Бджолиної Ущелини тяглося відкрите поле, де ніде було сховатися навіть вовку. Мауглі довго оглядав місцину. Потім повернувся до сліду Вантали, заліз на дерево, вмовстився на довгій гілляці над стежною, запхнув пучок часнику в розщелину і почав тихенько гострити ножа об босу підошву.

Невдовзі перед полуднем, коли сонце вже добряче припікало, Мауглі почув тупіт і запах собачої зграї, котра вперто і люто переслідувала Ванталу. Якщо дивитися згори, то Дикий Собака з Декана здається вдвічі меншим за вовка, та Мауглі знав, які сильні в нього лапи і щелепи. Роздивляючись гостру руду морду ватажка, що нюшив слід, він гукнув йому:

— Доброго полювання!

Ватажок підвів голову, і одразу всі Руді Собаки зупинилися. їх була ціла згряя: підібгані хвости, широкі груди, худі зади. Близько двохсот собак зібралось під деревом. Дикі пси завжди злі й непривітні навіть у своєму рідному Декані.

Мауглі бачив, як ватажок зграї жадібно обнюхує слід і рветься бігти вперед. «Так вони завидна дістануться до лігвища»,— подумав Мауглі і вирішив до присмерку затримати собак під деревом.

— З чийого дозволу ви тут? — спитав Мауглі.

— Всі Джунглі — наші,— почув він у відповідь, а той, хто це сказав, вишкірив білі зуби.

Мауглі посміхнувся і поворушив голою ногою над самісінькою головою ватажка. Цього було більше ніж досить — тупа лють охопила собак. Ватажок загарчав, підстрибнув, а Мауглі підібгав ногу і сказав уїдливо:

— Пес, рудий пес! Ану, забирайся геть до себе в Декан — жерти ящірок! Ти, рудий, шолудивий пес! У тебе шерсть між пальцями, ти, потвора! — і він знову поворушив ногою.

— Ану, стрибай униз, безволоса гола мавпа! — завила зграя.— Стрибай, а то ми заморимо тебе голодом!

Саме цього й треба було Мауглі. Він ліг, випроставшись уздовж гілляки, притулився щочкою до кори і впродовж кількох хвилин шпетив собак, а тоді їхніх подруг і щенят. А в світі нема мови більш ущипливої й колючої, ніж та, що нею говорять мешканці Джунглів, коли хочуть когось образити і виказати презирство. Отак Мауглі поступово довів зграю до сказу. Спочатку вона гарчала, потім загавкала, тоді завила хрипко. А тим часом Мауглі тримав праву руку зігнутою в лікті, а ноги його міцно стискали

гілку. Величезний рудий ватажок кілька разів підскакував у безсилій люті, але Мауглі боявся промахнутися. Нарешті лютя додала псові сили. Він підскочив футів на сім-вісім від землі. Тоді рука Мауглі метнулася, як змія, вхопила рудого пса за загривок, і гілка зігнулася так, що Мауглі мало не впав на землю. Та хлопець не послабив мертвої хватки і витяг рудого, що повис, немов дохлий шакал, до себе на сук. Лівою рукою Мауглі дістав ніж, відрубав рудий кошлатий хвіст і жбурнув ватажка на землю.

Отепер собаки не побіжать по сліду, поки не впораються з Мауглі. Хлопець бачив, як вони всідалися, як тіла їхні здригалися від люті — вони жадали кривавої помсти.

Вдоволений Мауглі виліз на найвищу гілляку, зручно вмовстився й заснув. Через три-чотири години він прокинувся і подивився вниз — усі собаки сиділи під деревом — мовчазні, люті, з безжалісними очима. Сонце вже сідало. За пів-години бджоли сховаються в свої закутки, а, як вам відомо, Руді Собаки непевно почуваються в

сутінках.

— Мені не потрібні такі вірні охоронці,— сказав Мауглі,— але я цього не забуду. Ви справжні пси, та, на мій погляд, надто схожі один на одного. Саме тому я й не віддам вашому ящіроїдові його хвоста. Хіба ти не вдоволений, Куцохвостий?

— Я сам вирву з тебе тельбухи! — прохрипів ватажок, безсило гризучи коріння дерева.

— Поміркуй-но, Куцохвостий: тепер у тебе народиться багато рудих щенят із червоним обрубокком замість хвоста. Іди додому, рудий, і кричи скрізь, що це зробив я. Не хочеш? Тоді ходімо зі мною — вставлю тобі клепку!

І він скакнув, як мавпеня, на сусіднє дерево, потім — далі, далі, а згряя подалася за ним, підвівши оширені морди. Часом хлопець удавав, ніби падає, і пси давили одне одного, у безсилій надії схопити його. Дивне це було видово — хлопець із ножем, що холодно зблискував у призахідних променях, а внизу — мовчазна

люта руда зграя. На останньому дереві Мауглі добояче натерся часником і швиргонув собакам обрубок хвоста їхнього ватажка. Зграя на якусь мить відсахнулася від дерева.

— А тепер — гайда за мною, аж до самого вашого скону!

Мауглі стрибнув з дерева, і перш ніж собаки щось збагнули, мов вихор помчав до Бджолиних Скель.

Собаки глухо завили і кинулися незграбним підтюпцем за ним. Мауглі на це й розраховував, бо інакше він ніколи б не наважився перетнути дві милі відкритого поля. Завдання полягало в тому, щоб тримати зграю на певній відстані і не дати їй збочити. Хлопець біг спритно, рівно, пружно, а за ним, кроків за п'ять,— ватажок. Решта потяглася вервечкою, засліплена жадобою помсти.

Мауглі перевіряв відстань на слух, зберігаючи сили наостанок, щоб промчати по Бджолиній Скелі.

Бджоли поснули смерком, бо квіти вже позакривалися. Та тільки пролунали перші кроки Мауглі, як він почув такий шум, ніби під ним загула земля. Тоді він побіг так, як ніколи в житті не бігав, по дорозі звалив ногою одну, дві, три купки каміння в темні провалля, і до нього долинув гул, схожий на морський прибій під склепінням печери. Хлопець побачив течію Вайнганги далеко внизу і пласку трикутну голову в воді. З усіх сил відштовхнувшись, він

стрибнув ногами вперед, а за ним рудий безхвостий ватажок, і перший упав у рятівну воду, задихаючись і торжествуючи. Жодного укусу не було на його тілі: часник на кілька секунд, поки він біг Скелею, відлякнув бджіл.

Коли Мауглі випірнув, його підтримував Каа, а зі скелі падали в річку якісь великі важкі клубки, схожі на суцільне скупчення бджіл, і лиш ті клубки торкалися води, бджоли злітали вгору, а труп собаки підхоплювала течія і несла кудись униз. Над Бджолиною Скелею чулося оскаженіле гавкання, що тонуло в зловісному гулі міриадів крил. Багато собак провалилося в ущелини, підземні печери і там задихалися, клацали зубами в місиві щільників і, напівмертві, обліплені роями бджіл, котилися вниз, да чорні купи сміття. Деякі впали на дерева, що росли внизу, і бджоли обліпили їх, та більшість, знетямлена від укусів, кидалася в воду, а Вайнганга, як сказав Каа, пожадлива річка.

Каа міцно тримав Мауглі, поки хлопець відсопувався.

— Нам не можна лишатися тут,— сказав полоз.— Бджоли розлютилися не на жарт. Пливімо!

Тримаючись глибоко у воді і часто пірнаючи, Мауглі поплив униз за течією з ножем у руці.

Майже половина зграї, збагнувши, що вони потрапили в пастку, круто завернула вбік і кинулася в воду, там, де ущелина переходила в круті береги, їх скажений гавкіт і погрози «лі-

совій мавпі», котра довела їх до такої ганьби, поєднувалися з виттям і скавчанням — то собак жалило Мале Плем'я. Залишатися на березі означало смерть, і собаки розуміли це. Зграю несло все далі і далі вниз, до Затоки Миру, та сполохані бджоли летіли за собаками і заганяли їх у воду. Мауглі чув голос безхвостого ватажка, котрий наказував своїм не відступати і знищити всіх Сіонійських вовків.

— Хтось убиває в темряві позаду нас! — гавкнув один із псів.— Вода тут закривавлена!

Мауглі пірнув, мов видра, потягнув пса під воду раніше, ніж той роззявив пащеку, і темні густі плями попливли по воді біля Затоки Миру, а тіло собаки сплигло, перевернувшись набік. Пси хотіли були повернути назад, та течія зносила їх униз, дикі бджоли лізли у вічі та вуха, голови, а поклик Сіонійської Зграї в пільмі лунав усе голосніше. Мауглі знову пірнув, і знову один із псів виплив мертвим, і знову зчинився гамір усередині зграї: одні волали, що краще вийти на берег, інші вимагали, щоб ватажок вів їх назад у Декан, решта гукала Мауглі, щоб той виткнувся з води і дав себе убити.

— Коли вони лізуть у сутичку, то стають надто злі і галасливі,— завважив Каа.— Решту зроблять твої брати там, унизу. Маленьке Пле-м'я полетіло на ночівлю, і я теж піду. Я не допомагаю вовкам.

Берегом пробіг вовк на трьох ногах, то прита-нцьовуючи, то припадаючи до землі, то виги-наючи спину і підстрибуючи, наче грався зі своїми вовченятами. То був чужак Вантала. Він не промовив жодного слова, але продовжував свій страшний танок на очах у псів.

Собаки довго пробули в воді і пливли важко: шерсть їхня намокла, кошлаті хвости розбухли, наче губки, а самі вони так потомилися і осла-бли, що мовчки стежили за двома палаючими очима, що супроводжували їх, не відстаючи ні на крок.

— Погане полювання,— сказав нарешті один із псів.

— Добряче! — сміливо вискочив із води Мауглі і всадив йому довгий ніж під лопатку, так що пес і не огризнувся.

— Це ти, Людське Дитинча? — гукнув з берега Вантала.

— Запитай мертвих, чужинцю,— відповів хлопець.— Хіба не вони ото пливають униз за течією? Я вдоста нагодував цих псів грязюкою, обдував їх серед білого дня, а їхній ватажок тепер без хвоста, проте і тобі ще лишиться робота. Куди їх гнати?

— Я зачекаю,— сказав Вантала.— Вся довга ніч іще попереду, там подивимось.

Усе ближче і ближче лунав гук Сіонійських вовків:

— За Зграю, за всю Зграю ми приймаємо бій!

І нарешті річка винесла диких псів на піски і мілини напроти Сіонійських Печер.

Тут вони збагнули свою помилку. Їм треба було вилізти з води раніше і напасти на вовків на березі. Тепер було надто пізно. По всій мілині палахкотіли вовчі очі, і окрім страшного пхіала, який не вщухав з вечора, в Джунглях не чуто було жодного звуку. Ватажок псів гукнув:

— Ану, нападайте!

Уся згряя помчалася до берега, розбризкуючи на мілині воду, так, що поверхня Вайнганги скипіла піною і хвилі завирували по річці, наче від пароплава. Мауглі кинувся в бійку, колов і

кремсавав собак, котрі, збившись до купи, виринали на прибережний пісок.

І почалася запекла битва.

Вовки билися на вогкому червоному піску, поміж кореневищами дерев, у чагарях, у траві, бо і тепер псів було вдвічі більше, і то була боротьба не на життя, а на смерть. Тут змагалися не лише широкогруді, ікласті вовки з дикими очима, а й вовчиці, які билися за своїх вовченят, а інколи поряд із ними хапали зубами ворога і вовченята-перволітки, ще не перелиняли, кошлаті.

Щоб ви знали: вовк хапає за горлянку або за бік, а пси більше кусають за ноги, отож коли собаки бовталися в воді і високо задирали голови, перевага була на боці вовків, на суші вовкам доводилося кепсько, але як у воді, так і на березі ніж Мауглі влучав точно й безжально.

На допомогу Мауглі пробилася четвірка. Сірий Брат, припавши до колін хлопця, захищав його живіт, решта охороняли спину й боки або ставали над ним, коли розлютований пес кидався просто на ніж і стрибком збивав Мауглі з ніг. А потім усе змішалось в купу, що снувала сюди-туди берегом. Краєм ока хлопець побачив Акелу: з обох боків на ньому висіло по рудому собаці, а в третього він учепився своїми беззубими щелепами.

Ніч минала, і шалений біг на місці продовжувався. Собаки втомилися і вже боялися нападати на сильніших вовків, хоча ще й не

наважувалися тікати. Мауглі відчував, що скоро вже буде кінець битві, і вдовольнявся тим, що лише ранив ворога, не вбиваючи його. Вовки-перволітки тепер нападали сміливіше, можна було інколи й перепочити. Вже один тільки виблиск ножа змушував пса тікати.

— М'ясо обгризене майже до кістки! — прохрипів Сірій Брат.

— Але кістку ще треба розгризти,— відповів йому Мауглі.— Ось як це роблять у нас у Джунглях.— Червоне лезо ножа ковзнуло, мов полум'я, і встромилося в бік Рудого Собаки, на задні лапи якого навалилося тіло вовка.

Це був Вантала. На нього було страшно дивитися, але він тримав собаку в щелепах, наче в лещатах, і той не міг ворухнутися.

— Клянусь буйволом, що викупив мене,— зловтішно вигукнув Мауглі,— це Куций!

Справді, в зубах у Вантали був великий темно-рудий ватажок.

Один із псів кинувся був йому на допомогу, та Мауглі встиг заступити йому дорогу і встромирив у нього ніж.

— Ось як це роблять у нас у Джунглях! — вдоволено сказав хлопець.

Щелепи Вантали все дужче стискали горлянку ворога, і пес здригнувся і замер.

— Годі! Кривавий Борг сплачено! — сказав Мауглі.— Заспівай свою пісню, Вантало!

— Він більше не полюватиме,— мовив Сірій Брат.— І Акела теж, схоже, замовк навіки.

— Ми перемогли! — проgrimів Пхао.— Вони тікають! Женіть, женіть їх звідси, Мисливці Вільного Народу!

пси один за одним покидали темний закривавлений пісок і покрадьки тікали в гущавину Джунглів, туди, де дорога ще була вільна.

— Стривайте! — гукнув Мауглі.— Платіть Борг! Вони вбили Акелу! Нехай жоден не втече живим!

І він помчав із ножем до берега, щоб зашкодити втечі рудих собак. Та ось з-під гори мертвих тіл з'явилася голова і лапи Акели, і Мауглі опутився перед ним на коліна. Той був іще живий.

— Хіба я не казав, що це буде моя остання битва? — прошепотів Акела.— Добрячі були лови! А як ти, Маленький Брате?

— Я живий, Акело...

— А я вмираю... і хочу, щоб ти був зараз біля мене, Маленький Брате.

Мауглі поклав поранену голову Акели собі на коліна і обняв його.

— Давно минули часи, коли був живий Шер-Хан, а Людське Дитинча качалося голісіньке в пилюці,— кашляючи, сказав вовк.

— Ні, ні, я вовк! Я однієї крові із Вільним Народом! — вигукнув Мауглі.— Не зі своєї волі я став Людиною!

— Ти Людина, Маленький Брате, вовчєня, виплеканє мною. Ти Людина, інакше Зграя втекла б від Рудих Собак. Тобі я зобов'язаний життєм,

а сьогодні ти врятував усю Зграю. Тепер сплачені всі борги. Іди до своїх. Кажу тобі, зіни-це мого ока, полювання закінчено. Іди до свого племені, до людей.

— Я не піду. Я сам полюватиму в Джунглях. Я тобі кажу.

— За літом підуть дощі, за дощами прийде весна. Іди до людей. Більше мені нічого сказати. А зараз я говоритиму зі своїм племенем. Маленький Брате, можеш підвести мене на ноги? Я ж бо Ватажок Вільного Народу!

Мауглі обережно і ласкаво підвів Акелу на ноги, обхопивши його руками, але вовк глибоко зітхнув і почав Пісню Смерті, яку належить співати кожному ватажкові в останню мить життя. Пісня лунала все гучніше, линула далеко за річку, а коли змовкло останнє «Доброго полювання!», Акела звільнився на мить із рук Мауглі, смикнувся і впав мертвий.

Мауглі сидів, опустивши голову на коліна, забувши про все, а тим часом останнього з псів нагнали і прикінчили люті вовчиці. Потроху крики стихли, і вовки, кульгаючи, почали рахувати загиблих. П'ятнадцять вовків і шестеро вовчиць полягли біля річки. А решта була вся в ранах.

Мауглі просидів до самого ранку. Волога від роси і крові морда Пхао лягла йому на руку, і Мауглі відсунувся, щоб той міг бачити розпростерте тіло Акели.

— Доброго полювання! — мовив Пхао, наче

Акела міг його почути, а потім обернувся і через своє закривавлене плече крикнув:

— Вийте, собаки! Сьогодні помер Вовк!

Зате з усієї зграї Рудих Собак з Декана, котрі пишалися тим, що ніщо живе не може їх спинити, жоден не повернувся до Декана, щоб розповісти всім, якої жахливої поразки вони зазнали.

ВЕСНЯНЯНИЙ ГІН

Через рік після великої битви з Рудими Собаками і смерті Акели Мауглі виповнилося сімнадцять, хоч на вигляд він здавався старшим. Він багато рухався, добре їв, а коли йому було жарко, купався. Через те він виріс високий на зріст і став дуже сильний. Коли йому треба було пильно оглянути далекі лісові стежки, він міг півгодини висіти, тримаючись рукою за гілку. Хлопець міг спинити на всьому скаку молодого оленя і повалити його набік, ухопивши за роги. Міг навіть збити з ніг великого вепра з північних боліт. Мешканці Джунглів боялися раніше його розуму, а тепер почали боятися ще й його могутньої сили. І коли Мауглі йшов спокійно в якихось справах, чутка про те, що він іде, летіла далеко попереду. Та погляд у хлопця був завжди м'який. Навіть коли він бився, його очі не спалахували вогнем, як у чорної пантери Багіри, він був лише більш збуджений, і це було незрозуміло навіть Багірі.

Якось вона спитала про це у Мауглі, і той

засміявся:

— Коли я схиблю на ловах, то буваю сердитий. Коли два дні шлунок мій порожній, теж буваю дуже сердитий. Хіба по моїх очах це не помітно?

— Рот у тебе голодний,— відповіла Багіра,— а по очах цього не видно. Полюєш ти, їси чи плаваєш — вони завжди ясні, мов лісове озеро погожої днини.

Мауглі лінкувато глянув на пантеру з-під своїх довгих вій, і вона, як завжди, опустила голову. Багіра знала свого господаря.

Вони лежали на схилі гори високо над Вайнгангою, а внизу зеленувато-білими смугами стелився вранішній туман. Зійшло сонце, і пасмуги попливли золотаво-ервонястими хвилями вгору, і низьке косе проміння лягло на суху траву, де спочивали Мауглі з Багірою. Холодна пора року скінчилася, хоча листя на деревах, зів'яле й тьмяне, ще сухо шелестіло од вітру. Це розбудило Багіру. Вона глибоко вдихнула прохолодне вранішнє повітря і збила лапою пожовклий листок.

— Рік повертає на тепло,— сказала вона.— Джунглі прокидаються, і листя це знає. Як добре!

— Трава ще суха,— Мауглі висмикнув пучок рослин із корінням.— Навіть Весняне Вічко, червоний маленький дзвіночок, іще не розкрилося... Гей, Багіро, не гоже чорній пантері ка-

чатися на землі і розмахувати лапами, наче дика кішка?

— Аоу? — відгукнулася пантера. Видно було: вона думає про щось інше.

— Я ж бо й кажу: не гоже чорній пантері позіхати і качатися на землі? Ми ж таки господарі Джунглів.

— Це правда, я чую, дитино.— Багіра квапливо струснула пилюку із скуйовджених чорних боків (вона саме линяла).— Певна річ, ми з тобою господарі Джунглів! Хто сильніший за Мауглі? А хто ще такий мудрий, як він?

Її голос був дивно-протяжливий, і Мауглі обернувся: чи не сміється пантера, бо в Джунглях багато слів звучать двозначно.

— Я сказала, що я з тобою згодна. Здається, я на мить забула, що Людське Дитинча вже виросло.

Мауглі сидів, зіпершись ліктями на коліна, і дивився на сонячну долину. Десь у лісі під горою якийсь птах хрипким непевним голосом пробував перші ноти весняної пісні. Це був лише відгомін повноголосої переливчастої пісні, яка згодом наповнить Джунглі. Але Багіра почула цей спів.

— Це Ферао, червоний дятел,— мовила Багіра.— Він згадує весняну пісню. Мені теж треба пригадати мою. І вона почала муркотіти і наспівувати тихенько, прислухаючись до свого голосу. Він, схоже, її не задовольняв, і вона починала свою весняну пісню знову й знову.

У Джунглях Індії пори року переходять одна в одну майже непомітно. Їх начебто завжди дві: дощова і суха. Та придивившись пильніше, ви помітите, що всі чотири пори року змінюють одна одну належним чином. Найдивовижніша з них — весна, адже їй не доводиться вкривати голе чисте поле новою травою й квітами, їй треба пробитися крізь злежане після зими, ще зелене листя, щоб утомлена напівроздзягнена земля знову відчула себе юною і свіжою. І весна це робить так добре, що немає в світі іншої такої весни, як у Джунглях.

Настає день, коли старі збляклі пахощі у важкому повітрі наче вивірюються. Цього не можна передати, можна тільки відчувати. Потім настає інший день, коли всі пахощі робляться новими і прекрасними, вуса мешканців Джунглів тремтять у передчутті приємних несподіванок, а зимова шерсть спадає з них довгими, збитими на повсть клаптями. А тоді невеличкий дощ, і все довкола — дерева, кущі, бамбук, мох, листя рослин, — усе починає рости, і, здається, можна навіть почути, як струмує в них сік. Це зелено шумує Весна, і це не бджоли, не дзюрчання води і не вітер у верховітті, а голос пригрітого сонцем, щасливого світу.

Раніше Мауглі завжди радів приходу весни. Саме він помічав Весняне Вічко в густій траві і першу низку весняних хмаринок, яку в Джунглях ні з чим не сплутаєш.

Його голос можна було почути під зоряним

небом у вологих низинах, густо порослих різно-
трав'ям, там він підспівував хоріві жабок або
передражнявав маленьких сов, що ухають цілі-
сіньку ніч. Як і весь його Народ, із усіх пір року
він вибирав весну для нескінченних мандрів і
отримував насолоду, коли біг миль тридцять —
сорок, а то й п'ятдесят, біг від сутінків до
ранкової зорі; а назад повертався захеканий, з
вінком із свіжих квітів на голові. Четвірка вовків
не супроводжувала Мауглі в його гонах по Джу-
нглях — вона ходила співати пісень з іншими
вовками.

У мешканців Джунглів багато клопотів
весною, і Мауглі чув, як вони мукають, ревуть,
кричать, свистять. Їхні голоси звучать не так, як
у інші пори року, і тому Весна називається
Порою Нових Пісень.

Настав перший ранок весни, і павич Мор,
яскравіючи бронзою, блакиттю та золотом,
сповістив про нові запахи в Джунглях. Мауглі
хотів відповісти йому, але слова застрягли в
горлі, і невтішна туга охопила його. Він не міг
зрозуміти, що це з ним, і оглянув себе — йому
здавалося, що він наступив на колючку. Мор
кричав про нові запахи, і інші птахи підхоплю-
вали його спів, а зі скель над Вайнгангою
Мауглі почув хрипкий виск Багіри, схожий чи то
на клетіт орла, чи то на кінське іржання. Угорі,
з-поміж соковитого гілля, галасували Бандар-
Логи. Мауглі стояв і хотів відповісти павичеві,
але з вуст його зривалися самі зітхання.

— У Джунглях пахне по-новому! — просвистів павич Мор.— Доброго полювання, Маленький Брате! Чому ж ти мовчиш?

— Маленький Брате, доброго полювання! — просвистів яструб Чіль, ширяючи у високості разом зі своєю подругою.

Легкий весняний дощик — його називають слоновим — пройшов по Джунглях широкою смугою, залишивши за собою умите молоде листя, і почепив над лісом осяйну веселку, а тоді радо гримнув наостанок. Весняний шум стих на хвильку, а всі лісові мешканці, навпаки, загомоніли всі разом. Лише Мауглі мовчав.

«Мені важко,— подумав він.— Пора пробігтись! Зроблю весняну прогулянку в північні болота, а потім повернуся».

Мауглі покликав братів, але ніхто з чотирьох його братів не обізвався. Вони були дуже далеко і співали Пісню Місяця разом з вовками Зграї.

«Ну от,— сказав сам собі Мауглі, хоча й розумів, що нещирий,— як від Диких Собак боронити або від Червоної Квітки — то біжать до Мауглі. А щойно розпукнулося Весняне Вічко, то всі наче втратили глузд».

Він трохи пополював, щось там кинув до рота, щоб не обважніти перед весняним бігом. Це була справжня біла ніч, як її називають. Кожен пагінець, здавалося, од ранку витягся більше, ніж за місяць. Із гілки, яка напередодні була зжовкла і зів'яла, закапав сік, коли Мауглі зла-

мав її. Мох м'яко стелився під ноги, трава лоскотала підшви.

Мауглі голосно заспівав від захоплення і рушив з місця. Він не біг, а летів. Хлопець вибрав довгий схил через густі хащі до північних боліт. Пружна земля аж угиналася під ногами. Ноги Мауглі, звичні до всього, несли його легко, як пір'їнку. А траплялася гнила колода а чи камінь — він перелітав через перешкоду без усяких зусиль. Коли йому набридало бігти, він хапався за ліану і злітав на дерева, отак мандруючи верхніми дорогами. А тоді знову спускався вниз по довгих ліанах.

Йому траплялися низини, що струменіли денною спекою, в оточенні вологих скель, і груди його спрагло вбирали нічні пахощі квітів; ліани, поспіль заквітчані, темні переліски, де місячне сяйво лягало рівними смугами, схожими на

мармуровий візерунок; хащі, де молода парость була йому по груди і навіть хапала за плечі; і верхів'я пагорбів, усипані камінням, що по ньому він стрибав, лякаючи в норах лисиць. Звіддалік долинали вепрове «чух-чух» — той гострив об стовбур ікла, а потім він побачив і самого звіра, самотнього, з піною на морді, що шалено роздирав руду кору дерева. А то він звертав убік і пролітав мимо двох несамовитих буйволів з опущеними головами, закривавлених так, що вони здавалися чорцями при світлі місяця. Або десь коло річкового броду він чув ревіння Джакали, крокодила, який мукав, наче бик. А то він полохав Отруйне Плем'я, але перш ніж гадюки встигали вкусити його, він уже виблискував п'ятами по річковій гальці, а потім зникав у Джунглях.

Отак він і біг цієї ночі, то співаючи, то вигукуючи, і почувався щасливим. Пахощі нічних квітів попередили його, що десь близько болота, а вони лежали значно далі за найвіддаленіші місця, де досі він бував.

І знову ж таки, людину, виховану людиною, вже засмоктала б трясовина, та у Мауглі ноги наче самі бачили і несли його з купини на купину, з острівця на острівець. Він прямував до середини болота, полохаючи диких качок, і там присів на порослу мохом колоду, що стирчала з чорної води.

На болоті прокинулося все птаство, та воно було раде весні, і ніхто не помічав Мауглі, який

сидів серед високого очерету, наспівуючи пісеньку без слів, і придивлявся до своїх твердих підошов, відшукуючи в них колючки. І знову смуток огорнув його душу.

— Воно прийшло за мною,— промовив він неголосно і оглянувся, чи не стоїть у нього за плечима оте «воно».— Ні, немає нікого.

Нічний гомін не вшухав, але ніхто — ні звір, ні птах — не озвався до юнака, і нове відчуття горя охопило його.

— Я умираю в болотах, вражений отрутою,— зітхнув Мауглі.— Юнак був такий засмучений, що ледве стримував сльози.— Потім,— продовжував Мауглі,— вони знайдуть мене в чорній воді. Ні, я повернуся в свої Джунглі, щоб померти коло своєї любої Багіри! Хай там що, а я належу Джунглям!

Тепла сльоза скотилася по щоці і впала йому на коліна. У такому душевному неспокої Мауглі почував себе щасливим і нещасним водночас. Чи зрозуміле вам таке химерне щастя?

Мауглі згадав бій на берегах Вайнганги і так голосно вигукнув останні слова, що серед очерету підхопилася на ноги буйволиця і пирхнула:

— Людина!

— У-у! — ревноу дикий буйвол Меса.— Це не Людина, це лише безволосий вовк із Сіонійської Зграї. У такі ночі він завжди бігає, мов навіжений.

— У-у! — відповіла буйволиця, нагинаючи го-

лову.— А я думала, що це Людина.

— Кажу ж тобі, ні. О Мауглі, чи не загрожує небезпека? — мукнув Месо.

«О Мауглі, чи не загрожує небезпека?» — передражнив його хлопець.— Ти тільки й думаєш про небезпеку! А Мауглі бігає сюди-туди по лісі і стереже вас! Тільки хто з вас подумає про Мауглі, який блукає серед ночі Джунглями?

Мауглі не втримався від спокуси підкрастися очеретом до буйвола Меси і вколоти його гостряком ножа. Здоровенний буйвол вискочив із грязюки, наче снаряд, а Мауглі сів і засміявся.

— Розкажуй тепер, як Безволосий вовк пас тебе, Месо!

— Вовк? Ти? — буйвол сердито місив грязюку. — Та ти просто сопливий хлопчисько, як оті, що кричать в пилюці на полях. Ти — вовк із Джунглів? Хіба мисливець підкрадається, ніби п'явка, заради поганого жарту, щоб зганьбити мене перед подругою? Ану, виходь на тверде, і я... я — буйвол аж пінився від злості, бо всі в Джунглях знають, які вони запальні.

Мауглі незворушно слухав, як віддихується і пирхає буйвол. А коли бризки трохи вляглися, він спитав:

— Ти часом не знаєш, Месо, яка Людська Згряя живе там за болотами? Я не знаю цієї місцини.

— Іди на північ! — ревнув сердито буйвол.

Адже Мауглі зробив йому боляче.— Так жартують коров'ячі пастухи. Іди до села за болотами і хвалися цим.

— Ото подія — зайва подряпина на твоїй вельможній шкурі! Та я таки піду гляну на село. Авжеж, піду, заспокойся! Не кожної ночі Повелитель Джунглів приходить пасти тебе.

І він подався трясовиною, стрибаючи з купини на купину, дивуючись гніву буйвола.

А он над самісінькою землею спалахнула зірка. Та ні, це Червона Квітка! Точнісінько така, біля якої я лежав, коли ще не потрапив до Сіонійської Зграї!

Мерехтіння далекого вогника вабило його, мов нова дичина.

— Я тільки погляну,— сказав він собі,— чи змінилася за цей час Людська Зграя.

І Мауглі, забувши, що він уже не в своїх Джунглях, безтурботно ступав росяною травою, аж поки не дійшов до хатини, де горів вогник. Тричотири собаки завалували й одразу вгамувалися, почувши глухе вовче гарчання, яке послав їм у відповідь Мауглі. Він потер губу, згадавши той камінь, що ним його пригостили люди кілька років тому.

Двері хатини прочинилися, і звідти визирнула жінка, вдивляючись у темряву. Заплакала дитина, і жінка сказала:

Спи! Це просто шакал розбудив собак. Скоро ранок.

Мауглі, почувши знайомий голос, затремтів,

мов у пропасниці. Тоді неголосно, щоб переконатись у своїх передчуттях, гукнув:

— Мессуа! О Мессуа!

Хто мене кличе? — спитала жінка тремтячим голосом.

— Хіба ти забула? — озвався Мауглі, і в горлі в нього пересохло від хвилювання.

Вона причинила двері і схопилася за груди.

— Якщо це ти, то назви своє ім'я! Те, яке я тобі дала!

— Натху! Натху! — відповів Мауглі.

— Іди сюди, синку! — покликала вона.

І Мауглі вийшов на світло і подивився в очі жінці, яка була така добра до нього, саме її він врятував від Людської Зграї.

Вона постаріла, і волосся в неї посивіло, але очі і голос залишилися такі ж, якими він знав їх. Як і всі жінки, Мессуа думала, що хлопець не змінився, очі її здивовано перебігали по ньому з ніг до голови.

— О-о, синку! — вихопилося в неї, і вона впала йому до ніг.— Ні, це вже не син мій, це бог лісів! Ах!

А він стояв у світлі лампи — високий, дужий, гарний, з довгим чорним волоссям до плечей, у вінку з білого жасмину, з ножем на шиї, і справді нагадував казкового юного бога. Дитина, що дрімала в колисці, злякалась і заплакала. Мессуа заспокоїла дитину, а Мауглі стояв, спокійно оглядаючи глечики, горщики, засіки для зерна,— все, що так добре йому запам'ята-

лося.

— Що ти будеш їсти, пити? — прошепотіла Мессуа.— Тут усе твоє. Ми зобов'язані тобі життям. Але ти Натху чи лісовий бог?

— Я Натху,— сказав Мауглі.— І я зайшов дуже далеко від своїх Джунглів. Я побачив цей вогник і прийшов сюди. Я не знав, що ти тут.

— Коли ми прийшли до Канхівари,— несміло почала оповідати жінка,— чоловік став на службу до англійців, і нам дали трохи землі. Правда, вона не така родюча, як у старому селі, та хіба нам багато треба?

Де ж він, той чоловік, що так злякався тієї ночі?

Ось уже рік, як він помер.

— А це? — Мауглі показав на дитину.

— Це мій син, він народився два дощі тому. Якщо ти бог, подаруй і йому Милосердя Джунглів, щоб його ніхто не зачепив серед твого... твого Народу, як не зачепив нас тоді.

Мессуа підняла дитину, і та, забувши свій страх, потяглася до ножа, що висів на грудях Мауглі. А хлопець м'яко відвів маленьку ручку.

— А якщо ти Натху, якого вкрав тигр, то він твій молодший брат. Я розпалю вогонь, і ти нап'єшся гарячого молока. Тільки зніми жасминовий вінок, від його запаху паморочиться голова.

Мауглі пив довгими ковтками тепле молоко, а Мессуа крадькома гладила його по плечу, не зовсім певна, що це її Натху, а не якийсь

казковий бог Джунглів.

— Синку,— сказала нарешті жінка, і її очі зблиснули гордістю.— Чи казав тобі вже хто-небудь, що ти найгарніший у світі?

— Що? — перепитав Мауглі, бо ніколи не чув нічого подібного.

Мессуа розсміялася тихим щасливим сміхом і знову заглянула йому в обличчя.

— Значить, я перша? Добре, хоча рідко буває, щоб мати першою сказала синові таку приємну новину. Ти дуже, дуже гарний. Я ніколи не бачила такої краси.

Мауглі крутив головою, намагаючись поглянути на себе ззаду, а Мессуа знову засміялася й сміялась так довго і втішно, що й Мауглі приєднався до неї, а дитина перебігала від матері до Мауглі і теж заливалася сміхом.

— Е, не смійся над братом,— пригорнула дитину Мессуа.— Якщо ти виростеш хоч трохи схожим на нього, ти одружишся з дочкою князя і їздитимеш на великих слонах.

Мауглі не все розумів з її балачки. Від теплого молока та після сорокамильного пробігу він розімлів, згорнувся клубочком і за мить уже спав глибоким сном. А Мессуа одкинула йому волосся з лоба, відкрила ковдрою і почувала себе щасливою.

Він проспав до ранку і весь наступний день, адже чуття говорило йому, що в цій хаті нічого боятися. Нарешті він прокинувся і враз схопився на ноги. Його обличчя торкалася ковдра, і

Йому наснилося, ніби він утрапив у пастку. Мауглі напружився і вхопився за ніж, готовий до бою.

Мессуа засміялася і поставила перед ним вечерю. У неї були тільки тверді коржі, спечені на димному вогнищі, рис і квашені тамарини. Цього було досить, щоб погамувати голод. А ввечері він щось вполює.

Запах росяних боліт пробуджував у нього голод і тривогу. Його вже гнала далі й далі якась нетерплячка, але ж дитина не злазила йому з рук, а Мессуа неодмінно хотіла розчесати його довге чорне, з сизим полиском волосся. Вона чесала і співала прості дитячі колісанки, називаючи Мауглі своїм сином, просячи його передати малому хоча б дешицю своєї влади над Джунглями.

Раптом очі Мессуа наповнилися жахом — попід дверима просунулася лапа, і знадвору почулося жалібне скімлення.

— Зачекай там, Сірий Брате! Ви не хотіли йти, коли я вас кликав,— сказав Мауглі мовою Джунглів, не повертаючи голови. І велика сіра лапа зникла.

— Не приводь із собою... своїх слуг,— сказала Мессуа.— Я... ми завжди жили мирно з Джунглями.

— І нині мир,— відповів Мауглі, підводячись. — Згадай ту ніч по дорозі до Канхівари. Тоді десятки таких, як він, охороняли тебе. Однак я бачу, що і навесні Народ Джунглів не забуває

мене. Мати, я йду!

Мессуа покійрно відійшла вбік — він і справді здавався їй богом лісів,— та щойно його рука торкнулася дверей, жінка кинулася юнакові на шию.

— Синку, приходь! — шепотіла Мессуа.— І вранці, і вдень ці двері завжди відчинені для тебе. Глянь, і твій братик сумує.

Горло Мауглі стислося, ніби хтось здавив його, і голос напружено здригнувся:

— Я неодмінно прийду знову... А зараз,— промовив він, уже за порогом і відсторонив голову вовка, що лашився до нього,— я тобою недоволений, Сірий Брате. Чому ви не прийшли всі четверо, коли я гукав вас тоді, колись давно?

— Давно? Це ж було лише вчора вночі. Я... Ми співали в Джунглях нових пісень. Ти хіба забув?

— Справді, справді!

— Отож. А щойно ми проспівали пісень,— гаряче продовжив Сірий Брат,— я побіг услід за тобою, з усіх сил побіг! Та що ж ти накоїв, Маленький Брате? Ти їв, ти спав з Людською Зграєю?

— Але ж ви не прийшли, коли я вас кликав!
— сердито відповів Мауглі, прискорюючи ходу.

— То що ж тепер буде? — спитав Сірий Брат.

Мауглі хотів відповісти, але на стежці, що вела в село, з'явилася дівчина в білому одязі. Сірий Брат зник у кущах, а Мауглі нечутно відступив в очерет і зник, мов дух. Дівчина скрикнула, їй здалося, ніби вона побачила привид. Мауглі розсунув довгі стебла і спостерігав за нею, аж поки вона зовсім не віддаленіла.

— А тепер... тепер я не знаю, що буде,— промовив юнак і зітхнув.— Я так і не почув, чому ж ви не з'явилися?

— Ми завжди з тобою... завжди,— і Сірий Брат лизнув Мауглі п'яту.

— А ви підете зі мною до Людської Зграї? — прошепотів Мауглі.

— Хіба я не пішов із тобою тієї ночі, коли наша Згряя прогнала тебе? Хто розбудив тебе, коли ти заснув у полі? — Сірий Брат помовчав і додав:

— Чорна пантера говорила правду. Людина зрештою повертається до Людини. І наша мати казала те саме.

— І Акела сказав те саме в Ніч Рудих Собак,— додав Мауглі.

— А ще — Каа, який розумніший за всіх нас.

— А що скажеш ти, Сірий Брате?

Вони розмовляли на ходу. Сірий Брат, продовжуючи бігти, відповів розважливо:

— Людське Дитинча, Повелителю Джунглів, мій Брате! Твій шлях — мій шлях, твоє житло — моє житло, твоя здобич — моя здобич, твій смертний бій — мій смертний бій. Я говорю за себе і за трьох братів. Але що ти скажеш Джунглям?

— Добре, що ти про це подумав. Біжи вперед і скликай усіх на Склею Ради, а я розкажу їм, що в мене на думці.

За інших обставин на поклик Мауглі збіглись би, ощетинивши загривки, всі Джунглі, та нині була Пора Нових Пісень.

І коли Мауглі з важким серцем дістався добре йому знайомого місця на скелі, куди його колись маленьким принесли в Зграю, він застав там лише четвірку вовків, майже сліпого від старості, Балу, і могутнього розважливого Каа, що згорнувся кільцями навколо спустілого місця Акели.

— Значить, твій шлях кінчається тут, хлопче? — запитав Каа, коли Мауглі впав на землю, затуливши руками обличчя.— Я це знав давно, ще тоді, коли ми стрілися в Холодних Печерах. Людина зрештою повертається до Людини, навіть коли Джунглі її й не виганяють.

— Ти кажеш, Джунглі мене не виганяють? —

прошепотів Мауглі.

Сірий Брат з іншими трьома братами гаряче почали було: «Поки ми живі, ніхто не посміє...», але Балю зупинив їх.

— Я навчив тебе Закону — і слово за мною, — сказав він. — І хоча я тепер не бачу навіть скель перед собою, зате бачу далеко все інше. Жабеня, іди своєю власною дорогою, живи там, де живе твоя кров, твоя Згряя і твій Народ. Але коли тобі будуть потрібні лапа, кіготь, зуб, око або слово, що хутко переноситься вночі, — пам'ятай, Повелителю Джунглів, — усе тут твоє. Гукни нас — і ми з'явимося.

— О брати мої! — Мауглі не міг говорити — ридання здавили горло. — Я не знаю, що зі мною. Я не хочу йти, та мене наче тягне хтось за ноги. Як я піду від цих ночей?

— Дивись сам, Маленький Брате. Коли мед з'їдено, ми залишаємо порожній вулик, — мовив Балю.

— Знявши шкіру, вдруге в неї вже не влізеш. Такий Закон, — сказав Каа.

— Слухай, моє дитя, — ласкаво мовив Балю. — Ніхто не затримуватиме тебе тут — ні словом, ні ділом. Зважуй сам! Хто сміє заперечувати Повелителю Джунглів? Я бачив, як ти грався он там біленькими камінцями, коли ще був Жабенятком. І Багіра, яка віддала за тебе молодого буйвола, теж це бачила. Із свідків тих далеких оглядин лишилися тільки ми, бо твоя мати по лігву померла, помер і батько. Старої

Вовчої Зграї вже давно немає. Ти знаєш, де подівся Шер-Хан. І Акела загинув у битві з Рудими Собаками. Вони знищили б і другу Сіонійську Зграю, коли б не твоя мудрість і сила. Їх уже теж майже нікого не лишилося. І вже не дитинча просить дозволу в Зграї, а Повелитель Джунглів вибирає новий слід. Хто посміє заперечувати Людині?

— Багіра? Я б не хотів...

Його слова урвало ревіння і хрускіт галуззя в гущавині біля підніжжя Скелі. З'явилася Багіра — легка, дужа і грізна, як завжди.

— Ось чому,— сказала пантера, показуючи закривавлену праву лапу,— ось чому я не приходила. Лови були довгі, але тепер він лежить забитий у кущах, буйвол, що звільнив тебе, Маленький Брате. Всі борги сплачено. Я нічого не буду казати, бо все вже сказав Балу.— Вона лизнула ногу Мауглі.— Не забувай, що Багіра любить тебе! — гукнула вона і подалася вниз. Біля підніжжя пагорба вона знову гукнула гучно і протяжно:

— Доброго полювання по новому сліду, Повелителю Джунглів! Не забувай, що Багіра любить тебе!

— Ти чув? — мовив Балу.— Доброго тобі полювання. Та спочатку підійди до мене, о мудре маленьке Жабеня, підійди!

— Нелегко міняти шкіру,— сказав Каа.

А Мауглі ридав і ридав, притиснувшись головою до грудей сліпого ведмеда і обнявши рукою

його за шию. Балу кволо намагався лизнути йому ноги.

— Зірки тьмяніють,— сказав Сірий Брат, нюхаючи вранішній вітерець.— Де буде наше лігво сьогодні? На нас чекають нові шляхи.

І це — остання із розповідей про Мауглі.

Літературно-художнє видання

КІПЛІНГ Редьярд

МАУГА

Повість-казка

Для молодшого і середнього шкільного віку

Художник Овчаренко Сергій Володимирович

Завідувач редакційним відділом

О. В. Ковалевський

Редактор *О. М Уліщенко*

Технічний редактор *Н В. Пиііюха*

Коректор *Т. Ю. Ткаченко*

ВАТ «Видавництво «Прапор»,
Україна, 61002, Харків-2, вул. Чубаря, 11.